T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

POSTMODERN MİZAH ANLAYIŞINDA CAPS KÜLTÜRÜNÜN ANALİZİ: EĞİTİM ALANINDAKİ CAPS'LER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Tamer KAVURAN

HAZIRLAYAN
Serkan KIZILCI

ELAZIĞ-2021

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Postmodern Mizah Anlayışında Caps Kültürünün Analizi:
Eğitim Alanındaki Caps'ler

Serkan KIZILCI

Fırat Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İletişim Bilimleri Anabilim Dalı
Elazığ-2021; Sayfa: XII+108

Geçmişi Eski Yunan'a kadar dayanan mizah kültürünün temel ögesi gülmedir. İnsanı diğer canlılardan ayıran özelliklerden biri olan gülme, insanların mutlu olduklarında ya da başkaları ile alay ettikleri, küçümsedikleri ya da komik durumlarda kas, solunum sistemi ile birlikte ortaya çıkan bir eylemdir. Pre-modern dönemde sözlü olarak ifade edilen mizah, modern döneme geçiş ile birlikte artık sözlü-basılı kültür olarak karşımıza çıkmaktadır. Modern dönemde burleks, pandomim, fıkra, hiciv, tiyatro ve karikatür gibi öğelerle devam eden mizah kültürü, postmodern düşünce akımından etkilenerek, parodi, absürd, pastij, montaj, animasyon ve caps/memes gibi yeni mizah ögeleri ile üretilmeye başlanılmıştır.

Postmodern dönemde yeni iletişim teknolojileri ile dijital bir çağ başlamıştır. Dijimodernizm de denen bu çağda, artık her birey dijital teknoloji sayesinde kültür üreticisi durumuna gelmiştir. Gündemdeki bir olay, olgu ya da gelişme ilgili olarak internet kullanıcılarının montaj tekniklerini kullanarak ürettikleri caps'ler, postmodern mizah türlerinin en önde gelen örneklerinden biri olmuştur. Spor, siyaset, ekonomi, ve sosyal hayat ilgili üretilen caps'lerle birlikte eğitim hayatı ile ilgili de birçok caps üretilmiştir. Eğitim alanında üretilen caps'lerde, eleştirilmek yada dikkat çekilmek istenen bir konu ilgili alakasız bir görsel seçilerek, altına kırmızı şerit üzerine beyaz bir alt metin yazılarak görselin anlamı bozulmakta ve görselde yeni bir anlam inşa edilmektedir. Bu anlamda basit rastlantısal örneklem yöntemi ile seçilen, öğretmen,

öğrenci, veli ve idareci temalı 30 adet internet caps'i, nitel araştırma yöntemlerinden göstegebilim yöntemi ve Amerikan göstergebilimci ve filozof Charles William Morris'in göstergebilim kavramlarından Sözdizimsel Boyut, Anlambilimsel Boyut ve Edimbilimsel boyut açısından analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Postmodernizm, Caps, Eğitim, Göstergebilim, Morris.

ABSTRACT

Master Thesis

"The Analysis of Caps Culture in Postmodern Humor Understanding: Caps in Education"

Serkan KIZILCI

Fırat University
Institute of Social Sciences
Department of Communication Sciences
Elazığ-2021; Page: Sayfa: XII+108

The basic element of humor culture dating back to Ancient Greece is laughing. Laughing, which is one of the features that distinguishes humans from other creatures, is an action that occurs with the muscular and respiratory system when people are happy, jest at someone, belittle or humorous. Humor expressed verbally in the pre-modern period appears as a verbal-printed culture with the transition to the modern period now. The humor culture, which continued with elements such as burlex, pantomime, jokes, satire, theater and cartoons in the modern period, was influenced by the postmodern thought movement and started to be produced with new humor elements such as parody, absurd, pastij, montage, animation and caps/memes.

A digital age has started with new communication technologies in the postmodern period. In this age, also called Digimodernism, every individual has become a cultural producer thanks to digital technology. The caps produced by internet users using montage techniques regarding an event, phenomenon or development on the agenda have been one of the leading examples of postmodern humor genres. Many caps were produced related to education life along with caps produced on sports, politics, economy and social life. In memes produced in the field of education, a new meaning is constructed by selecting an irrelevant visual about a subject to be criticized or attracting attention, and by writing a white sub-text on a red stripe under the visual, changing the meaning of the visual. In this sense, 30 internet memes with the theme of teacher,

student, parent and administrator selected by simple random sampling method were analyzed in terms of Syntactic Dimension, Semantic Dimension and Pragmatical dimension from the concepts of semiotician of the American semiotician and philosopher Charles William Morris and semiotic method in qualitative research methods.

Keywords: Postmodernism, Caps, Education, Semiotics, Morris

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **II**
ABSTRACT ..... **IV**
İÇİNDEKİLER ..... **VI**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **VIII**
GÖRSELLER LİSTESİ ..... **IX**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **XI**
ÖN SÖZ ..... **XII**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMAYA YÖNELİK METODOLOJİK BİLGİLER **4**
1.1. Araştırmanın Problemi 4
1.2. Araştırmanın Amacı 4
1.3. Araştırmanın Önemi 5
1.4. Araştırmanın Varsayımları 7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 7
1.6. Araştırmanın Yöntemi 8
1.6.1. Göstergebilim Kavramı 8

İKİNCİ BÖLÜM

2. MİZAH(GÜLMECE) **14**
2.1. Mizah Kavramı 14
2.2. Geleneksel Mizah Kuramları 15
2.2.1. Üstünlük(Kötüleme) Kuramı 15
2.2.2. Rahatlama Kuramı 16
2.2.3. Uyumsuzluk(Aykırılık) Kuramı 17
2.3. Mizahın Fonksiyonları 18
2.3.1. Mizahın Sosyolojik Fonksiyonları 19
2.3.2. Mizahın Psikolojik Fonksiyonları 20
2.3.3. Mizahın Eğlence Fonksiyonu 21
2.3.4. Mizahın İletişim Fonksiyonu 22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MODERNİZİM ve POSTMODERNİZM DÖNEMDE MİZAH ANLAYIŞI VE TÜRLERİ 24
3.1. Modernizim 24
3.1.1. Modern Dönemde Mizah 26
3.1.2. Modern Dönemde Mizah Türleri 26
3.1.2.1. Burlesk(Savruklama) 26
3.1.2.2. Vodvil (Tiyatro) 28
3.1.2.3. Mime/Pantomime 30
3.1.2.4. Fıkra 31
3.1.2.5. Hiciv/Taşlama/Yergi 34
3.1.2.6. Karikatür 35
3.2. Postmodernizm 39
3.2.1. Postmodern Dönemde Mizah Türleri 43
3.2.1.1. Parodi(Yansılama) 43
3.2.1.2. Pastij ve Kolaj 45
3.2.1.3. Absürd Mizah 46
3.2.1.4. Konserve Kahkaha 49
3.2.1.5. Animasyonlar 50
3.2.1.6. Montaj 52
3.2.1.7. Caps yada Memes 53

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. EĞİTİM ALANINDA ÜRETİLEN İNTERNET CAPS'LERİNİN ANALİZİ ... 61
4.1. Araştırmanın Bulguları ve Yorumlar 61
4.1.1. Öğretmen Temalı Üretilen Caps'ler 61
4.1.2. Öğrenci Temalı Üretilen Caps'ler 74
4.1.3. Veli ve İdareci Temalı Üretilen Caps'ler 89
SONUÇ VE ÖNERİLER 95
KAYNAKÇA 100
ÖZ GEÇMİŞ 108

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Peirce'ün 3'lü Sınıflandırması 9
Şekil 2. Peirce'ün 3'lü Sınıflandırma Tablosu 10
Şekil 3. Morris'in Gösterme Süreci 13
Şekil 4. Örnek bir Caps Tablosu 54

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 3.1. 1898 yılına ait bir burleks afişi 27
Görsel 3.2 Charlie Chaplin'nin, 1915 yapımı "Burlesque on Carmen" film afişi 28
Görsel 3.3. Haldun Dormen'in Bir Zamanlar Gazinoda Gösterisi(2017) 29
Görsel 3.4. Erdinç DİNÇER'in 1989 yılında, TRT'de yapmış olduğu gösteriden bir kesit 31
Görsel 3.5. Nasrettin Hoca Kasabasındaki(Hortu) Nasrettin Hoca Heykeli 33
Görsel 3.6. James Gillray'in çizdiği "The Plumb-pudding in danger" karikatürü (1805) 36
Görsel 3.7. Diyojen Dergisinde yayınlanan bir karikatür(24 Kasım 1870) 37
Görsel 3.8. Karikatürist Oğuz Aral ve çizdiği Avanak Avni Karakteri 38
Görsel 3.9. Andy Warhol'un "Marilyn'ler" adlı eseri 41
Görsel 3.10. Çılgın Marslılar Filmi, (1996) 48
Görsel 3.11. Gırgır Mizah Dergisi 49
Görsel 3.12. Cosby Ailesi, (1984) 50
Görsel 3.13. Thatimatrope örneği 51
Görsel 3.14. Terminatatar isimli bir montaj örneği 53
Görsel 3.15. "İnci Caps Kutsal Mizah Kırbacı" adlı kitap 57
Görsel 3.16. We Are Social 2020 Türkiye İnternet, Sosyal Medya ve Mobil Kullanım İstatistikleri 57
Görsel 3.17. We Are Social 2020 Türkiye İnternet, Sosyal Medya ve Mobil Kullanım İstatistikleri – Yıllık Büyüme Oranları 58
Görsel 3.18. We Are Social 2020 Türkiye İnternet Kullanım İstatistikleri 59
Görsel 3.19. We Are Social 2020 Türkiye Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri 59
Görsel 4.1. Öğretmen Ekdersleri 61
Görsel 4.2. Okul tatili 63
Görsel 4.3. Nöbetçi Öğretmen 65
Görsel 4.5. Bekar Öğretmenler 67
Görsel 4.6. 3600 Ekgösterge 68
Görsel 4.7. Öğretmen evrimi 69
Görsel 4.8. Ücretli Öğretmenler 70
Görsel 4.9. 41. Tercihle atanan öğretmenler 71

Görsel 4.10. Atanamayan öğretmen 72
Görsel 4.11. Norm fazlası öğretmenler 73
Görsel 4.12. Sınav Muhabbeti 74
Görsel 4.13. Karne Günü 75
Görsel 4.14. Okul Kantini 77
Görsel 4.15. Okulun İlk Günü 78
Görsel 4.16. Matematik Yazılısı 79
Görsel 4.17. Kopya 80
Görsel 4.18. Veli Toplantısı 81
Görsel 4.19. Vize Haftası 82
Görsel 4.20. Not İsteme 83
Görsel 4.21. Yazılı 84
Görsel 4.22. 9.Sınıf 85
Görsel 4.23. Boş Ders 86
Görsel 4.24. Hocalar not verirken 88
Görsel 4.25. Okullar Açılınca 89
Görsel 4.26. Veli 90
Görsel 4.27. Okul Müdürü 91
Görsel 4.28. Kabadayı Müdür 92
Görsel 4.29. Müdür Yardımcıları 93
Görsel 4.30. Okul Memurları 94

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Öğretmen Ekdersleri ile ilgili Caps analizi 62
Tablo 4.2. Tatil Temalı Caps Analizi 63
Tablo 4.3. Nöbetçi Öğretmen Temalı Caps Analizi 65
Tablo 4.4. Öğretmen Semineri Temalı Caps Analizi 66
Tablo 4.5. Bekar Öğretmen Temalı Caps Analizi 67
Tablo 4.6. Ekgösterge Temalı Caps Analizi 68
Tablo 4.7. Öğretmen Evrimi Temalı Caps Analizi 69
Tablo 4.8. Ücretli Öğretmenler Temalı Caps Analizi 70
Tablo 4.9. Tercih Temalı Caps Analizi 71
Tablo 4.10. Atanamayan Öğretmen Temalı Caps Analizi 72
Tablo 4.11. Norm Fazlası Öğretmenler Temalı Caps Analizi 73
Tablo 4.12. Sınav Sonrası Temalı Caps Analizi 74
Tablo 4.13. Karne Günü Temalı Caps Analizi 75
Tablo 4.14. Okul Kantini Temalı Caps Analizi 77
Tablo 4.15. Okulun İlk Günü Temalı Caps Analizi 78
Tablo 4.16. Matematik Yazılısı Temalı Caps Analizi 79
Tablo 4.17. Kopya Temalı Caps Analizi 80
Tablo 4.18. Veli Toplantısı Temalı Caps Analizi 81
Tablo 4.19. Vize Haftası Temalı Caps Analizi 82
Tablo 4.20. Not İsteme Temalı Caps Analizi 83
Tablo 4.21. Yazılı Temalı Caps Analizi 84
Tablo 4.22. 9. Sınıf Temalı Caps Analiz 85
Tablo 4.23. Boş Ders Temalı Caps Analizi 86
Tablo 4.24. Not Veren Öğretmenler Temalı Caps Analizi 88
Tablo 4.25. Okullar Açılınca Temalı Caps Analizi 89
Tablo 4.26. Veli Temalı Caps Analizi 90
Tablo 4.27. Okul Müdürü Temalı Caps Analizi 91
Tablo 4.28. Kabadayı Müdür Temalı Caps Analizi 92
Tablo 4.29. Müdür Yardımcıları Temalı Caps Analizi 93
Tablo 4.30. Okul Memurları Temalı Caps Analizi 94

ÖN SÖZ

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri düşünme sistemidir. İnsan aklı ve hayalinin yettiği yere kadar düşünür ve hayatını buna göre yaşar. Zor ve karmaşık hayat şartları karşısında ayakta kalma mücadelesi veren insan, hem bedensel hemde ruhsal olarak kendini beslemelidir. Bu anlamda insanın gülmeye ve eğlenmeye de ihtiyacı vardır. Eski çağlardan beri gülme insan için bir eğlence aracı olmuştur.

Günümüzde yeni iletişim teknolojileri ve internet ortamı sayesinde hayatımıza giren sosyal ağlar ve web siteleri ile insanlar birbirleri ile çok kısa bir etkileşime geçip iletişim kurabilmekte, veri aktarımlarında bulunabilmektedir. Özellikle sosyal medya kullanıcıları belli teknikler kullanarak mizahı bireysel olarak üretip yayabilmektedir. Bu paylaşımlardan biriside caps kültürüdür. Capsler, tüm dünyada ve Türkiye'de bireyler tarafından kısa, net, etkili, ikna edici, çarpıcı bir biçimde mizahi dil kullanılarak üretilmekte ve yayınlanmaktadır. Araştırmamız da bu caps akımı içerisinde, eğitim alanında üretilen capslerin analizleri yapılarak bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sunulmak istenilmiştir.

Çalışmam boyunca akademik anlamda her türlü desteklerini esirgemeyen, kibarlığı, hoşgörüsü ve en sevdiğim yönü olan sakin kişiliği ile başta Tez Danışmanın Sayın Dr. Öğretim Üyesi Tamer KAVURAN hocama teşekkürlerimi iletiyorum. Ayrıca yüksek lisans öğrenimim boyunca desteğini hep üzerimde hissettiğim eşim Nezihe KIZILCI ve canım çocuklarım Senem ve Caner'e de ayrıca teşekkür ederim.

ELAZIĞ-2021 **Serkan KIZILCI**

GİRİŞ

Aristoteles'ten, Freud'a kadar tarih boyunca beşeri bilimlerin tüm entelektüel disiplinlerin de, düşünen ve araştıran insanlar her zaman mizah sorununu anlamaya çalışmışlardır. Mizah insan hayatını kapsayan, doğası gereği gizemli ve ilginç bir olgudur. Mizahın ne olduğu konusunda bir fikir birliği yoktur. Kimilerine göre mizah, hayatın güldürücü yönünün ortaya çıkmasında büyük rol oynayan edebiyat, resim gibi bir sanat türü, kimlerine göre bir araç, kimilerine göre daha başka bir şeydir (Usta, 2005:25). Mizah sadece komiklik ve güldürme niyetiyle söylenip, yazılıp, çizilmediği gibi belli fikirleri, ideolojileri, tutumları ifade etmek için de kullanılabilir.

Gülme kavramı ise, tarihsel süreç içerisinde filozoflardan başlayarak günümüze kadar farklı tanımlar ve aşamalardan geçmiştir. Filozoflar insanı tarif ederken " konuşan hayvan" olarak tanımlamışlardır. Oysaki insan, sadece konuşabilen değil, gülen ve ağlayabilen bir canlıdır. İnsanlar nasıl acı veren yada üzüntülü durumlar ile karşılaştıklarında gözyaşları ile olaylara tepki verirken, mutlu olduklarında, başkaları ile alay ettikleri, küçümsedikleri ya da komik durumlarda da gülerek duygularını yansıtmışlardır.

Gülmemiz her zaman bir grupla birlikte ortaya çıkar. Belki bir vagonda ya da bir lokantada birtakım yolcuların birbirlerine bir şeyler anlatıp güldüklerine tanık olmuşsunuzdur. Anlattıkları kendilerine komik gelmiş olmalı ki seve seve gülüyorlardır. O grubun içinde olsaydınız siz de gülerdiniz, olmadığınız için canınız gülmek istememiştir. Herkesin gözyaşları döktüğü bir vaaz sırasında adamın birine neden ağlamadığını sormuşlar, o da "Ben buranın yabancısıyım" yanıtını vermiş. Bu adamın ağlama konusundaki düşüncesi gülme konusunda çok daha doğru olacaktır (Bergson, 2006: 12-13).

Bununla beraber mizah, toplumsal bir gerçeğin görünmeyen yönlerinin ortaya çıkmasını ve bu bilinmeyen ya da dikkat edilmeyen konuların toplum tarafından fark edilmesine olanak sağlayan bir alandır.

Eski çağlardan günümüze kadar geçen zamanda toplum tarafından her zaman benimsenen mizah, insanların alışkanlıkları, toplumsal yaşamdaki değişikler ve iletişim ortamlarındaki gelişmeler neticesinde değişim ve dönüşüme uğramıştır. Tarihsel açıdan mizahın kat ettiği yollara baktığımızda ilk çağlarda insanların neden ve nelere güldüğü bilinmese de, araştırmacılar gülme nedeninin mizah olma ihtimalinin yüksek olduğu

kanaatine varmışlardır. Bununda genellikle düşmanlarının zayıf ya da farklılık yaratan yönleriyle alay edip eğlendikleri düşünülmektedir.

Ortaçağa baktığımızda mizahi anlayışının, kilise kontrolünde olduğu ve tek tanrılı dinlerin mizaha baskı ve yasaklar getirdiği görülmüştür. Bu baskı ve yasaklar tamamen dinsel ritüeller kapsamında iyi ve kötünün mücadelesi şeklinde olmuş ve bu kalıplar dışına çıkılamamıştır. Kilise, insanların özgür düşünmesine izin vermediği için, bu düşünce sistemi genel olarak hayatın tüm kesimlerine yansıdığı gibi, mizahında gelişimini etkilemiştir. Ayrıca, Ortaçağdaki savaşlar, kıtlık ve hastalıklar, insanların eğlenmesini ve gülmesine engel olmuştur.

İlk çağlarda sözlü ve eylemsel olaylara bağlı olarak yaşamını sürdüren mizah, ilerleyen dönemlerde matbaanın icadıyla yerini, basılı-yazılı kültüre devretmiştir.

Mizah, zaman içerisinde toplumun kültürel dinamikleriyle birlikte ilerleme kaydetmiş ve her bir dönemde içinden çıktığı toplumun yapısını yansıtmıştır. İlerleyen teknolojiler ve iletişim alanındaki yenilikler kısaca dijital ortam, mizahın yeniden şekillenmesine olanak sağlamıştır. İnternetin hayatımıza girmesinden sonra interaktif iletişim ön plana çıkmış, her birey artık kendi mecrasında mizah üretmeye sosyal medyada paylaşmaya başlamış ve artık mizah yeni bir şekil almıştır.

Tarihsel süreçte mizah kavramını bir çerçeve içine almak gerekirse teknolojik gelişmelerde göz önüne alındığında, geleneksel mizah, modern mizah ve post-modern mizah başlıkları altında toplanmaktadır. Geleneksel mizahta toplumsal olaylar tüm gerçekliğiyle ortaya konulmuş, kişiler, olaylar arasındaki ilişkiler gerek sözlü gerekse yazılı olarak mizah yoluyla anlatılmıştır. Modernizm terimi günlük yaşamdaki karşılığı yeniyi diğer bir ifade ile gelenekselden farklı olan olarak kabul edilmiştir. Modernizmin temel düşüncelerinden birisi olan her şeyin akıl ile çözümleneceği inancı, mizah anlayışına da yansımıştır. Bu dönemde mizah yazılı-basılı olarak (karikatür, fıkra vb.) üretilmiştir. Geleneksel mizahta fıkra, nükte gibi söz ile yaratılmaya çalışılan mizah, modernite ile artık insanların yer ve zaman şartına çok bağlı olmadan da yazılı halde insanlara ulaşabilmiştir.

Modernizmin karşıtı olarak ortaya çıkan postmodernizm, kısaca çoklu doğruluk olarak doğmuş, modernizm aksine özneye daha çok değer verildiği dönem olmuştur. Postmodernizm bazı düşünürlere göre bir başkaldırı, yapıbozum, parçalama olarak da değerlendirilmiştir. Bu dönüşüm postmodern mizahı da etkisi altına almış ve modernizm ile hayata geçen yazılı-basılı mizah kültürü yerini, teknolojik alanındaki

gelişmeler, internet ve devamındaki sosyal medya ortamları ile dijital kültüre bırakmıştır. Bu değişim postmodern mizahın gelişmesine de katkı sağlamıştır. Bu dönemde artık mizah; kolaj, kara mizah, absürd, parodi, montaj vb. mizah öğeleriyle beraber devamında caps'leri yani memes'leri de ortaya çıkarmıştır.

İnternet mem'leri genellikle mizah, pastiş, kolaj ve saçmalık unsurlarının bir kombinasyonu olarak ortaya çıkar. Hatta internet mem'lerinin kopyala-yapışa dayalı önceki kültürlerin bir uzantısı olarak ortaya çıktığı iddia edilmektedir (Esteves ve Meikle 2015, 566).

Artık sosyal medya kullanıcıları, sanal ortamda vermek istedikleri mesajları pastij, absürd ve montaj tekniklerinin yardımıyla bir olaya ait görselin altına kırmızı bir şerit çekerek, bu şeritin üstüne yazılar yazıp gerçek anlamının dışına çıkararak, insanları gerek düşündürmek gerek güldürmek, gerekse eleştirmek için kullanmaya başlamışlardır. Bu akıma her geçen gün yeni kullanıcıların eklenmesi ile caps kültürü popülaritesini artırmıştır. Caps'lerle ilgili web siteleri kurulmuş, dünya genelinde birçok alanda caps akımı başlamıştır. Tabi ki bu akım insanların ya da belli bir amaca hizmet eden kesimlerin kimliklerini ortaya koymadan bir olay, durum, kişi veya kurumlarla ilgili eleştirel fikirlerini bu yolla iletme imkânını bulmuşlardır.

Bu kontrol edilemeyen caps akımı, bazen bir kişi, kurum veya durum ile ilgili sayfalarca yazılacak raporun yaratamayacağı etkiyi bir görsel ile ifade edebilme gücünü insanlara verebilmektedir. Bu anlamda dünya genelinde ve Türkiye'de büyük ilgi gören caps kültürü, siyaset, spor, sanat, ekonomi ve eğitim gibi birçok alanda insanlara mesaj vermek, güldürmek kişileri ya da kurumları eleştirmek için kullanılmıştır.

Postmodern tarzda üretilen caps mizahının, eğitim alanıdaki örnekleri üzerinde analizlerinin yapılacağı bu çalışmanın birinci bölümü, eğitim alanında üretilen caps kültürü ile ilgili problemin durumu, araştırmanın amacı, önemi, çalışmanın kapsamı, sınırlılıkları ve varsayımları ile kullanılan yöntem hakkındaki bilgilerden oluşmaktadır. İkinci bölümünde ise; mizah kavramı, mizah kuramları ve mizahın fonksiyonları ile, modernizm ve postmodernizm mizah türleri ele alınacaktır. Üçüncü bölümde ise; araştırma ile ilgili raslantısal örneklem yöntemi ile seçilen eğitim alanında üretilen 30 adet caps'in, Göstergebilim Yöntemi ve Charles William Morris'in göstergebilim kavramları olan Sözdizimsel Boyut, Anlambilimsel Boyut ve Edimbilimsel Boyut kavramları ışığında ayrıca analizleri yapılacaktır. Dördüncü bölümde ise; araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular eşliğinde sonuç ve önerilere yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMAYA YÖNELİK METODOLOJİK BİLGİLER

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın ortaya çıkmasına kaynaklık eden problem ve durumlar anlatılacaktır. Araştırmanın konusu ve amacına yönelik bilgilerin yer alacağı bu bölümde daha sonra araştırmanın önemine değinilecektir. Yine bu bölümde araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ile araştırmanın yöntemi de açıklanacaktır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Çalışmamızın konusunu oluşturan eğitim alanında üretilen capslerin, genel anlamda hangi amaçla oluşturulduğu, eğitim alanındaki daha çok hangi sorunlara dikkat çekmek istediği, dilsel söylemi ile görselin uyuşup uyuşmadığı, insanları hangi konular üzerinde düşünmeye sevk ettiği, öğrenci, öğretmen, veli ve idareci gözüyle bakılmış gibi oluşturulan bu caps'lerin, toplum tarafından zihinlerde daha önce oluşturulmuş olan öğretmen, idareci, öğrenci ve veli gibi temsilerine diğer bir ifade ile toplumda kabul görmüş olan rollerine olumlu ya da olumsuz etki yapıp yapmadığı, eğitim sisteminin sorunlarını dile getirip getirmediği, çalışmamızın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Teknoloji alanındaki gelişmeler hayatın tüm alanlarında etki gösterirken, iletişim alanında da dijital kültürü hayatımıza yerleştirmiştir. Artık insanlar birbirleri ile sadece bir tuşla iletişime geçip etkileşim halinde bulunabilmektedir. İletişim, toplumların kendi kültürünü oluşturmasının devamını sağlarken diğer taraftan da yeni nesillere aktarılmasınada katkı sağlamaktadır. Tarih boyunca mizah kültürü de nesilden nesile aktarılmış, söylem, içerik ve yöntem olarak dönüşüme uğramıştır. Mizah kültüründeki bu değişim ve dönüşüm sonucunda oluşturulan mizah kültürü ve bunun devamında eğitim alanındaki mizahi paylaşımlarının, eğitim sisteminin hangi sorunlarına parmak bastığı ve kimlik modellerinin nasıl temsil edildiğinin ortaya çıkarılması, çalışmamızın temel amacıdır.

Dijital teknoloji, özellikle de internet teknolojisi insanlar arasında iletişimin interaktif olmasını sağlamış, sürekli bir enformasyon ağını oluşturmuştur. Özellikle

sosyal medya aracılığıyla iletişimde büyük bir artış yaşanmıştır. Bu alandaki iletilerin büyük çoğunluğu görsel unsurlar, videolar vb. paylaşımlar olmaktadır. Bu paylaşımların dikkat çekmesi için iletinin kısa, çarpıcı ve akılda kalıcı olma formatına dönüşme zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Siber kültür ürünleri olarak internet meme'leri, sanal ve post-modernite çağının bu özelliklerinin bir yansımasıdır. Çoğunlukla İnternet'teki mizahi etkileşimin takımyıldızları olarak kabul edilirler, ancak aynı zamanda politik, sosyal ve kültürel konuları da yansıtırlar. Bu bağlamda, eleştiriyi ortaya koyma veya yalnızca eğlenceye hizmet etme anlamında belirsiz bir konumdadırlar. Tüm bu özellikler, kitleler ve öğelerin yaratıcıları arasında paylaşılan görme biçimine giren bu öğeler üzerinden anlam alma sürecini etkiler. Bu tür kreasyonlar, eleştirinin, hoşnutsuzluğun veya protestonun bir ifadesi olarak ortaya çıktıkları durumlarda günlük yaratım, katılım ve çevrimiçi aktivizm biçimi olarak alınabilse de, bunları bağlantılı oldukları tanıttıkları yeni dile göre analiz etmek de önemlidir.

Türkiye'de mizah ve caps üretimi hakkında alanda çalışmalar yapılmış ancak eğitim alanında üretilen capslerle ilgili bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışmamızın konusunu oluşturan postmodern mizah anlayışında eğitim alanında üretilen caps'lerin incelenmesi eğitimin temel taşları olan öğrenci, öğretmen, veli ve idarecilerin bu caps'lerde nasıl temsil edildiği, eleştirel anlamda nasıl mizahi karakterlere dönüştürüldüğü, caps görüntüleri ve bu görüntülere kırmızı şerit çekilerek sonradan eklenen ifadelerin, göstergebilim yöntemi ve Amerikan göstergebilimci ve filozof Charles William Morris'in göstergebilim kavramları ışığında incelenmesi ile bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Mizah anlayışının tarihsel dönemler olarak değişime ve dönüşüme uğraması sonucu insanlar artık yeni mizah anlayışını benimsemeye ve kullanmaya başlamışlardır. Bu anlamda modern mizahın yerini alan postmodern mizahın bir unsuru olan caps'ler/mem'ler bilgisayar tabanlı iletişim ortamlarında insanlar/topluluklar tarafından üretilmeye başlamıştır. Modernizim aksine bu dönemdeki mizah anlayışında toplum tarafından kabullenilmiş, benimsenmiş ve belli bir çerçeveye oturtulmuş olan genel geçer kavramlar, olgular, kişiler, kurumlar veya mesleki kimlikler gibi önemli değerler

postmodern üretim teknikleri ile yapıbozumuna uğratılarak yeniden düzenlenmekte ve caps/memes olarak internet dolaşım ağına dahil edilmektedirler.

Çağımızın yeni mizahı unsurlarından diğer bir ifade ile postmodern mizahın bir parçası olan caps'ler, dünya genelinde ve Türkiye'de de yaygın olarak kullanılmaya başlanılmıştır. İletişim kanallarında son dönemlerde oldukça fazla dolaşımda olan caps'ler, sosyal medyada da kendine önemli bir yer bulmaya başlamıştır. Bu gelişmeler eşliğinde sayısı çok olmasa da akademik anlamda yüksek lisans ve doktora tezlerinde bu alan ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Makale anlamında caps kültürünün üretimi ile ilgili çalışmaların yanı sıra siyaset ve spor alanında üretilen capslerle ilgili çalışmalarda bulunmaktadır.

Türkiye'de mizaha konu olan alanlardan biriside eğitimdir. Geçmişten günümüze kadar olan süreçte okul, öğrenci, öğretmen, veli ve idareciler fıkralarda, karikatürlerde, tiyatroda, sinemada, televizyon dizilerinde ve diğer birçok etkinliklerde mizahın baş aktörleri olmuşlardır. Sinemadan örnek verecek olursak, bir seri şeklinde çekilen ve geçmişten günümüze hala ilgiyle izlenen Hababam Sınıfı serisinde öğrencilerin muziplikleri, öğretmenlerin bazen alaycı, bazen dramatik, bazende "Mahmut Hoca" gibi karakterli duruşları mizahı şekilde izleyiciye aktarılmış ve yine okul idarecileri ve velilerle ilgili gerçekler, mizahi eleştiri olarak ekranlardan yansıtılmıştır. Aslında bu filmlerde ve buna benzer dizilerde eğitimin temel sorunlarına mizahı bir dille değinilmiş, güldürürken düşündürülmüştür.

Geçmişte eğitim ile ilgili mizah yapılırken, sinema ve dizilerde zaman, mekân, emek ve para gibi unsurların bir arada olması gerekirken, postmodern mizah dönemi ile birlikte iletişim alt yapısı ve biraz teknik bilgi sayesinde caps'ler oluşturulup, çok kısa bir zaman dilimi içerisinde dünyanın bir ucundan diğer bir ucuna paylaşım yapılabilmektedir.

Caps kültürü ile ilgili alanda bazı çalışmalar yapılmış ancak eğitim alanında üretilen caps'lerin, göstergebilimsel kavramları ile analiz edilmesi ile ilgili bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle, çalışmamızın bu alanda yapılacak çalışmaların ilk örneklerinden biri olması açısından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırma kapsamında aşağıdaki varsayımlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Dijital teknolojilerin yardımıyla internet ortamında montaj gibi tekniklerle üretilen caps kültürü ile normalin daha doğrusu yapısal düzenin tersine mizah üretilmeye başlanılmıştır.

Eğitim alanında üretilen caps'lerde öğretmen, öğrenci, veli ve idarecilerin temsil ettikleri bilinen anlamlarının, fotoğraflara eklenen yazı ya da görsel monteler yoluyla gerçeklik taklit yoluyla farklı mizahi anlamlara büründürülmüştür.

Eğitim alanında üretilen caps'lerde, öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün ve saygınlığının düşürülme eğilimi görülmektedir.

Öğrenciler, eğitim-öğretim süreci, ortamı ile ilgili sorunlar yaşamaktadırlar.

Okul idarecilerinin, öğretimsel liderlikleri ile ilgili caps'lerde olumsuz temsiller bulunmaktadır.

Veliler, eğitim-öğretim dönemlerinde maddi ve manevi açıdan zorlanmaktadırlar.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Postmodern mizah kapsamında eğitim alanında üretilen caps'lerin analizini kapsayan bu çalışmada, dijital teknolojilerin gelişmesiyle hayatımızın tüm alanlarına kullanılan internet sayesinde kullanıcılar tarafından üretilen capslerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu capsler İncicaps, web siteleri, Facebook, Twitter, İnstegram vb. sosyal medyada daha çok üretilmekte ve insanlara sunulmaktadır.

Web siteleri ve sosyal iletişim(facebook, twitter, instegram, vb.) mecralarında eğitim alanında üretilip paylaşılan tüm caps'lere ulaşmanın güç olması nedeniyle, araştırmamızda rastlantısal örneklem metodunun kullanılmasına karar verilmiştir. Bu nedenle web siteleri ve sosyal iletişim sitelerinden yayınlanan 30 adet caps, çalışmamızın örneklemi olarak belirlenmiş ve göstergebilim metodu ile analiz edilmiştir.

Araştırmamızın yalnızca 30 adet caps üzerinden yürütülmesi ve elde edilen veriler çerçevesinde genellemelerde bulunulması, çalışmanın temel sınırlılığını oluşturmaktadır.

1.6. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada, postmodern mizah kapsamında eğitim alanında üretilen caps'lerde öğretmen, öğrenci, veli ve idarecilerin nasıl temsil edildiği, caps'lerde kullanılan görüntüler ve göstergeler nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Caps'lerde yazılan yazıların alt metinlerinde hem mizahi hemde eleştirel bir durumun ortay konulmak istenilmesi nedeniyle, ABD'li göstergebilimci Charles William Morris'in göstergebilim kavramları olan Sözdizimsel Boyut, Anlambilimsel Boyut ve Edimbilimsel Boyut kavramları ışığında ayrıca açıklanmıştır.

Bu bağlamda rastlantısal örneklem modeline göre seçilen öğrenci, öğretmen, idareci ve veli temalı 30 adet internet caps'i analiz edilmiştir.

1.6.1. Göstergebilim Kavramı

Dilimizde özellikle dilbilim sözcüğünden yola çıkılarak üretilmiş olan göstergebilim (Fransızca semiotiqueyadasemiologie) teriminin kökleri Eski Yunanca'daki "semeion" sözcüğüne dayanmaktadır. Göstergebilim kendisine konu olarak tüm yaşamsal faaliyetler sürecinde ortaya çıkan iletişim etkinliklerinde yer alan göstergeleri ele alır.

Göstergebilim bir diğer adıyla semiyotik, insanlar arasında iletişim kurmak amacıyla kullanılan her türlü meta, düşünce ve davranışın anlamlandırılması ve açıklanması üzerine duran bir öğreti olarak ifade edilmektedir (Rıfat, 2013: 99).

Göstergebilim kavramı ise en basit tanımıyla göstergelerin bilimi olarak açıklanabilir. Kendisi o şey olmadığı halde kendisi dışında bir şeyi temsil eden ve bu temsil ettiği şeyin yerini alabilecek her türlü işaretler, kelimeler, görüntüler, sesler, jestler ve nesneler gösterge olarak adlandırılır (Chandler, 2007, 2).

Göstergebilim, olaylara ve olgulara farklı bir bakış açısı ile geniş bir perspektiften bakmamıza imkan sağladığı gibi anlamın nasıl inşa edildiği, görünenden ziyade görünmeyen anlamları ortaya çıkarmaya çalışır.

Göstergebilimin konusu anlam değildir. Anlamı oluşturan yapısal ilişkilerdir. Anlamın ne olduğuna değil öncelikle anlamın nasıl yaratıldığına bakar (Bertrand, 2000, 9).

Gösterge, bir kavramın başka bir kavramı tanımlaması, temsil etmesi ve onun yerine kullanılmasını ifade etmektedir (Fiske, 2017: 123). Günlük hayatta insanların

çevresinde pek çok gösterge yer almaktadır (Arpa ve Çakı, 2018b: 78). Bu göstergeler iletişim boyutunda belirli anlamları içermektedir (Sığırcı 2016: 29). Göstergeler somut olabileceği gibi soyut kavramlarla ifade edilebilmektedir.

Her göstergenin bir tözü bir de biçimi vardır. Örneğin, yol ve trafik kurallarında geçişi yasaklayan kırmızı ışık, töz olarak optik ve elektriksel bir belirtke, biçim olarak ise yuvarlak ve kırmızı bir düzlem parçasıdır. Ancak bu belirtkeyi öteki belirtkeler arasındaki bağıntı belirler; kırmızı ışığın, yeşil ve sarı ışıkla olan karşıtlığı bu bağıntıya örnektir (Guiraud, 1990:36).

Göstergebilimin öncüleri olarak kabul edilen İsviçreli Ferdinand de Saussure ve Amerikalı Charles Sanders Peirce'ın 19. ve 20. yy.'da birbirlerinden habersiz olarak göstergebilim üzerine yapmış oldukları çalışmalar sonucunda bu bilim geniş kitlelere ulaşmış ve önemini daha da artırmıştır.

Saussure, dilbilimsel göstergeyi ses imgesi ve kavram olarak ele almıştır. Ona göre gösteren ve gösterilen dışsal herhangi bir nesneden bağımsızdır ve hem ses imgesi hem de kavram kolektiftir, toplumsal anlaşmalara dayanır. Saussure'e göre "at" göstergesi, hem "a-t" işitim imgesi göstereninden hem de "at" kavramı gösterileninden oluşur ve bu ikisi göstergeyi oluştururlar (Saussure, 1985: 72).

Çağdaş gösterge bilimcilerden biri olan Peirce göstergeleri çeşitli özelliklerine göre üçe ayırıp inceler. "Peirce'ün sınıflandırmasında en temel olan ve en çok gönderme yapılanı göstergeleri nesneleri açısından varlıksal bağıntı, benzerlik ya da saymacalık

içermelerine göre belirti, görüntüsel gösterge ve simge olarak üçe ayırdığı tasniftir" (Vardar, 2001, 86).

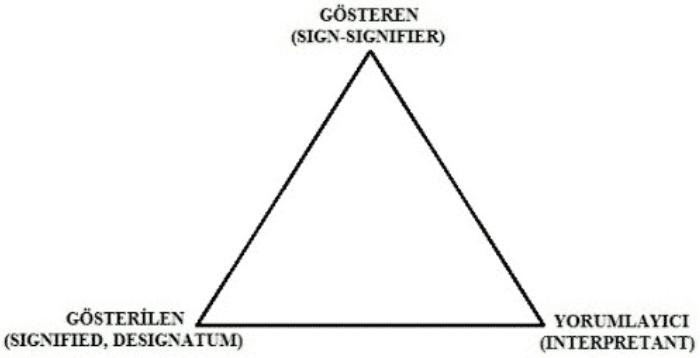

Şekil 1. Peirce'ün 3'lü Sınıflandırması

Peirce'ün düşüncesinde üçlü ayrımlar oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Düşünür, gösterge alanındaki hemen hemen ele aldığı bütün öğeleri üçlüler içerisinde inceler. Bunun nedeni ise Peirce'e göre zihnin işleyişindeki mantıkta bulunmaktadır. Bu mantığın basamakları da bir sıralamayı içerir: Birincilik, ikincilik ve üçüncülük. Mantığın işleyişi bu üçlüye dayanıyorsa ve mantık da en genel anlamıyla "biçimsel gösterge öğretisiyse" o halde göstergeler de üçe ayrılmalıdır (Peirce, 1984: 227).

Peirce'ün bu üçlü sınıflandırması aşağıdaki şemadaki gösterilebilir.

Gösterge Türü	**Gösteren ve Nesne Arasında İlişki**	**Peirce Göre**
Nesnesi gösterenine benzer.	Benzerlik	Görüntüsel gösterge
Gösteren nesnesiyle aynı gerçeklik planında bulunur.	Özdeşlik	Belirti
Nesnesi gösterenine uzlaşıyla bağlıdır.	Hiçbir	Simge

Şekil 2. Peirce'ün 3'lü Sınıflandırma Tablosu

Bu iki bilim adamının yapmış olduğu göstergelere ilgili çalışmalar Fransız Dilbilimci Roland Barthes tarafından daha da ileriye götürülmüş göstergeler daha anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir. Roland Barthes (1915-1980), 1957'de yayımlanan Mythologies "Söylenler", 1964'te yayımlanan Éléments de sémiologie "Göstergebilim İlkeleri" ve 1967'de yayımlanan Systeme de la Mode "Moda Dizgesi" adlı eserlerinde moda, mutfak, görüntü, vb. dizgeleri, Saussure ve Hjelmslev'in görüşlerinden de yararlanarak çözümlemeye çalışmıştır. Bununla beraber, göstergebilimsel analizlerde gösteren/gösterilen karşıtlığının yanına düzanlam/yananlam karşıtlığını da yeni kavramlar olarak getirmiştir.

Barthes'a göre görsel ögelerin ilişkilenmesi ile düz ve yan anlam oluşmaktadır. Bu oluşum için iki düzlemden yararlanılır. Birinci düzlem dizisel (düzanlam) boyutudur. Bu düzlemde nesneler seçilir. Diğer düzlem olan dizimsel (yananlam) ise, seçilen ögeleri anlamlandırarak bir bütün oluşturmak için kullanılır. Barthes çözümleme yaparken dört temel ilkeye bağlı kalır. Biçimselleştirme, yayıncılık, çoğulluk ve işlemsellik ilkeleri sırayla yapıtı anlamlandırmak için kullanılır. Birinci evrede yapıtın biçimini araştırmak, ikinci evrede metnin anlamını ve çağrışımını esas almak, üçüncü

evrede metnin çağrıştırabileceği tüm olası anlamları değerlendirmek ve son evrede ise metnin üç aşamada çözümlenmesini öngörerek değerlendirme yapılır. Bu ilkeler ve evreler metnin her anlamıyla okunmasını sağlamaktadır (Gökalp, 1998: 364).

Barthes, yananlamlar üzerinden yapay olanın doğallaştırıldığını ileri sürmektedir (Barthes, 2017, s. 18). Düzanlam, gösterilenin nesnel şekilde, olduğu gibi kavranmasıyla meydana gelir (Guiraud 2016: 45).

Çağdaş göstergebilimin önemli bir ismi olan Roland Barthes, geliştirmiş olduğu özgün yaklaşımla daha çok popüler kültür çözümlemeleri üzerinde çalışmıştır. Barthes'ın geliştirdiği yapısal çözümleme yöntemi, bildirişim amacı içermemekle birlikte anlam taşıyan çeşitli olguları (giyim, mobilya vb.) içerir. Barthes bütün bunları anlamlama (signification) kavramı aracılığıyla göstergebilime bağlar, göstergelerle ikincil gösterilenler ya da yananlam gösterilenleri arasındaki bağıntılar üzerinde durur (Vardar, 2001: 88).

Barthes'a (2012: 112) göre, verilmek istenen mesaj (gösterilen) giydiğimiz kıyafetten, kullandığımız günlük eşyalara kadar pek çok nesnenin içine gizlenebilmektedir. Günlük hayatta kullandığımız her metanın bir gösterge değeri vardır. Barthes, Saussure'ün kavramına karşılık olarak biçim, işitim imgesine karşılık olarak da içerik isimlendirmesini yapmıştır. Gösterge, gösteren ile gösterilen arasındaki ilişkidir ve bu ilişkinin kurulmasından da anlamlama ortaya çıkar. Barthes "kendi göstergebilimini dilbilimin 'çözülmesi' ya da, daha açık bir şekilde, bilimsel bir dilbilim tarafından saf olmadığı gerekçesiyle bir kenara atılmış anlamlamanın tüm yönlerinin incelenmesi olarak betimler" (Culler, 2008:81).

Barthes, gösterilenin bir nesneden çok zihinsel bir tasarıma veya imgeye bağlı olarak ele alınmasını eleştirir. "Göstergeyi kullananın ondan anladığı 'şey'dir gösterilen. Böylece salt işlevsel bir tanıma ulaşmış oluruz: Gösterilen, göstergenin bağlantısal iki öğesinden biridir. Onu gösterenin karşıtı yapan tek ayrım, gösterenin bir aracı kimliği taşımasıdır" (Barthes, 1979: 35).

Göstergeyi oluşturan ikinci bağıntısal öğe gösterilene aracılık eden ve özdeksel bir töz olan gösterendir. Gösterenin özdeksel yapısı özdekle tözün bir kez daha ayrımını gerektirir. Tözün özdeksel nitelik taşımadığı durumlarda sadece gösteren tözünün daima özdeksel olduğu söylenebilir. Ses, görüntü, yazı gibi değişik özdekler ortaya çıkaran karma dizgelerin olduğu göstergebilimde, "bütün göstergeleri aynı ve tek özdek

aracılığıyla ortaya konuldukları ölçüde, türsel gösterge kavramı altında toplamak yerinde olur" (Barthes, 1979: 40-41).

Zaman içerisinde göstergebilimin temel kaidelerini oluşturan Peirce ve Saussure'den sonra bu alan üzerinde çalışan çağdaşları, bu dilbilimcilerin ortaya koyduğu göstergebilim kavramların yanında bu bilime yeni katkılar, kavramlar ve yeni yorumlar getirmişlerdir. Bunların başında da ABD'li göstergebilimci, filozof Charles William Morris gelmektedir. Northwestern Üniversitesi'nde mühendislik ve ruhbilim öğrenimi gören Morris, göstergebilim alanında yaptığı çalışmalarında Peirce'den etkilendiği görülmektedir. Morris'in 1938 yılında yayımlanan Foundations of the Theory of Signs 'Göstergeler Kuramının Temelleri' ve 1946 yılında yayınlanan Signs, Language, and Behaviour 'Göstergeler, Dil ve Davranış' adlı eserlerinde, Peirce'in araştırmalarına ve davranışçılık kuramına dayanarak Peirce'in ortaya koyduğu "yorumlayıcı" olgusunu kendince geliştirerek bu olgu üzerinden genel bir gösterge kuramı oluşturmaya çalışmıştır.

Bu kuramda üç ana bileşene önem verilmektedir. Bunlardan ilki sözdizimsel (syntax) boyut kavramı, göstergelerin birleşim kurallarını, kendi aralarındaki biçimsel ilişkileri; ikinci olarak anlambilimsel (semantics) boyut kavramında, göstergelerle bunların gönderimde bulunduğu nesneler arasındaki ilişkileri (designatum-nesneler sınıfı); diğer bir ifade ile göstergelerin anlamını; edimbilimsel (pragmatics) boyut kavramında ise, göstergelerle yorumlayanları arasındaki doğrusal ilişkileri, göstergelerin çıkış kaynağını, kullanılışını ve etkilerini incelemeyi ifade etmektedir.

Morris'in 1964 yılında yayımlanan "Sings, Language and Behaviour" adlı eserinden tarafından çevrilen bir kesitinde göstergebilim aşağıdaki gibi ifade edilmiştir: "Göstergebilim, hayvanlarla ya da insanlarla ilgili, konuşulan ya da konuşulmayan, doğru ya da yanlış, yeterli ya da yetersiz, canlı ya da yozlaşmış bütün göstergelerin bilimidir. Göstergebilim bir bilim dalı olarak her bilimin sahip olduğu öneme sahiptir. Geliştikçe anlam belirten süreçlerle ilgili gitgide daha kesin bilgiler sunacaktır. İnsanlar bu bilgileri çok sayıda kültürde yüzyıllar süresince değişik biçimlerde edinmeye çalıştılar." Rıfat (2014b: 238).

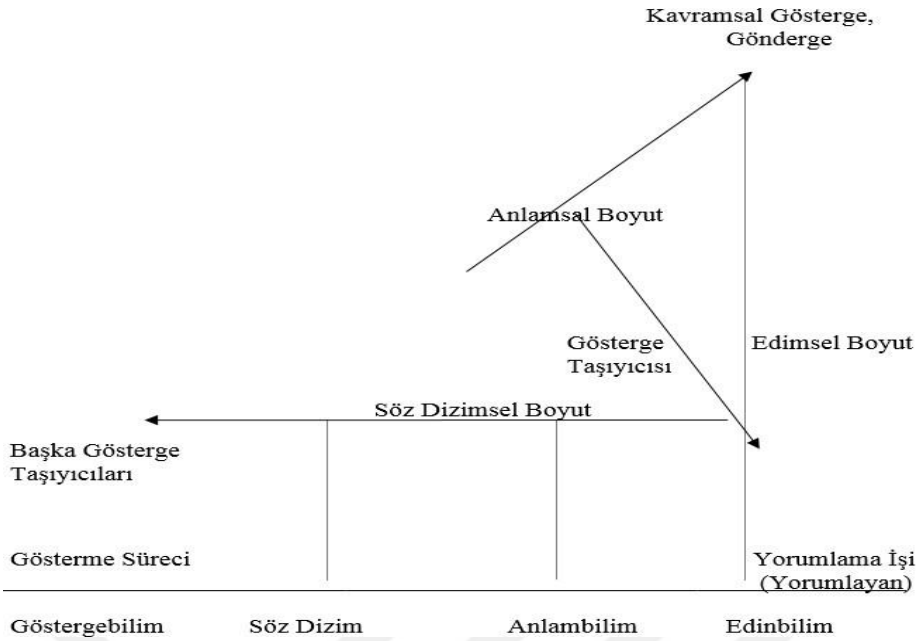

Şekil 3. Morris'in Gösterme Süreci

Kaynak: Erkman, 1986: 82.

Saussure, Peirce ve Barthes'de olmayan bir model oluşturmak için çalışmalar yapan Morrisin, Sözdizimsel boyut kavramı, görüntü veya metnin, kolayca yakalanan, ilk bakışta algılanan içerikleri nedeniyle Saussure'nin "göstereni" ve Barthes'in "düz anlam" kavramı ile benzerlikler göstermektedir.

Ayrıca Morris, üç tür göstergebilim tasarlamıştır. Salt göstergebilim, göstergelerden söz etmeyi sağlayacak bir üstdil hazırlar; betimleyici göstergebilim, belirlenmiş göstergeleri inceler; uygulamalı göstergebilim ise göstergeler bilgisini değişik amaçlarda kullanır (Rıfat, 1992: 25).

İKİNCİ BÖLÜM

2. MİZAH(GÜLMECE)

2.1. Mizah Kavramı

Mizahın kısa tanımına bakacak olursak mizah; Edebiyat, çizgi veya tiyatro yoluyla insanları güldürmeyi amaçlamış sanat dalı diye tanımlanabilir. Mizah, hayattaki güldürücü olayları ortaya çıkaran bir sanat türüdür. İnsanları gülmeye yönlendiren resim, karikatür, konuşma ve yazı sanatıdır. Türk Dil Kurumunun sözlük kısmında mizahın karşılığı olan gülmecenin tanımına baktığımızda; "Eğlendirme, güldürme ve bir kimsenin davranışına incitmeden takılma amacını güden ince alay, mizah, humor."olarak karşımıza çıkmaktadır. (http://www.https://sozluk.gov.tr/). Karikatür, komedi, roman, karikatür, fıkra, hiciv, taşlama ve nükte gibi değişik şekillerde karşımıza çıkan bu sanat eserleri eski çağlardan beri insanları gülümsetmiştir.

"Mizah, keskin bir zekânın, sıra dışı, aykırı, ani ve beklenmedik, kimi zaman eğlendirici, kimi zaman zaman sorgulayıcı biçimde, kimi zaman da acımasızca yapılarak kazandığı sessiz zaferdir." (Eker, 2009: 54).

Aziz Nesin'nin mizah ile ilgili olarak "mizahta gülme vardır; gülme olmayan şey mizah olamaz.", (Nesin, 2001: 19). ifadesi vardır. Mizah her ne kadar gülmenin temel taşı olarak kabul edilse de, mizahsız bir gülmenin de olabileceği kabul edilmektedir. Bu görüşü savunanlardan biride Öğüt Eker'dir. Eker'e göre "Kahkaha mizaha eşlik eder; ama, mizah kahkahadan ibaret değildir (Eker, 2014: 20)." Yine Eker, mizahın görünen ve görünmeyen yönlerinin olduğundan bahseder. Mizahın görünen yüzünün diğer bir ifade ile açık işlevinin gülme eylemi ile birlikte insana keyif vermesi, eğlendirmesi, hoşgörü ve eleştiri olarak kabul edileceğini, bunun yanında mizahın gizli işlevlerinin de protesto, zarar verme, başkaldırı, sosyalleşme, fiziksel iyileştirme, gerilimi azaltma, başarılı savunma mekanizması olma, sorunlarla başa çıkma, toplumsal tarihin kod ve mesajlarını taşıma, dikkat çekme ve itiraz olarak kabul edileceğini açıklamıştır (Eker, 2014: 30).

Mizah, eski çağlardan beri insanları gülmeye sevk eden yazı ve sanat dalı olması ile birlikte, bir olayı ya da gerçeği nükteli bir dil kullanılarak eleştirmek içinde yapılmıştır. Mizah, toplumsal veya tarihsel olaylardan, hayalgücünden beslenen, hayalgücü isteyen bir zekâ ürünüdür.

2.2. Geleneksel Mizah Kuramları

İnsan neden güler sorusunun cevabını bulmak isteyen araştırmacılar, mizah kuramlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. İlk kez Plato ve Aristo tarafından temelleri atılmaya başlayan mizah kuramlarının temel amacı gülme durumu açıklamak olmuştur. 19. yüzyıla gelindiğinde, gülmenin nedenleri üzerinde yapılan araştırmalar ile birlikte mizahçılar tarafından kabul edilen üç temel mizah kuramı bulunmaktadır. Bunlar üstünlük kuramı, rahatlama kuramı ve uyumsuzluk kuramı adı altında incelenmiştir.

2.2.1. Üstünlük(Kötüleme) Kuramı

En eski mizah kuramı olarak üstünlük kuramı kabul edilmektedir. Bu kuramın temelleri Eflatun'a kadar dayanmaktadır. Eflatun, gülmenin uygun nesnesinin insani şeytanlık ve budalalık olduğunu söyler. Ona göre insan, haset duygusuyla diğer insanların şansızlıklarından zevk alır ve bu yüzden gülme eylemini gerçekleştirdiğini ifade eder. Eflatunun öğrencisi olan Aristo'da, hocası gibi gülmeyi alayın bir türü olarak tanımlamaktadır. Eflatun ile başlayan bu düşünce ileriki dönemde "üstünlük kuramı" olarak adlandırılmış ve bu düşünce gülmenin, kişinin diğer insanlar üzerindeki üstünlük duygularının bir ifadesi olduğu kabul edilmiştir.

Bu kuramı araştıran bazı araştırmacılar mizahı yani gülmeyi haset, kötü niyet ve saldırganlıktan beslendiği için insandan çok şeytana yakıştırmaktadırlar.

Üstünlük kuramına en büyük katkıyı 18. yy. filozoflarından Hobbes yapmıştır. Kendisinden önce bu kuram hakkında fikirleri beyan edenlerinde görüşlerini dikkate alarak, kuramı "Leviathan" adlı eserinde olgunlaştırmıştır. Hobbes, Eflatun'a benzer şekilde mizahın, kendisini diğerleriyle kıyaslayan kişinin yaşadığı üstünlük duygusundan kaynaklandığını belirtir. Böyle bir üstünlüğe bağlı olarak sergilenen gülmede, kişinin adeta kendi kendisini kutlaması anlamına gelir (Eker, 2014: 141-142).

Hobbes'e göre bir insanın kusuru, başarısızlığı yada kötü duruma düşmesi karşısında bizde ani bir üstünlük duygusu oluşur. Bu duygu da gülmemize neden olur. Hobbes'e göre, aslında burada biz bir şeyi bir başkasından daha iyi yaptığımızı düşündüğümüz için, böyle bir yargıya sahip olduğumuz için gülüyoruz. Ayrıca Hobbes'a göre, "En fazla gülen insanlar, kimliklerini kendi başarıları değil, daha çok başkalarının hataları üzerine kurgulayanlardır" (Şentürk, 2016: 50-51).

Bu kuram birçok çevrede dikkatle takip edilmiş kendisine temsilciler bulmuştur. Bu temsilcilerinin başında 18. yy. şairlerinden Charles Baudelarie, 19. yüzyıl filozoflarından Anthony, M.Ludovicive Albert Rapp gelmektedir. Gülen kişi kendisini, kendisine meydan okuyan bir düşmanın yerine koyar." diyen Ludovici için gülme, "eylediği fiziksel biçime girer, otuz iki dişin birden görünmesi gibi, çünkü temelinde gülme, bir düşmana fiziksel bir meydan okuma ya da bir gözdağıdır. Gülerken dişlerin böyle görünmesi, köpeklerin saldırgan davranışlarında olduğu gibi, bir kişinin fiziksel cesaretini kanıtlama yoludur (Morreall, 1997: 12).

Kurama göre, herhangi bir gülmece öğesini, ya da fıkrayı okuyan, ya da duyan, ya da seyreden bir kimse, olay kahramanının yaptığı yanlışlığı kendisinin yapmayacağından emin olarak, kendisini gülmece kahramanından daha üstün hisseder, bir rahatlama duyar, bu durumu hoşuna gider ve güler (Özünlü, 2000: 21).

Fikret Türkmen, "üstünlük duygusu daha önceki durumdan daha iyi olmanın psikolojik durumudur" diye izah etmektedir (Türkmen, 1996: 265).

Dolayısıyla insanlar kendilerini komik duruma düşürmemek, alay konusu olmamak için dikkatli olurlar ve ona göre hareket ederler. İnsan kendisini toplum karşısında eksik ve gülünç duruma düşürecek durumlara maruz kaldığında, kendisini beceriksiz, eksik veya başarısız olarak görebilecektir. Bu durumlara düşen insanların toplum tarafından alay konusu edilmesini gören bireyde, aynı hataları yapmaması nedeniyle kendisinde bir üstünlük duygusu oluşmasına, bir zafer kazanma edası ile hareket etmesine yol açacaktır.

2.2.2. Rahatlama Kuramı

Eskiler, bir kahkaha atmanın bir kilo pirzola yemeye eş değer olduğunu söylerler. Tabi bu benzetmenin bilimsel bir karşılığını ispatı çok zor olmakla birlikte gülmenin insan hayatındaki önemini belirtmek için bu ifadenin kullanıldığı aşikârdır. İnsan güldükçe vücudunda bir gevşeme bir rahatlama meydana gelmektedir. Bunun nedenini bilmese bile, bu rahatlama insanı hayatta daha mutlu anlara sevk eder. Rahatlama tezi "neden gülüyoruz" sorusuna cevap aramanın yanında gülme sonucu insanda oluşan bu rahatlamanın nedeninide açıklamaya çalışmaktadır.

Bu kurama göre insanın içinde biriken sinirsel bir enerjinin, gülme eylemi ile birlikte ortaya çıkıp dışarıya boşaltılması sonucu oluşmaktadır. Bu şekilde içinde biriken enerjiyi boşaltan insan rahatlamaktadır. İnsan içinde biriken bu sinirsel enerjinin

temelinde ise toplumsal baskı yatmaktadır. Toplumsal baskı; insanın özgürce yapmak istediklerini, arzularını ve hareketlerini kısıtlamasına sebep olmaktadır. Bu sınırlamalardan kurtulan insan rahatlamakta ve gülmeye başlamaktadır.

Rahatlama Kuramı'nı ilk ortaya koyan 19. yy. filozoflarından Herbert Spencer'dir. Spencer, "Gülmenin Psikolojisi Üzerine" adlı çalışmasında "Duygularımızın en azından sinir sistemimiz içinde sinir enerjisi şeklini aldığını ve sinir enerjisi ile devinimsel sinir sistemi arasında yakın bir bağlantı olduğunu" söylemektedir. Spencer gülmeyi, bir buhar borusunun tıpasının açılmasıyla dışarı çıkan buhar basıncı olayı gibi görmektedir (Morreall, 1997: 41–44).

Rahatlama Kuramı'nın diğer bir öncüsü de Freud'dur. Freud rahatlama teorisini farklı açılarla geliştirmiştir. Bilinçaltında biriken duygular neticesinde insanın şaka yapabildiğini savunan Freud, ruhsal enerjinin belli bir birikim sonucunda başka alanlarda kullanıldığını söyler. Baskılar sonucu bu enerjinin biriktiğini iddia eden Freud; "Şaka yapılan kişi, duygularını bastırmak için kullandığı enerjinin bırakılmasıyla gülmeye başlar; gülen kişinin bu enerji kadar güldüğünü söyleyebiliriz." diyerek gülmeyi, bastırılmış duygu ve enerjiye bağlamaktadır (Morreall, 1997: 46; Türkmen, 2002: 374).

Bu kuram insanda biriken sinirsel enerjinin dışarıya vurumu sayesinde rahatlaması ve gülmesini izah etmeye çalışsa bile tek başına gülmenin kaynağıdır demek zordur. Çünkü gülme; herzaman sinirsel bir enerjinin diğer bir deyişle bastırılmış duyguların ortaya çıkmasıyla oluşmaz, bazen kendiliğindende gerçekleşebilir.

2.2.3. Uyumsuzluk(Aykırılık) Kuramı

Üstünlük ve Rahatlama Kuramının geçerliliği tartışmalara açık olmasına rağmen en çok kabul gören kuram uyumsuzluk kuramı olmuştur. Uyumsuzluk Kuramının fikir babası Aristo olsa da kuram, daha sonra Kant ve Schopenhaure tarafından geliştirilmiş ve James Beattie ile sistemleştirilmiştir (Eker, 2009: 135-36). Bu üç isim kuramı farklı yönlerden ele almış ve geliştirmişlerdir. Kuramın kaynağı, adında anlaşılacağı üzere "zıtlık" ve "çatışma" dan gelmektedir. Uyumsuzluğun kelime anlamına bakacak olursak; "Uyumsuz olma durumu, ahenksizlik, imtizaçsızlık." dır (TDK, 2020).

Uyuşmazlık Kuramını ilk dillendirenler biri Aristo'dur. Aristo; aykırılıkların insanı güldürdüğünü iddia etmiştir. Kuramın öncülerinden James Beattie'ye göre bazı uyumsuzlukların gülmeye neden olacağını savunmuştur. Beattie gülmeyi ikiye ayırır.

Birincisi “duygusal gülme” diğeri ise “hayvansal gülme”. Duygusal gülmeyi akla sunulmuş olan belli bir nesne yada düşünce neticesinde insanda oluşan heyecan veya doyumdan dolayı oluştuğunu belirtmiştir. Hayvansal gülmeyi ise; bazı bedensel duygular yada ani tepkiler sonucu ortaya çıktığını savunmuştur. Bu tür gülmenin, uyumsuzluğu algılayamayacak olan bebeklerde olan gülmeyle aynı olduğunu belirtmiştir (Morreal, 1997:28-29).

Bu kurama göre insanların beklemediği uyumsuz bir durumda, beklentilerinin yada olayların tersine dönmesi neticesinde var olan kalıplarının bir anda yıkılması ve bu yıkılma neticesinde insanların şoka girdiği ve bu şok neticesinde gülme olayının meydana geldiğini ileri sürülmektedir. Uyuşmazlık kuramında gülme eyleminin gerçekleşmesi için birtakım koşulları vardır. Birincisi en az iki yada daha fazla tutarsız, uygunsuz, birbiri ile bağdaşmayan, aykırı kısım ve koşulun, karmaşık bir nesne veya bir bütün oluşturuyormuş gibi düşünülmesi veya zihnin onları kendine özgü bir biçimde, karşılıklı bir ilişki içinde görmesidir (Paulos, 1996:8).

Gülme eyleminin gerçekleşmesindeki koşullardan bir diğeri ise sürpriz faktörüdür. Eğer beklenmeyen bir durum ortaya çıkmazsa gülme eylemi gerçekleşmez. Diğer bir koşul ise bireyin esprideki sürpriz koşuluna duyarlı olması ve beklenmedik bir durum ortaya çıktığında bir adım ileri giderek olup bitene anlam verme çabası içerisinde olmasıdır (Tozar, 2001:71).

Bu kuram, zaman içerisinde mizahi gülmelere açıklık getirebildiği için hızla taraftar toplamış ve Hazlitt, Kant, Schopenhauer, Kirkegaard ve Kanadalı nöropsikolog Prathibe Shammi gibi isimler bu kuramla ilgilenip bu alana katkı sağlamışlardır.

2.3. Mizahın Fonksiyonları

İnsanlar arasındaki ilişkilerde, sosyal alanlardaki davranışlarda mizahın olumlu etkisi, mizahın fonksiyonlarını anlamamıza yardımcı olacaktır. Mizah yaşamın çeşitli alanlarında kullanılmaktadır. İş ve aile hayatında, arkadaş ortamında ve okullarda sıklıkla kullanılmaktadır. Tabii ki bu alanlarda mizahın kullanımı gerektiğinde gerginliği azaltma, gerektiğinde birini karşı olan olumsuz duygu ve düşüncelerimizi o kişiyi incitmeden söylemek istediğimizde, gerekse eğitim alanında kullanılan mizah, öğrencilerin derslere konsantrasyonunu sağlaması ve öğretilenlerin akılda kalıcı olmasını sağlaması açısından büyük yararları vardır. Aile içinde çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişiklerde aile bağlarının güçlenmesinde, sosyal ilişiklerde kişilerin

birbirlerine olan sevgi ve bağlılıklarının daha kalıcı olmasını sağlamasında, kişinin kendisi ve yaşadığı çevre ile barışık olmasında da çok büyük katkıları bulunmaktadır.

Bu bağlamda mizahın yadsınamayacak fonksiyonları vardır. Bu fonksiyonları; sosyolojik, psikolojik, eğlence ve iletişim başlıkları altında sıralayabiliriz.

2.3.1. Mizahın Sosyolojik Fonksiyonları

Geçmiş filozoflara göre gülmek, genellikle toplumsal bir faaliyet olarak kabul edilmektedir. Bunuda gülmenin karşılıklı ilişkiler sonucu ortaya çıkmasına bağlarlar. Gerçekten de gülmek karşılıklı bir ilişkinin neticesinde anlam kazanır. Toplum içinde kendi başına, yalnız bir insandan gülme eylemi beklenmez. Bu durumda kendi başına gülen insan toplum tarafından yadırganır normal biri gibi bakılmaz "deli" damgası vurulur. Topluma göre gülmek paylaşılmalıdır. Francis Jeanson'un dediği gibi; "sevinçleriniz bile pazarda bir değer ifade etmelidir." Eğer neye güldüğünüzü ifade etmekten kaçınıyorsanız ve niye güldüğünüzü diğerlerince anlaşılamıyorsa size hemen "aptalca güldüğünüz" söylenebilir. Gülüşünüzün ortak bilincin tepkisini ifade etmesi beklenir.

Mizah yapısı gereği sosyal bir fenomendir. Espriler ve diğer komik sözceler, genellikle sosyal etkileşimde paylaşılan bir iletişim biçimidir. Bu komik sözceler sosyal ve kültürel olarak gelişir ve çoğunlukla belirli bir zamana ve yere özgüdür. Ayrıca insanların hakkında espri yaptığı konu ve izlekler genellikle bir toplumun ya da sosyal, kültürel ve manevi düzeninin merkezindedir (Kuruoğlu ve Boz, 2016: 47).

Gülme eylemi sosyal mesafeyi azaltmak ve insanları kendinize daha yakın olmalarını sağlamak için bir davet görevide görmektedir. Bu şekilde insanlar biraraya geldiklerinde daha samimi ve sıcak olacaklardır. Bir olaya, bir söze birlikte gülebilmek mizahın birleştirici bir özelliğidir. İnsan sosyal bir varlık olduğu için birarada olmak birlikte yaşamak ve en önemliside hayatı birlikte paylaşması gerekmektedir. Toplumsal yapı içerisinde farklı gruplar(dini, etnik, siyasi, finansal vb.) bulunmaktadır. Bu gruplar toplumları, toplumlarda milletleri ve ülkeleri oluşturmaktadır. Her grubun veya milletin kendine has bir mizah ve gülme anlayışı vardır. Örneğin bir İspanyol'un çok güldüğü bir olaya başka bir millet aşırı bir tepki gösterebilmektedir. Buda ülkelerin ve toplumların sosyolojik yapısı ve inançları ile ilgilidir.

Bu anlamda toplumlar ve ülkeler kendi sosyolojik yapılarına uygun olan mizahi ve komik durumları birbirleri ile paylaşabilmektedir. Televizyonda gördükleri bir

reklamı yada başka iletişim araçları ile ulaşabildikleri mizahi olayları karşısındakine aktardığında ortak bir mizaha güldüklerinde kişi kendini rahatlamış, bu yakınlaşmadan keyif almış, mutlu, pozitif enerji yüklü vb. durumda hisseder. Ortak konular insanları toplum içerisinde yalnızlıktan kurtardığı gibi bu paylaşımlarla, grup ruhunun oluşmasına katkı sağlamış olacaklardır. Eğer tersi olmuş olursa kişi bu konulardan uzak kaldığında kendini dışlanmış ve yalnız hissedecektir.

Mizahı seven ve bunu yapan bir insanın toplumda yalnız kalması düşünülemez. Çünkü çevresinde mizah yolu ile birçok insanı kendine bağlayacak ve insanlar onunla sohbet etmek isteyeceklerdir. Buda sosyal bir varlık olan insanın birbiri ile iletişiminde mizahın önemli olduğunun bir göstergesidir.

2.3.2. Mizahın Psikolojik Fonksiyonları

Gülmeyi, farklı uyarıcılara karşı bedenimizin verdiği tepki olarak kısaca tanımlayabiliriz. İnsanlar günlük yaşantılarında birçok olaya maruz kalmaktadırlar. Bu olayların bazıları beynimiz tarafından algılanıp komik olduğuna karar verip gülme eylemi için 15 ayrı yüz kasımızı emir verdikten sonra akciğerlerden nefes alış hareketi düzenlenip ağız kaslarının hareketi ile gülme eylemi gerçekleşir.

Eski Yunancada ‘gülme, kahkaha’ anlamına gelen ‘gelo, gelos, gelao, geloto’ ve ‘logy’ (bilim) kelimelerinden oluşan, ‘gülme bilimi’ olarak adlandırılan gelotoloji (gelotology) gülme ve mizah araştırmalarını kapsayan bir disiplindir. Gelos, ‘sağlık’ anlamındaki Yunanca ‘hele’ sözcüğünden türemiştir (Güler vd. 2010: 9; Sanders 2001: 97; Webster’s Third New International Dictionary 1993: 1043, 1050). Gülmenin insanlar için tıbbi açıdan yararı olduğunun bilinmesi bu bilim dalının oluşturulma etkenlerinin başında gelmektedir. Gelotoloji, bebeklikten, ileriki yaşlarına kadar olan gülme eyleminin insan hayatındaki etkilerini inceler.

Sosyal ve fizyolojik anlamda sıkıntı yaşayan insanların tedavisinde Gelotoji biliminden faydalanılmaktadır. Gülme sorunu olan insanlara, kitaplar, filmler, fıkralar yardımı ile psikoterapi yöntemi uygulanarak tedavi edilmeye çalışılmaktadır.

Gülme eylemi ile birlikte insan fizyolojisindeki değişikliklerinin yanında birde psikolojik değişiklikler olmaktadır. Mizah ve sağlık arasında direkt fizyolojik bir bağ bulunması sebebiyle, duygusal uyaran varlığı, pozitif duygusal durum veya dikkati başka yöne çekme de benzer etkilere sebep olur. Mizah-sağlık ilişkisinde uyaran olarak terapötik mizah (tedaviye yönelik iyileştirici mizah) uygulamalarının, kaygı, endişe

giderme özelliğiyle hastalarda stresle başa çıkma ve sorunlarla mücadele etme özelliği kazandırabildiği ortaya konmuştur (Mccreaddie-Wiggins 2008: 584; Koç 2009: 3).

Mizahın kişiler arasındaki ilişkilerde pozitif bir fayda sağladığını söylemek yanlış olmaz. İnsanların yaşamın getirdiği zorluk ve mücadelenin yansıması olan stresle baş etmenin bir yoluda mizahtan geçmektedir.

Mizah ve espri, doğru zaman ve doğru yerde kullanıldığında, kişinin kendisini iyi hissetmesini sağlar; olayların yıpratmasını ve daha da olumsuz yönde etkilemesini önler ve endişelerin yok olmasına yardımcı olabilir (Yavuz, 2004: 210).

Berk, mizahın psikolojik yararlarını sekiz maddede toplar. Bunlar; "Kaygıyı Düşürür", "Gerginliği Düşürür", "Stresi Azaltır", "Deprosyonu Azaltır", "Yalnızlık Endişesini Azaltır", "Özsaygıyı Geliştirir", "Umut ve Enerjisini İyileştirir" ve "Kontrol ve Güç Duygusu"dur (Berk ,2001:323- 339).

Terapötik mizahın stresi azaltma, bağışıklık sistemini kuvvetlendirme, hastaların birbirleriyle iletişimini artırma, acı ve kaygıyı azaltma, negatif duyguları engelleme, pozitif bir atmosfer oluşumuna yardımcı olma açısından bireye sunacağı farklı çözüm yolları bulunmaktadır. Mizahın bu tür kullanımı, özellikle çocuk hastaların biriken enerjilerini harcama ve oyun ihtiyacını gidermede mekân/imkân açısından çok yetersiz olan hastane ortamının minyatür bir oyun parkına dönüştürülmesi, çocuk hastanın ruh gelişimi ve çocuğu mutlu olan ebeveynlerin psikolojisinin düzelmesi açısından oldukça işlevseldir (Öğüt, Eker 2014: 41).

Bu anlamda mizahın insan psikolojisi üzerinde olumlu etkileri olduğunu söyleyebiliriz. Psikolojisi düzgün olan bireyler önce kendisi ile, sonra ailesi ile ve en son olarak tüm bunları içinde barındıran yaşadığı toplumla barışık bir şekilde hayatını idame ettirebilir.

2.3.3. Mizahın Eğlence Fonksiyonu

Eğlence, insanların boş vakitlerini değerlendirmek, hayatlarında farkındalık yaratmak ve zamanlarını keyifli şekilde geçirmek için yaptığı çeşitli faaliyetlerdir. İlk çağlardan beri eğlenme, insanlar için önemli olmuştur. İnsanların eğlence anlayışı, kişiden kişiye değişmektedir. Kimi arkadaşlarıyla bir arada olmaktan, kimi ailesiyle birlikte TV karşısında zaman geçirmekten, kimi eğlence mekânlarına gitmekten, kimi spor yapmaktan, kimi oyunlar oynamaktan hoşlanır ve bu eylemlerinden zevk alır. Eğlenmenin temel taşlarından biriside mizahtır. Gülmenin olmadığı bir eğlence eksik

kalmaktadır. Mizah ve gülme insanın yaşantısına olumlu bir etki sağlamaktadır. İnsanların dost ve arkadaş sohbetlerindeki şakalaşmaları, izledikleri bir programdaki komedi unsurları, film veya tiyatro gösterilerindeki komik sahneler, okudukları bir kitaptaki cümleler, insanların eğlenmesi için bir neden olabilmektedir. Bu örnekleri dahada çoğaltmak mümkündür.

Eğlenceler, mizah geleneğinin temel yaratım ve icra ortamlarıdır. Aynı şekilde mizahî anlatı ve gösterimler de eğlencenin vazgeçilmez ögeleridir. Eğlenceler mizahî yaratılarla gelişir. Eğlence bağlamında yemek, sohbeti, sohbet de mizahı var eder. Eğlencelerin hoş görü ve esnek ortamı, her türlü espri, fıkra ve şakanın rahatlıkla yapılabilmesine olanak verir. Mizah da eğlencenin coşkunluğunu artırıcı bir dinamik olarak ortaya çıkar. Ciddiyet çözücü gücüyle mizah, eğlence ortamlarının çekiciliğini artırır. Gerçekte eğlence de bireyi gerçeklikten farklı bir bağlama taşıma amacındadır. Bu ortak amaç, her iki alanın da (eğlence ve mizah) birbirlerini tetikler şekilde, sıkı etkileşimler içinde olduğunu gösterir (Özdemir, 2005: 162).

Mizah ve buna eşlik eden gülme, kişiyi eğlendirerek, yaşantısında hoşnutluklara sahip olmasına, çevresi ile iyi iletişim kurmasına, hayata olumlu bakmasına yardımcı olmaktadır.

2.3.4. Mizahın İletişim Fonksiyonu

Bireylerin birbirleri ile anlaşabilmeleri iletişim yolu ile olmaktadır. Birey de toplumun bir parçası olması nedeniyle bu tanımı genişletip toplumların da birbirleri ile anlaşması da iletişime bağlıdır diyebiliriz. Kişiler, toplumlar, işletmeler ve hatta devletler ve ülkeler de yatay ve dikey hiyerarşine kadar birbirleri ile iletişim içinde olmak, varoluşlarının devamlılığını sağlayabilmek için bilgi aktarımında bulunmak zorundadırlar. Mizah insan ilişkilerinin her boyutunda karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal iletişimde de mizah bir iletişim aracı görevi görmektedir.

Mizah ve kahkaha, sağlıklı ve mutlu bir aile yaşantısına da çok önemli katkılar sunmaktadır. Mizah, aile içi iletişimi kuvvetlendirip, evde sevinç ve eğlence ortamı yaratır. Mizah yolu ile iletişim, çocukların, ebeveynlerine daha sıkı bir bağ ile bağlanmalarına, aile içerisinde sevgi, saygı ve hoş muhabbet ile yaşamlarını sürdürmelerine çok büyük bir katkı sunar.

İnsanların nelere güldükleri kültürel olarak değişse de genel anlamıyla mizahın evrensel bir ortak paydası vardır. İnsanları güldürmenin her kültür için geçerli olan bir

temeli ve mimarisi vardır. Bu anlamda mizah, kendi içinde belli bir düzene sahiptir. Gülmeye başladığımızda karşımızdaki bireylerle bağ kurmaya hazır hale geliriz; karşımızdaki insan da bizim dünyamıza, düşüncelerimize bir anlamda ulaşma imkânı bulur.

Mizah insan hayatını neşelendirmesinin yanında, öğrenmeyi de kolaylaştırır. Sinirleri yumuşatır, insanları yakınlaştırır, en ciddi ortamlarda bile insanın insan olduğunu hatırlatır. İletişimin dili duygusaldır; Mizah sayesinde kişiler arasında duygusal bağ kurma yolu açılmaktadır Mizah en ağır durumları hafiflettiği için ruhumuzu dinginleştirir. Bir insanın kendisiyle "alay edebilmesi", kendine olan özgüvenin işaretidir; kendisiyle seven savaşmayan biri olduğunun göstergesidir. En zor konuları bile mizahla sevdiren, öğreten hocaların yaptıkları gibi hayatta birçok şeyi mizah ile özdeşleştirilebilir. İş hayatında, çalışma ortamında yapılan espriler ile, en zor işlerin bile kolayca yapıldığı görülmektedir. Mizah, çalışma ortamının uyum içerisinde, motive olmuş bir şekilde sürdürülmesinde, iş arkadaşları arasındaki gerginlikleri en alt düzeye indirme konusunda önemli bir role sahiptir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MODERNİZİM ve POSTMODERNİZM DÖNEMDE MİZAH ANLAYIŞI VE TÜRLERİ

3.1. Modernizim

Ortaçağın yaşantı ve düşünüş tarzına tepki olarak ortaya çıkan, kökenini Latincemomo kelimesinin türetilmesiyle oluşan "modernus" kavramı ile açıklanan modernizm; olguculuk (pozitivizm), akılcılık, insanın özerkliği ve bilginin evrenselliği ilkelerini benimseyen bir akımdır.

Batıda keşifler, Rönesans ve Reform hareketlerinden sonra 16. ve 17. yy.'larda etkisini göstermeye başlayan bir fikir hareketi olmuştur. Bununla beraber modernizm 18. yüzyıldan sonra gittikçe gelişen, 19. yy.'da Fransa'da iyice şekillenen ve 20. yy.'da, II. Dünya savaşına kadar etkileri yoğun bir şekilde hissedilen fikir ve sanat akımıdır.

Geleneksel sanatların, edebiyatın, toplumsal kuruluşların ve insanların günlük yaşantısının artık miadını doldurduğunu ve artık bunlarla uğraşmak yerine yeni bir kültür oluşturulması gerektiği fikrinden yola çıkmıştır. Modernizme göre hayattaki herşeyin sorgulanması gerekmektedir. Bu sorgulama sonucunda eskidiği yada geçerliliğini yitirmiş düşünceler, olgular ve kurumların yerine daha iyisi konulabilecektir.

Roland Barthes'e göre, Modernizm XIX. yüzyıl içerisinde bir momentte toplanmış yeni sınıfların, teknolojinin ve iletişimlerin evirilmesinin bir sonucu olarak türeyen dünya görüşlerinin artış göstermiş olmasıdır (Marshall, 2014: 508).

Baudelaire moderniteyi şu ifadelerle tanımlamaktadır: "Modernite anlık olandır, geçip gidendir, olumsal olandır; sanatın yarısıdır; öteki yarısı ise sonsuz olandır değişmeyendir" (Aktaran: Sarvan, Harvey,2012:23).

Modernizm ise bugünkü kelime anlamı, dünyaya yeniden bakmayı, dünyayı yeniden yorumlamayı, yeni yaşam şeklini, akılcılığı, kültürel ilerlemeyi, gelişmiş yaşam tarzını, olguculuğu (pozitivizm), insanın bağımsızlığını, bilginin enternasyonalliğini ilke edinen bir akım ve aynı zamanda Ortaçağ'ın yaşam şekline, düşünce kalıplarına karşı çıkıştır (Yıldırım, 2010: 703).

Modernizm, siyasetin, hukukun, sosyal hayatın, dinin, tarihin ve genel olarak ekonomiye getirilen eleştirel düşünce ile başladığını söyleyebiliriz. 18. yy.'da başlayan bu eleştirel düşünceye önce aklın sorgulanması ile başlanılmıştır. Akıla getirilen bu eleştiri ve sorgulama sayesinde gerçeklerle yüzleşilmiş ve eksik veya hata görülen konulara karşı çıkılmıştır. Aydınlanma Felsefesi olarak da bakılan Modernizm, aklın üstünlüğünü savunarak, insanın maddi olmayan sorunlarının çözüm kaynağı olacağı savunulmuştur.

Sosyolog ve ekonomi politik uzmanı, Alman düşünür Max Weber, modernliğin özgün bir niteliği olan araçsal ussalığın, batının doğu karşısında üstünlüğünü belirleyen önemli bir etken olduğunu savunur. Devlet, ekonomi, bilim, din ve sanat gibi kültürel yaşamın birbirlerinden farklılaşması ve kendilerine has ussallıklarını geliştirmeleri, Weber tarafından modernleşmeye özgü en önemli özelliklerden biri olarak görülmüştür. Max Weber tarafından geliştirilen bu "Modernleşme Kuramı" nın beraberinde iki tane sorun getirmiştir. Bunlar "anlam kaybı" ve "özgürlük kaybı" dır. Değer alanlarının kendilerine özgü geliştirdikleri ussallıklarını genel üst ilkelerle uzlaştıramamaları sonucu akıl bir değer alanları çoğulluğuna ayrışmış ve kendi evrenselliğini yok etmiştir. Bu ise Weber için anlam kaybıdır (Atiker,1998:27). Weber, bürokratikleşme sürecinde sistemlerinin güncel yaşam dünyasından bağımsızlaşması ile birlikte bu tür sosyal sistemlerin güç ve para aracılığı ile gündelik kültürden sağladıkları kaynakları birer "girdi" haline getirip kültür, kişilik ve topluluğu araçsallaştırmaları sonucunda özgürlük kaybı olgusunun ortaya çıktığını tanıtlamıştır (Atiker,1998:28).

Frankfurt Okulunun ikinci kuşak temsilcilerinden Habernas,'da modern toplumun sorunsalına çözüm olarak " İletişimsel Eylemin Kuramı" nı geliştirmiştir. Habernas'a göre gündelik yaşam ilişkilerinde aydınlanmada öngörülmemiş yeni bir ussalığın yani iletişimsel ussalığının var olduğu fikrini savunur. Bu fikre göre Habernas, modernliğin özel yaşam ve kamuoyunda ortaya çıkarttığı sorunların, iletişimsel ussalık sayesinde çözülebileceğini düşünür.

Günümüzde modernizm, evrensel değerler temelinde akılcı bir biçimde haklılaştırılmış bir toplum düzeni öngörme olarak kabul edilmektedir.

3.1.1. Modern Dönemde Mizah

Modernizim çıkış kaynağı başta sanat ve edebiyat olmuştur. Modernizm yerleşik olanı, geleneksel olanı, kanıksanmış olanı yeni ortaya çıkana uyarlama eğilimi içerisinde olmuştur.

Modernizm vasatlığa, bayağılığa, yerleşmiş kabullenişlere isyan olarak gelişimini sürdürmüştür. Bu bağlamda mizahta bu gelişmelerden etkilenmiştir.

Ortaçağda ise mizah, dönemi belirleyen tek tanrılı dinlerin etkisiyle birçok hususta ya tamamen yasaklanmış ya da istenildiği zaman istenildiği yerde kullanılmak üzere kapalı şişeler içinde tutulmak istenmiştir. Pek çok mizahi etkinlik, eğlence tek tanrılı dinlerin etkisiyle değişime uğrayarak yeni dönemin özellikleriyle yorumlanmıştır. Böylece bu dönem yeni mizah yaratıları gerçekleştirememiş, ancak kendisine miras kalan mizah örneklerini bütün incelikleriyle işleyip şerh etmiş; kendi dünya görüşüne uygun hale getirmiştir. Dolayısıyla ortaçağ mizah örnekleri içinde alegorik hayvan hikâyeleri, dolaylı anlatım örnekleri olarak yaygın bir geçerlilik göstermiştir (Öngören, 1983: 17–18).

Gelenekselliği reddeden modernizm ile birlikte toplumdaki değişikliklerin yanında mizahta da önemli değişim ve dönüşümler meydana gelmiştir. Bu dönemde yazılı-basılı yayınlar daha ön plana çıkmış, yeni sanat akımları sayesinde mizahta yeni türler evrilmiştir. Modernizim döneminde Burlesk, Vodvil, Mime, Fıkra, Hiciv ve Karikatür vb. mizah türleri daha çok ön plana çıkmıştır.

3.1.2. Modern Dönemde Mizah Türleri

3.1.2.1. Burlesk(Savruklama)

17. yy.'da İtalya ve Fransa'da edebiyat türü olarak kullanılan burlesk, Etimolojik kökenini İtalyanca'da dalga anlamına gelen "burladan" alır, 17. yy.'da Fransızların katkısıyla "burlesque" olur. Burlesk, danslar, şarkılar, çeşitli aşırılıklar, espriler, politik hicivler, kaotik ve yetersiz giyim taklitleri ile klasik dönemde yazılmış "ciddi" eserlerle dalga geçmek için kullanılmıştır. Genellikle toplumun alt kesimlerinin bir eğlence şekli olarak form bulan burleskte yapılan dalga geçmelerin, esprilerin ve alayların anlaşılabilmesi için o konuda bilgi sahibi olunması gerektiği için zamanla bu eğlence elitler tarafından da tercih edilmeye başlanılmıştır.

Burlesk'de, şaşalı kostümler, fazla makyajlar, yüksek topuklu ayakkabılar, çeşitli aksesuarlarla süslenen kadın göstericiler daha ön plana çıkmışlardır. Kadınların ön

plana çıkarılmasının bir yönü de, kadının erotizminden faydalanmak istenilmesidir. 1860'lı yıllarda önemli bir kültürel fenomen haline gelmiş olan burlesk kültür, edebiyatçılar tarafından şiddetle eleştirilmiş ve toplumsal bir hastalık olarak nitelendirilmiştir. Fakat ortaya çıktığı süreç itibariyle bu kültür, sosyal ve kişisel güvenlikle ilgili risklerin olduğu bir buhran sürecinin ürünüdür (Willson, 2008: 19).

Görsel 3.1. 1898 yılına ait bir burleks afişi
(https://tr.wikipedia.org/wiki/Burlesk)

Burlesk aynı zamanda parodi ve bazen grotesk abartı içeren mizahi bir tiyatro türüdür. Burlesk tarzı ile çekilmiş filmlere de rastlanır. Sinemanın ilk yıllarından sessiz sinemanın sonuna dek geliştirme gösteren burlesk'te, buluşlar birbirini izler, yüze pasta fırlatma, sopayla adam kovalama, gibi kaba güldürme unsurları bol bol kullanılır. Saçmanın ve mantıkdışılığın bu gösterilerde çokca yer bulmaktadır. Davranışlar da biraz abartılıdır. Bu filmlerin en önemlilerinden bir tanesi de Charlie Chaplin'e ait, 1915 yapımı sessiz film olan "Burlesque on Carmen" gelmektedir. Chaplin bu filmde o dönemde bir hayli popüler olan ve orijinal hikâyesini Prosper Mérimée'nin yazdığı "Carmen" adlı eseri kendine göre yorumlamış ve ortaya özgün bir eser çıkarmıştır. Hikâyenin ana konusunu koruyan Chaplin, oyuna komik öğeler yükleyip komedi formunda izleyicilerin gösterimine sunmuştur. Türk Sinemasında da burlesk tarzı filmler yapılmıştır. Bu tarz filmlere örnek verecek olursak bunlar, Turist Ömer ve son zamanlarda gişe rekoru kıran Recep İvedik filmleri olmuştur. Her iki karakterin de, toplum tarafından kaba bulunan gülünçlüklerden ya da farklı espri anlayışlarından

yararlanan karşıt görüntüleri ya da bir araya gelmesi çok büyük tesadüflere bağlı durumları şaşırtıcı bir biçimde birleştiren, temelde ciddi görünseler bile görünüşte gülünç ve abartılı olan bir güldürü tarzı olarak bilinen "grotesk etki " özelliği ile yansıtıldığı filmlerde, toplumsal uyumsuzlukları, sıra dışı çözüm anlayışları ve eğlendirici özellikleri sayesinde izleyicilerden olumlu geri dönüşler alınmış ve bu alanda çok başarılı olunmuştur.

Görsel 3.2 Charlie Chaplin'nin, 1915 yapımı "Burlesque on Carmen" film afişi (https://www.imdb.com/title/tt0005077/mediaviewer/rm2481942528/)

3.1.2.2. Vodvil (Tiyatro)

18. yy.'da sınıf farkının oluşması sonucu Fransa'da ortaya çıkan vodvil, toplumsal sorunları mizahi bir yaklaşımla hicveden tiyatro türüdür. Fransızca'da ki "voix de ville (şehrin sesi)" kelimelerinin birleşmesinden oluştuğu düşünülen vodvil, içinde müzikal bölümler, diyaloglar, monologlar ve pantomim gibi farklı gösteri türleri barındırmaktadır. Vodviller birbirine bağlı gevşek bölümlerden kurulu bir şarkılı oyun türü olan Vodvil, komedinin bir alt türü olmasına rağmen içerisinde komediye ait birçok özellik bulundurmaktadır. Vodviller hep mutlu son ile biter ve olayların kaynaklandığı temel sorun gün yüzüne çıkar. Fransa'da, Nivelle de La Chausee'nin acıklı komedileri vodvillerin ilk örnekleri arasında sayılmaktadır. İngiltere'de Richard Steele'nin oyunları vodvillere örnek olarak gösterilebilir. Vodvil tiyatrosu sanayi devrimi sonrası büyümeye başlayan kentlerin ortaya çıkmasıyla ve bununla bağlantılı olarak ticari gelişimle, yani burjuva sınıfının doğuşuyla yakından ilişkilidir. XVIII. yy. Avrupa'sındaki tiyatro anlayışının en belirgin niteliği yükselmekte olan orta sınıf için üretilen burjuva oyunlarıdır (Gökçeaslan, 2008: 107).

Yirminci yüzyılın başında Amerika'da, film endüstrisinin gelişimiyle vodviller sinema ile seyirci karşısına çıktı. Tiyatroda yer alan bazı oyunculardan beyaz perdede yer aldı. Buster Keaton, Marx Brother's, Groucho, Chicho, Harpo, Zeppo, Gummo kardeşler, Edgar Bergen, Al Johnson'un en bilinen sanatçılar olduğunu söylenebilir. Sessiz filmlerde, özellikle Charlie Chaplin'in filmlerinde aşk ve kadınlara ilişkin komik unsurlarla birlikte toplumsal eleştirileri yapması, vodvillerin toplumsal eleştirinin yapılabileceğini göstermiş oldu. Yirminci yüzyılda toplumsal eleştiri veren, yanlışları yeren vodvillerin sıklıkla kaleme alınmasında Chaplin filmlerinin güçlü bir etkisi vardır. Ancak toplumsal eleştiri vodvillerde örtük bir biçimde verilir. Oyunun dinamizmine, oyunsu keyfine engel olmayacak biçimde tasarlanır. Bu nedenle vodvil tiyatroda yakaladığı başarıyı hiçbir zaman sinemada yakalayamamıştır (Nutku, 2013).

Fransa'da Diderot, Almanya'da ise Lessing gibi sanatçılar bu türün başlıca öncülüğünü yapmışlardır. Türkiye'deki en büyük temsilcilerinden birisi de Haldun Dormen'dir. Dormen'in birçok kez sahnelediği bu türde, yanlış anlaşılmalar, girenler, çıkanlar, beklenmediği halde gelen kocalar, ortada koşuşturan hizmetçiler gibi çok hızlı tempoda süregiden gösteriler sıklıkla kullanılmıştır.

Görsel 3.3. Haldun Dormen'in Bir Zamanlar Gazinoda Gösterisi(2017)
(https://www.wannart.com/gulunclu-toplum-elestirisi-vodvil/)

Sonraki süreçlerde giderek yaygınlaşan radyo ve televizyon kullanımının artış göstermesiyle birlikte toplumun eğlence anlayışının değişmesi sonucu vodvil, bütün çekiciliğini kaybederek, günümüzde unutulmaya yüz tutmaya başlamıştır.

3.1.2.3. Mime/Pantomime

Grekçe'de "mimeisthai" sözcüğünden kaynağı alan mim sözcüğü,"temsil etmek" anlamı taşımaktadır. TDK'ya göre Fransızca'da mime sözcüğünü; "Eski Yunan ve Roma'da yaşamı, töreleri taklit amacı güden komedi türü." olarak tanımlamaktadır. Yine TDK'ya göre mime; "Bir oyuncunun herhangi bir davranış veya duyguyu yüz ve vücut hareketleriyle anlattığı oyun türü" olarak belirtilmiştir (TDK, 2020).

Eski bir sanat dalı olarak biline pantomime sanatçı, yüz ifadesi, mimikleri, el, kol ve beden hareketleri ile bir mesaj vermeye çalışır.

Pantomimde ana unsur olan eylemler ya da dilsiz gösteriler evrensel bir anlatıma sahiptir. Zira duyguların eylemlerle ifade edilmesi her millet için benzer anlamları ifade etmektedir. Öte yandan pantomim oyunculuğu, hareketler aracılığıyla, insan doğasına dair tüm unsurları yansıtan bir sanattır. Pantomim sanatı, sıradan insanın düşündüklerini, hissettiklerini ve yaptıklarını sahneye yansıtan önemli bir yardımcıdır (Aubert, 2005: 3).

Pandomim deyince akla gelen ilk isimler; Marcel Marceau'dur. Marceau "Kalbin Dili" -Language of the Heart- isimli filminde bu sanatın başarılı örneklerinden birini seyircilere yansıtmıştır. Diğer taraftanda Charlie Chaplin, Laurel ve Hardy gibi isimlerde sessiz sinema döneminde bu türü başarılı ile yapan sanatçılar olmuşlardır. Ülkemizde ise bu sanatının önderi Erdinç Dinçer'dir. 1956 yılında Türkiye'ye gelen Fransız pantomimci Theo Lesoualche'dan ders alan Dinçer, UNESCO bünyesinde Doğu'da ve Batı'da Mim adı ile tüm dünya televizyonları için çevrilen filmde Türkiye'yi Nasreddin Hoca tiplemesi ile temsil etmiştir.1978 yılında İtalya'da Sessizliğin Sesi oyunu Esperia Birincilik Ödülü'nü En İyi Oyun dalında kazanan Erdinç Dinçer ayrıca 1999 yılında Moldova'da düzenlenen Uluslararası Pantomim Şenliği One - Man Show'da pantomim dalında dünya birinciliğini almıştır. Taner Barlas, Ulvi Arı ve Vecihi Ofluoğlu gibi isimlerde pandomim sanatını başarı ile sunan diğer Türk pantomim sanatçılarıdır. Eskiye oranla günümüzde çok rağbet görmeyen bir mizah türü olsa da, yüzlerce kelime ile anlatılacak bir olayı yada olguyu,

bir gülüş, bir duruş, bir bakış yada hareket ile izleyiciye aktarılması açısından mizah tarihinde önemi bir yere sahiptir.

Görsel 3.4. Erdinç DİNÇER'in 1989 yılında, TRT'de yapmış olduğu gösteriden bir kesit (https://www.trtarsiv.com/cocuk/cocuklarin-evreni/cocuklarin-evreni-5bolum-1290)

3.1.2.4. Fıkra

Etimolojik köken olarak Arapça "fḳr " kökünden gelen fiḳra, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde İsim/Edebiyat başlığı altında ; "Kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli, güldürücü hikâyecik." olarak tanımlanmaktadır (TDK,2020). Geçmişi çok eskiye dayanan fıkra, dünyada ve Türkiye'de sözlü mizah olarak çok geniş alanlara yayılmıştır.

Fıkralar, sözlü edebiyatın kısa, özlü, nükteli ve güldürücü türüdür (Elçin, 1998: 566). Başlangıçta ferdî bir karaktere sahipken zamanla anonimleşerek halka mal olan bu tür; tasvir yapısı, kullanılan kelimeler, diyalog unsurları, konu seçimi ve kendine özgü kompozisyonu ile diğer halk edebiyatı türlerinden ayrılır (Yıldırım, 1997: 221-23; Şimşek, 2005).

Fıkralar, yirminci yüzyılın başına kadar letâifnâme (latifeler) ve fıkarât (fıkralar) adıyla anılan yazma ve basma eserlerde tarihî şahsiyetler, tip ve konu bakımından sınıflandırılarak bugüne gelmiştir. Kısa olmaları ve akılda kolay kalmaları sebebiyle, Türk boylarında sözlü gelenekte yaşayan bu ürünler, kültürün sözlü hafızada yaşayarak aktarımında birçok işlevi aynı anda üstlenmişlerdir (Elçin, 1998: 566, 567).

Dîvânü Lûgâti't-Türk'te küg kelimesiyle ifade edilen fıkralar, sonraki yıllarda hikâye, kıssa, nükte, mizah, lâtife, nekre kelimeleri karşılanmıştır (Güzel ve Torun, 2008:423). Fıkra türünün kaynağından çıkan bu kıssa, nükte, mizah, lâtife, nekre

kavramları, fıkra gibi aslında ince zeka isteyen, hem güldüren, hem düşündüren hemde eleştiren özellikleri içinde barındırır.

İnce anlamlı, düşündürücü ve güldürücülü, şakalı, zarif söz olarak bilinen nükte, Arapça kökenli bir kelimedir. Nükte yapmak herhangi bir konu hakkında zarif bir şekilde ve kalp kırmadan akıllıca yapılan espridir. Yapılan bu espri aynı zamanda oldukça ince anlamlıdır ve düşündürücüdür. Eski zamanlarda çok fazla kullanılan kelimeler içerisinde bulunmaktadır. Günümüzde edebi eserlerde, yazılı kaynaklarda ya da basında yine kullanılan bir kelimedir.

Genel anlamı itibariyle TDK'ya göre Latife kelimesi 'şaka' anlamı üzerinden tabir edilmektedir. Şaka yaparken bile incelikten ayrılmamak gerek anlamında kullanılan Latife, karşı tarafta rahatsızlık hissettirmeyecek ve naif, kibar biçimde ele alınan şakalar olarak kabul edilir.

Nekre ise hoşa giden gülünç, tuhaf, ince bir alay taşıyan sözler söylemek, hikâyeler anlatmak anlamında kullanılır (Tural, 1993: 119-122; Öğüt, 2003: 63-130).

Türk kültüründe de fıkra çok önemli bir yere sahiptir. Türk fıkralarının önemli özelliklerinden biri metinlerde eleştiri göreviyle yükümlü tiplerin olmasıdır (Yıldırım, 1997: 58; Görkem; 2006). Türk toplumunda fıkralardaki asli tiplerin en meşhur olanları; Nasrettin Hoca, İncili Çavuş, Bekrî Mustafa, Kemine, Esenpulat, Ahmed Akay, Aldan Köse'dir. Bu tiplere fazla yaygın olmamakla birlikte Öküz Mehmed Paşa, Koca Ragıp Paşa, Fitnat Hanım, Haşmet ve Pinti Hamdi'yi de ekleyebiliriz. Bu tiplemelerin yanında fıkralarda, belirli zümre ya da grupları, günlük hayattaki kişileri temsil eden tipleri de görmek mümkündür (Elçin, 1998: 567).

Türk Edebiyatında fıkra denince ilk akla gelen Nasrettin Hoca, 1208 yılında Sivrihisar'ın Hortu köyünde dünyaya gelmiştir. Sivrihisar'da medrese öğrenimi gören Nasreddin, babasının ölümü üzerine doğduğu köye dönerek imamlık yapmaya başlamıştır. Medresede ders vermesi ve kadılık görevlerinde bulunması nedeniyle kendisine Nasuriddin Hâce adı verilmiş, sonradan bu adın Nasrettin Hoca biçimini aldığı söylenmektedir. En büyük özelliğinin hazırcevap olma yönü ile herkesi hem şaşırtmayı hem de güldürmeyi başarmayı bilen, toplumsal hayatta karşılaşılan sosyal problemlere kendine has mizahi bir üslup ile yaklaşan Nasreddin Hoca, fıkralarında, Anadolu insanlarının olaylar karşısındaki duruşunu, düşüncesini ve tepkisini anlatmıştır. Nasrettin Hocanın fıkralarının özüne bakıldığında insanları daima iyiye ve doğruya yönlendirme, insanların kusurları ve hatalarını onları incitmeden esprileri ile

birleştirerek gözler önüne serme anlayışının hâkim olduğu görülemektedir. Nasreddin Hoca fıkraları, Türk sözlü edebiyatının kısa, açık ve sade olma özelliklerini taşımaktadır. Dolaylı anlatımlara başvurmadan, açıksözlü ve net ifadeler kullanılır. Fıkralarda anlatılan olayların sonunda ise mutlaka bu olaydan çıkarılacak bir ders vardır. Hocanın en önemli gayesi, fıkraları sayesinde insanları düşündürmeye sevk etmektir. Ünlü kişiliği, Anadolu sınırları dışına taşıp diğer ülkelerde de tanınmakta olan hoca günümüz dünyasında bile adından hâla bahsettirmektedir. 1577 yılında Hüseyin adlı bir kişi, Nasrettin Hoca'nın fıkralarını, "Hikâyet-i Kitâb-ı Nasreddin" adlı bir kitapta derlemiştir. Bu yazma eserde 43 tane fıkra metni bulunmktadır.

Görsel 3.5. Nasrettin Hoca Kasabasındaki(Hortu) Nasrettin Hoca Heykeli (http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=56741)

Günümüz Türk Fıkralarına bakacak olursak, Karadenizli Temel fıkralarının ön plana çıktığını görmekteyiz. Temel, Karadenizli olması nedeniyle genel anlamda Karadenizli'leri temsil ettiği görülsede, bazı fıkralarda Türk halkını temsil etmektedir. Temel'in halkı temsil ediyor olmasına karşın, Temel ismi kimi zaman da bir durumu tarif eden bir deyim olarak kullanılmaktadır. Fıkralardaki Temel karakterinin, bulunduğu ortamla uyumsuz işler yapması özelliğinden dolayı kimi zaman da "absürd" ya da "saçma" kelimelerinin deyimleşmiş haline dönüşmüştür (Aydemir, 2007:8).

Fıkra, tüm dünyada insanların din, dil, ırk gibi farklılıklarına rağmen, gerek eskiden günümüze aktarılan olaylarda, gerekse hayal ürünü, mantık dışı senaryolarla

üretilse de, daima insanların yüzünü güldüren, bir kahkaha atmasına neden olan, toplumsal yaşantıdan bir kesit sunan bir mizah çeşidi olarak her zaman geçerliliğini günümüze kadar korumuştur.

3.1.2.5. Hiciv/Taşlama/Yergi

Hiciv; bir kişiyi, bir toplumu, bir adeti, görülen kusur ve eksiklikleri, gülünç halleri, açık veya kapalı olarak yeren, alaya alan söz ve yazılara denmektedir. Halk edebiyatında "taşlama", divan edebiyatında "hiciv", yeni edebiyatta da "yergi" olarak tanımlanır.

Hicvin iğneleyici, güldürücü olması ve bayağılığa düşmemesi lazımdır. Akla dayanan bu sanatın başarılı olabilmesi, içindeki zeka oyunu ile hicvedilenin beklenmedik şekilde alaya alınmasına bağlıdır. Doğuştan olan kusurlar, eksiklikler, yaşlı insanlar için hiciv konusu yapılmaz. Dünya tarihine bakacak olursak hemen hemen her devirde toplumlarda hiciv yazanlar görülmektedir. Araplarda hiciv yazanlara "heccav" denilmiştir. Abartmaları ile tanınmış İran şairleri hiciv alanında çok ileri gitmişlerdir.

Hicivin amacı, bir siyasi durumu ya da toplumda baş gösteren sosyal bir sorunu yermek ve halka öğüt vermektir. Bu öğüdü verirken hicvin dili genellikle sert olmaktadır. Bu sertliğin çoğu zaman iğneleyici boyutlara kadar ulaştığı söylenebilir. Mektup türünde kaleme alınmış hicivlere de rastlanır. Bunlardan en önemlileri Nev'î'nin (1533-1599) Koca Sinan Paşa'ya gönderdiği ironi dolu mektup ve Fuzûlî'nin (1483-1556) Şikâyetnâme'sidir.

Hiciv tarzında birçok şiirde yazılmıştır. Hiciv şiirleri kişi ya da bir toplumu eleştirmekle kalmaz; bazen bir düşünceyi, bir ögeyi yermek için de yazılmaktadır. Çoğu kez güldürmek için, güldürürken de düşündürmek, olayları yada insanları yermek, övmek, dalga geçmek için yazılır. Birçok halk türküsü, bilmeceleri, fıkraları, tekerlemeleri, hikâyeleri, atışmaları hiciv özellikleri göstermektedir. Özellikle Nasrettin Hoca fıkralarında da hiciv örnekleri bolca kullanılmaktadır. Hiciv dalında önemli eser veren Divan Edebiyatında Bağdatlı Ruhi ve Nef'î, Tanzimat Edebiyatında Ziya Paşa, Abdülhamit devrinde Eşref, Millî Edebiyat döneminde ise müstehcen hicivleri ile bilinen Neyzen Tevfik, Halit Nihat Boztepe, İhsan Hamami en başta sayılacak olan yazarlardır.

3.1.2.6. Karikatür

Kökeni "Caricare" olan karikatür sözcüğünün, İtalyanca'da "Carattere" (Karakter), İspanyolca'da ise "Cara" (Yüz) sözcüklerinden türediği düşünülmektedir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997: 955).

Etimolojik olarak İtalyanca'ya dayanan "Caricare" yükleminden türediği bilinen karikatür; İngiliz ve Amerikan kültüründe "Cartoon" sözcüğü ile karikatürist ise "Cartoonist" sözcüğü ile kavramsallaştırılmıştır (Bayram, 2009:109). Karikatür sözcüğü mecazi olarak "alay etmek, abartmak ve saldırmak" (Kayış, 2009:13). gibi anlamlara gelmektedir.

Tarihte bilinen en eski karikatürün, 1466 yılında ismi bilinmeyen ve yapıtında E.S. imzasını taşıyan bir Alman gravürcüsü tarafından yapıldığı düşünülmektedir (Topuz, 1998: 2). Mosini'nin karikatür kelimesini ilk telaffuz eden kişi olduğu öne sürülmüştür. Karikatür kelimesi 1646 yılında ilk defa kullanılmıştır (Şenyapılı, 2003:14).

Karikatür ilk telaffuzundan uzun bir süre geçtikten sonra sözlüklere girebilmiştir. 1748 yılında, "New English Dictionary" adlı sözlükte tanımlanmaya başlayan karikatür için W. A. Coupe, çalışmalarında, o dönemlerde ressamın resmin orijinalini bozarak bilhassa ebatlarla oynayarak daha komik bir çizim ortaya koyması ve bunu yaparken de abartılı vurgularla ve şekilleri bozarak oynamalar şeklinde insanların aklına yer edindiğinden bahsetmiştir (Coupe, W. A.,1969).

Karikatür, 17. ve 18. yy.'da İtalya'da gelişimini sürdürmeye başlamış ve daha çok bilinir bir hal almıştır. Leonardo da Vinci ve 17.yy.'ın İtalyan sanatçılarından Gian Lorenzo Bernini, günümüzdeki karikatür yapısından farklı olarak çalışmalarında sadece insanı temel konu olarak almışlar ve mizahi şekilde olayları ve durumları betimlemeyi başarmışlardır. Yine aynı bu dönemlerde bazı ressamların da saray eşrafı ve soyluları eğlendirmek amacıyla alt sınıfın komik ve abartılı resimlerini yaptıkları görülmektedir.

Modern Karikatürlüğün 18. yy.'da İngiltere'de başladığı savunulmuştur. Dönemin en ünlü karikatürleri arasında Hogart, Rowlandson ve James Gallery sayılmaktadır. Bu isimler üslup bakımından klasik olmayı seçmişler, çizgilerinde ise insan davranışlarının abartılı yönlerini ele almışlardır. Desenlerinde yoğun ayrıntı barındıran bu çizimler bugünkü karikatürlere benzemese de insanı gülmeye sevk ettiğinden ötürü modern karikatür örnekleri olarak değerlendirilmektedirler (Topuz, 1997: 2).

Karikatürün gelişmesinde en büyük katkıyı sunan ülkelerden biriside Fransa'dır. İlk zamanlarda tahta oymacılığı gibi sanatların üstünde kendine yer bulan karikatür, 19. yy.'da özellikle taş baskı yöntemi, yağlı ve sulu boya ile yapılan tablolarda daha da önemli hale gelmiş, daha geniş kitlelere ulaşabilmiştir. 1830 sonlarında, Fransız sanatçı Charles Philipon "La Caricature" adlı bir hiciv dergisi çıkarmıştır. Bu dergide Fransa Kralı Louis-Philippe'nin kafasını bir armut şeklinde çizdiği karikatür, mahkeme tarafından kralın şahsiyetine hakaret olarak kabul edilmiş ve Philipon'a 6 ay hapis cezası verilmiş olması, karikatürlerin masum çizgi ve esprileri sayesinde insanları eğlendiriyormuş gibi gözüksede, aslında direk söylenmesi tehlikeli ya da imkânsız olan mesajları iletme şansını vermektedir.

Fransız İmparatoru Napolyon Bonapart' da, bir çok karikatüre konu olan devlet adamı ve askeri komutanlardan birisidir. İngiltere ve Fransa arasındaki çekişmelere de konu olan karikatürlerin başında da James Gillray'nin 1805 yılında çizdiği İngiliz Başbakanı Wiliam Pit ile Fransa İmparatoru Napolyon Bonapart'un karikatürize edildiği "The Plumb-pudding in danger" adlı karikatür gelmektedir.

The Plumb-pudding in danger ;— or — State Epicures taking un Petit Souper.
"the great Globe itself, and all which it inherit," is too small to satisfy such insatiable appetites
EUROPE

Görsel 3.6. James Gillray'in çizdiği "The Plumb-pudding in danger" karikatürü(1805)
(https://tr.wikipedia.org/wiki/Karikat%C3%BCr#/media/Dosya:Caricature_gillray_plumpudding.jpg)

20. yy.'a gelindiğinde karikatür artık gazete ve dergilerde kendine önemli bir yer edinmeye başlamış, gazete eklerinde okuyucu ile buluşmaya başlamıştır. Karikatürü, insanların dikkatlerini çekebilmek, merak uyandırmak için bir araç olarak gören, izleyiciyi şaşırtırken onları düşündürmeye sevketmeyi amaçlayarak çizim yapan karikatürcüler, gündemi kaçırmamak için toplumsal olayları daha yakından izlemeye,

halkın nabzını dinlemeye ve devlet politikalarını takip etmeye daha çok zaman ayırmışlar ve sayıca çoğalmışlardır. 20. yy.'da karikatür önemli bir iletişim aracı görevini de yerine getirmiştir. Bu dönemin akımları olan, dışavurumculuk, gerçeküstücülük ve kübizm gibi akımlar, karikatür sanatı etkilemiş, zaman zaman karikatürlerin dilinin sadeleştiği, desenlerin çarpıtıldığı ve yazısız karikatürlerin ortaya çıktığı görülmüştür.

Türkiye'deki karikatürün gelişimine baktığımızda; Rum kökenli Osmanlı gazeteci, yazar, çevirmen Teodor Kasap'ı görmekteyiz. Kasap tarafından, Osmanlı basın tarihinde Türkçe olarak çıkartılan ilk siyasi mizah gazetesi olan Diyojen'in 74. sayısında, jurnalcilikle suçlanan Garabet Panasyan'ın tasvir edildiği görsel, basın tarihimiz açısından ilk karikatür olmuştur (Çakır, 2006: 166).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın çıkarmış olduğu "Boşboğaz" ve "Güllabi" mizah dergileri de sayfalarında birçok karikatüre yer vermiştir. Yine 1905 yılından 1935' e kadar yayınlanmış olan "Karagöz" dergisini kuran ilk Türk karikatüristi olarak bilinen Ali Fuat Bey'de bu sanatın gelişmesinde çok büyük katkılar sunmuştur.

Görsel 3.7. Diyojen Dergisinde yayınlanan bir karikatür(24 Kasım 1870)
(https://porsukkultur.com/turk-karikaturunun-yapi-taslarindan-biri-olan-diyojen-karikatur-ve-mizah-dergisi/)

Türk karikatüründe, Cemil Cem'in çıkardığı "*Cem Dergisi*", Salah Cimcoz ve Celal Esat' tarafından yayın hayatına sokulan "Kalem Dergisi", Refik Halit Karay'ın

çıkardığı “Aydede Dergisi”, yine Yusuf Ziya ve Orhan Seyfi’nin çıkartmış oldukları “Akbaba Dergisi” ,Sabahattin Ali ve Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz’ın çıkardığı “Uykusuz Dergisi”, Cemal Nadir’in “Amcabey Dergisi”,Türk karikatür sanatında, kilometre taşları olmuşlardır. Yine “Gırgır”, “Fırt”, “ Hıbır”, “Leman” “Penguen”, ve “Uykusuz” gibi dergilerde günümüze kadar çok rağbet görmüştür. Gerek bu dergilerde gerek diğer dergilerde karikatüristlik yapan, Ramiz Gökçe, Münih Fehim, Cemal Nadir, Necmi Rıza Ayça, Kozma Togo, Ratip Tahir, Türk karikatür tarihinin en bilinen tiplemelerinden biri olan Abdülcanbaz tiplemesini yaratan Turhan Selçuk, Mustafa Mim Uykusuz, Semih Balcıoğlu, Nehar Tüblek, Avanak Avni karakterini yaratan Oğuz Aral, bu alanda çok önemli karikatürist sanatçılarıdır.

Karikatürler kendi içerisinde 4'e ayrılır. Bunlar, mizahi karikatür, siyasi karikatür, komedi karikatür, bilgi içerikli karikatür şeklindedir. Siyasi karikatür, siyasetçilerle ilgili düşüncelerin veya yanlışların hem komik hem de düşündürücü biçimde çizilmesini ifade eder. Ana beslendiği konu siyasettir. Mizahi karikatür, duygu ve düşüncelerin mizahi biçimde anlatılmasını ifade eder. Tam eğlence amaçlı değildir. Komedi karikatürlerin temel amacı eğlendirmektir ve konu açısından epey geniştir. Bilgi içerikli karikatürler ise genelde eğitim alanında da kullanılan, bilgi amacıyla çizilen karikatürlerdir.

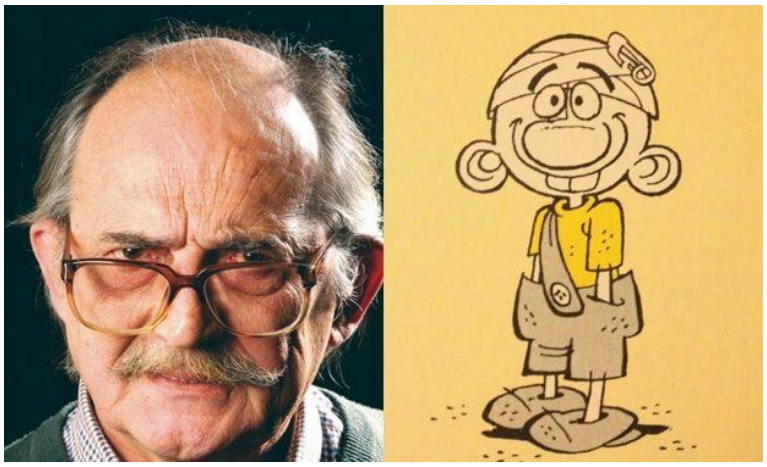

Görsel 3.8. Karikatürist Oğuz Aral ve çizdiği Avanak Avni Karakteri

(https://listelist.com/oguz-aral-avanak-avni/)

3.2. Postmodernizm

Postmodernizm, son dönemlerde üzerinde çokça tartışılan ancak ortak bir karara varılamayan bir konudur. Bunun nedenlerinin biride postmodernizm doğuş sebeplerinden olan ideoloji ve kuram karşıtlığının yansıması olarak kavramı tanımlamaya çalışan yazarların, kendi bakış açılarına göre anlamlandırmaya çalışmalarından kaynaklanmaktadır.

Modernizmden sonra gelen, onu eleştiren, onun özelliklerine karşı gelen veya onu tamamlayan bir düşünce hareketi olarak tanımlanan Postmodernizm sözcüğü, Post ve Modern kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur. "Post" ön eki İngilizce'de, bir şeyin, sürecin sonrası anlamına gelmekte olup, "Modern" kelimesi ise yeni ve güncel olan, geçerliliği kabul edilmiş olan manasına gelmektedir. Bu iki kelimenin anlamından yola çıkarsak "postmodernizm" modernizmin sonrası diğer bir ifade ile geçerli olanın sonrası olarak da tanımlanabilir. Postmodernizm, modernist bir dünyaya karşı bir duruş ve kendisinden önceki modernzmi sorgulayan, ideoloji karşıtı bir düşünce biçimidir. Ayrıca postmodernizm; bir sanat akımı ve kültür olgusudur (Emre, İ. 2004:2,3).

Postmodernizm terimi 1950'lerde ve 60'larda kimi yazarlar tarafından kullanılmışsa da, postmodernizm kavramının, bu çok yönlü toplumsal ve kültürel fenomenin var olduğu iddialarının ancak, felsefe, mimari, sinema, edebiyat gibi bir dizi değişik kültür alanı ve akademik disiplin içinde ve arasında sağlamlık kazanmaya başladığı 1970'lerin ortalarında açıklık kazandığı söylenebilir (Connor, S. 2001:18).

Modernizmin, başlangıçta övgüye değer bulunmuş olsa da zaman içinde keskin çizgilere sahip olması ve insanlığın çıkarlarını baskı altına almaya başlaması, karşıtlarını ortaya çıkarmıştır (Sim, 2006, s. IX). Post-modernizm; modernizmin aksine, hakikat, doğa bilimlerinin somutlaştırdığı araçsal ve indirgeyici akıl, kimlik, nesnellik, sıralılık ve diyalektik, evrensel ilerlemeden kuşku duyan bir düşünce tarzı olarak ortaya çıkmıştır (Eagleton, 2011, s. 9).

Kültürel kimliğini 1900'lerin ortalarında oluşturmaya başlayan Postmodernizm, 1970'lerde yaygın bir kullanım alanına kavuşmaya başlamıştır. Felsefi açıdan Nietzsche ve Heidegger'in görüşlerinde dayanan Postmodernizm, Modernist terminolojide oldukça fazla kullanım alanına sahip, akılcı, bilimsel ve estetik gibi unsurlara başka bir açıdan yaklaşarak, Batı rasyonalizmi ve aydınlanma felsefesine dayalı bilginin eleştirel bir yorumu niteliğindedir (Karabulut, 2014:147).

Lyotard tarafından “postmodern durum” olarak adlandırılan ve yeni bir bakış açısını yansıtan postmodernizm, “geleneksel doğruluk anlayışlarını sorgulamak eğilimindedir ve bu mutlak, tekmantıkçı doğruluk savlarına yönelik kuşkuculuk, gerçekten de radikal etkiler yaratmıştır (Eagleton T. 1998:332).

Postmodernizmin bir çok belirtileri vardır. Ancak bunların biri veya bir kaçı ya da hepsi birarada bulunabilir. Bunların en önemlilerinden bir kaçını sıralayacak olursak; belirsizlik, parçalanma, kurallığın bozumu, ironi, ben in yitimi, melezleşme, katılma, karnavallaşma, metinsellik, geleceğe dönüş (Back to the future), her şey gider (anything goes) (Soykan, 1993, 118). Bu belirtilerden olan kurallığın bozumu, Nietzche ile başlayan otoritelerle alay etmek için kullanılmaktedır. Her şey gider ile ifade edilmek istenen, postmodernizmde olmayacak bir şeyin olmadığı, her türlü fikre ve uygulamaya karşı önyargısız açık bir görüş ile bakıldığıdır.

Postmodernist dönem, özellikle ilerici, aydınlıkçı, devrimci olarak bilinen modern dönemde insanlık tarihinde önemli toplumsal-ekonomik bunalımların, sarsıcı insanlık dramlarının yaşanmasıyla, sanatın, sanatçının, yaşananları eleştirmesi, sorgulaması ile füturizm ve dadaizm öncülleriyle gücünü bulur. Sanat alanında modernizmin dayattığı tek anlamlılık, yaratıcının otoritesi, disiplinleşme, yapıtların sürekliliği ve okurun pasif konum anlayışına karşın postmodern dönemde sanatçı, 'ilerleme, gelişme söylenine inanmayan, yenilik peşinde koşma zorunluluğundan, kuralların baskısından kurtulmak peşindedir. Sanatçı için tarih, doğaötesi, usçuluk gibi bütünleyici düşünce sistemlerinin sonu gelmiştir. Çünkü yenidünya düzeni her alanda bir aşırılıklar düşüncesi dayatmaktadır (Aktulum, 2008:2).

Kapitalizm, Liberalizm ve Rasyonalizm gibi kavramları reddeden Postmodernizm, evrensel bütüncülük yerine çoğulculuğu tercih eder. Nasreddin Hoca’nın “Sen de haklısın” fıkrasında olduğu gibi tüm farklı görüşlere karşı açık kapı bırakır.

Postmodernizim akımı, sanat, edebiyat, felsefe, resim ve mimari gibi alanlarda da kendini göstermiştir.

Toplumsal ve politik alanda ortaya çıkan büyük değişimlere ek olarak, bilim anlayışındaki değişmeler (Heisenberg’in belirsizlik ilkesi gibi) de modernist sanat estetiğini etkilemiş ve farklı biçimde yorumlanmış ve farklı çözüm ve ölçütler ortaya atılmıştır. Yani bilim paradigmasının etkilediği Matisse, Picasso, Duchamp, Braque, Klee, Kandisky gibi görsel sanatçılar yerleşik estetik anlayışını radikal bir çerçevede

sorgulamışlar ve birbirlerinden farklılıklar gösteren yorum ve ölçütler geliştirmişlerdir (Şaylan, 1999, 57).

1960'lı yıllarda modernizme ve onun estetik anlayışına karşı postmodern bir tepki olarak "Pop-art/popüler sanat" tarzı ortaya çıkmıştır. Kitlesel iletişim tekniklerinin ve teknolojinin gelişimine paralel olarak gelişen bu anlayış, sanat anlayışını da belirlemektedir. İlk zamanlarda bu akımın adı 'Yeni Gerçekçilik' ya da ' Yeni Dadaizm' olarak kullanılmıştır. Pop-art, modernizim savunduğu seçkinlik ve yaratıcı özgünlünü kabul etmeyerek, sanatın yaşamı sorgulama ve yön verme gibi bir görevin olmadığını savunmaktadırlar.

Bu yeni akımın öncüleri ise; Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Rosenquist, Dine ve C. Oldenburg gibi sanatçılar olmuştur. A. Warhol'a göre sanatın görevi olamaz ancak, yaşamı yansıtabilir. Bu tür bir anlayış anonimleşmiş mekanik bir toplumda farklı olma gereksinmesi duyan bireye yönelmek, kitlesel iletişim tekniklerini kullanarak kültür ve sanat tüketicisi konumundaki bireyi ortak tutum geliştirerek sanat pazarını belirlemektir. Böylece, insanların öykündüğü Marilyn Monroe posterlerini yapıp çoğaltarak dağıtmak, o zamana kadar gelen yerleşik, seçkinci modernist sanat anlayışına karşı postmodern sanat ve estetik anlayışını simgelemesi açısından önemlidir. Böylece Warhol, 'marilyn' posterlerini yaparken görüntü ile istediği gibi oynayabileceğini ve bu sayede posteri satın alan kişinin kendisini özel hissedeceğini öne sürmüştü. Warhol ve izleyicilerine göre Postmodernist estetik anlayışında, sanatçı için özgün olmanın bundan öte anlamı yoktur. Bu anlayış; kitlenin bildiği nesnelerin, sanatçının yorumunu da içerecek biçimde taklidini içermektedir (Şaylan, 1999, 74-76).

Görsel 3.9. Andy Warhol'un "Marilyn'ler" adlı eseri

(http://sanatgaraji.com/andy-warhol/unlu-ressamlar.html/attachment/andy-warhol-marilyn-monroe)

Modern sanatı eleştiren postmodern sanatçılar, sanatçının tam bir özgürlük içerisinde sanat alanında eserlerini yansıtması gerektiğini, yaşamın kitleselleştiği toplumlarda, taklitin mutlaka yaşam içerisinde yansıtılacağını, yaşanan hayatın dinamik olması nedeniyle, sanatsal estetik için bir geçiciliğinde ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğunu savunmaktadırlar. Modern sanatın zamanı öne çıkarıp geçmişi/eskiyi yıkarak yeniyi/geleceği kurma misyonu, postmodern sanatta anlamsız olarak karşılanır. Bu konuda Jameson pastiş ve parodi yaklaşımı ile eski/geçmişi algılamayı açıklar. Pastiş ile postmodernist yaklaşım, nostaljik olarak geçmiş tarzlara gönderme yapar. Parodi ile de gelenekle alay eder (Eliuz, 2016:66). Bu bağlamda postmodern kavramı, sanat içerisinde yeni bir soluk ve oluşum meydana getirmiştir.

Postmodernizmin, edebiyat alanında da yansımalarını görülmektedir. Postmodern edebiyat, modernizmin mimetik ve didaktik misyonunun aksine kurmacayı, idealizmin yerine oyunsuluğu, seçkinciliğin yerine de çoğulculuğu savunması şeklindedir. Modernizm edebiyatında büyük anlatımlar, postmodernizm'de yerini farklı ve açık anlatımlara bırakmaktadır. Modern dönemlerdeki metinlerde neden-sonuç ilişkisi, diğer bir ifade ile nedensellik kavramı, postmodern dönem metinlerinde anlam değişimine uğrayarak, parçalı, bağımsız çatışık diyaloglar, zaman zaman boşluklar, aniden değişen durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Modern dönem metinlerinde simgeleştirelen kahramanların tersine postmodern metinlerdeki kahramanlar, basit bir figürden öteye gitmemektedirler. Orijinalliği yakalamak isteyen modern yazarın aksine postmodern yazar, bu yöntemle eskiyi tekrar etmek ister. Yazar için orijinaliteden ziyade oyun oynamak, tarihi yeniden yorumlamak önemlidir. Özgün olmaktan çok özgür olmak isteyen yazar, her şeyi yazılmamış bir metin olarak görür. H. Yavuz'un belirttiği gibi "gelenek vasıtasıyla, geleceği yeniden üretmek" anlayışı hâkimdir. Bu sebepledir ki, postmodern yazarlar bir nevi, Şeyh Galip'in "Esrarımı mesneviden aldım./ Çaldımsa da miri malı çaldım." beytindeki hakikate mazhar olurlar (Biricik, 2011:42).

Postmodern düşünce, sanat, edebiyat, felsefe gibi bir çok alanda olduğu gibi mizah alanında da etkisini göstermişir. Bu dönemde geleneksel mizahtan kopmalar başlamıştır. Postmodernizm ile birlikte, Modernizmin temel dayanaklarından biri olan hümanizm etrafında şekillenen, ekonomik ve siyasi modeller sorgulanmaya başlanılmış, ekonomik ve siyasi sorunlar mizah yoluyla eleştirilmeye başlanılmıştır. Genel olarak toplum tarafından kabul edilmiş genel kurallara ve düzene karşı reddedici tavır alan

postmodern mizah anlayışı gelişmeye başlamıştır. Bu dönemde, geleneksel kavramlar ve bakış açıları sorgulanarak, üretilen mizahta ironik bir tavır ve alaycılık sergilenmeye başlamıştır. Dijital teknolojiler ile postmodern dönem yeni bir kimliğe kavuşmuştur. Alan Kirby tarafından kavramsallaştırılan "dijimodernizm" ile postmodern dönemin değişime uğradığı, yeni iletişim teknolojilerinin gölgesinde yeni bir anlayışa sahip olduğu belirtilmektedir. Web 2.0 teknolojisi ile birlikte gelişimini sürdüren "dijimodernizm", tv ve radyo programlarından, edebi metinlere, bilgisayar oyunlarından, sinema filmlerine kadar çağdaş yaşamın bir çok alanında kendisi göstermeye başlamıştır. Postmodernizm'in devamı olarak kabul edilen dijimodernizm ve dijitalleşme, etkisini medyada da göstermektedir. Mizah yayıncılığı yapan geleneksel mizah dergileri, dijitalleşme ile birlikte artık içeriklerini dijital ortama taşıyıp, okurları ile yeni internet platformlarında buluşmaya başlamışlardır. Bu gelişme ile birlikte mizah okurlarının mizah dergilerine daha kolay ve hızlı ulaşabilmelerinin yanında, kullanıcıların içerik üretebilme ve sunma imkânı, etkileşim ve paylaşım alanıda sağlanmaktadır. Kullanıcıların montaj ve diğer tekniklerle oluşturdukları "caps"ler, görseller ve videolar ile birlikte gerçek anlamlar yapıbozumuna uğratılarak, yeni anlamlar yaratılmaya başlanılmıştır.

Modernizmin getirdiği kısıtlayıcı ve kuralcı bakış açısından sıyrılıp, Modernizm ve yarattığı değerlere karşı sorgulayıcı bir tavır alan postmodernizm ile birlikte yeni mizah türleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bu dönemde üretilen mizah anlayışına baktığımızda; parodi, kolaj, absür mizah, kara mizah, animasyon, montaj ve caps gibi ürünlerin kullanıldığı görülmüştür.

3.2.1. Postmodern Dönemde Mizah Türleri

3.2.1.1. Parodi(Yansılama)

Modernizmden sonra ortaya çıkan postmodernizm de birçok yeni teknikler ortaya çıkmıştır. Bu tekniklerin en önemlilerinden birisi de parodi olmuştur. Eski Yunanca paroidía παροιδία "yan oyun" anlamına gelmektedir. Fransızca parodie "taklide dayalı güldürü" sözcüğü anlamına gelmektedir.

Türk Dil Kurumu parodiyi; "Ciddi sayılan bir eserin bir bölümü veya bütününü alaya alarak, biçimini bozmadan ona bambaşka bir özellik vererek biçimle öz arasındaki bu ayrılıktan gülünç etki yaratan bir oyun türü" şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2020).

Parodi, oyunun belli bir kısmını ya da tamamını, koşutlukları koruyarak alay eden, biçimini bozmadan ona yeni anlamlar katan, içerikle biçim arasındaki bu zıtlıklardan gülünç ve eleştirel bir etki sağlayan bir oyun biçimi olarak adlandırılabilir.

Parodi, yazın alanına uygulandığında, bir metni başka bir amaçla kullanmak, ona yeni bir anlam yüklemektir. Bir yapıtı değiştirip yeni bir yapıt oluştururken aranan şey daha çok destan türüyle (aynı biçimde soylu ya da, yalın bir biçimde, ciddi olarak kabul edilen bir tür ile) alay etmektir. Bunu yaparken de yazarlar soylu, ciddi bir metni, çoğunlukla sıradan başka bir metne, ya da soylu bir metnin biçemin, çoğunlukla da destanın biçemini hiçbir kahramanlık olayı anlatmayan sıradan bir konuya uyarlarlar (Aktulum, 2000).

Parodi belli bir dönem has metinlere gönderme yaparak topluma mesaj vermektedir. Parodi esas metni eleştirdiği takdirde, onun temel niteliği saldırganlığa dönüşmektedir. Parodi, kültürel bir olguya taklidi temel alarak atıfta bulunmaktadır. Parodi birtakım edebi kuralların ne şekilde uygulanacağı noktasında kuralların eskidiği yönünde bir eleştiride bulunmaktadır. Parodi kendini ciddi bir olguya göre tanımlayan ve onun üzerinden varlık bulan hafif bir olgunun varlığını kabullenmektedir (Cebeci, 2008: 90).

Asıl metinde değişiklik yapılan ama hem parodinin ana fikrinin hem de bu ana fikrin çeşitli kullanımlarının geçmiş yapısını değiştirmeden yapılan komik alıntı ve komik uyuşmazlıkların yer aldığı parodi, klasik dönemde taklit, modern dönemde eleştiri, postmodern dönemde ise "yeniden yazma" işlevinin ön planda olduğu görülmektedir. Parodide; daha önce söylenmiş bir şeyin, yaşanmış bir durumun yeniden düzenlenerek komik ve eleştirel bir duruma getirilebilmesi için bu tekniği kullananların çok iyi bir dil hakimiyetine sahip olmaları gerekmektedir. Kelimeler arasındaki ince geçişler, vurgulamalar, tonlamalar sayesinde önceki metni ve durumu değiştirerek mizahi bir dille anlatabilmek için metinlerarasılık(intertextuality)yönteminden faydalanmak gerekmektedir.

Metinlerarasıcılık, XX. yy.'ın en etkili edebiyat eleştirmenlerinden Mikhail Mikhailoviç Bakhtin'in ortaya attığı "Söyleşimcilik" kuramından hareketle ortaya çıkmıştır. Bakhtin "Söyleşimciliği" çokseslilik olarak tanımlamaktadır. Bu kurama göre sadece Adem'in söyleşimcilik yönteminden kurtulabileceğini, her söylemin tarih içerisinden bir yerde mutlaka benzer bir söyleme rastlanacağını, her sözün daha önceden söylenmiş olacağını iddia etmektedir. Bakhtin'nin söyleşimcilik kuramını, Julia

Kristeva, Fransızca'ya çevirip ''Metinlerarasılık'' kavramıyla yeniden tanıtmıştır. Kristeva'ya göre, her metin bir alıntılar mozaiği gibi ortaya çıkar ve her metin kendi içinde başka bir metnin erimesi ve dönüşümüdür (Aktulum, 2000: 56). Kristeva'nın hocası olan Roland Barthes da öğrencisinin ortaya attığı kavramları destekler. Önceleri yapısalcı olan Barthes, S/Z adlı yapıtında ''metinlerarasılık'' ve "açık metin" kavramlarından bahseder. Barthes için metin bir dokumadır, bitmeyen bir üretimdir ve okur okudukça üretimin devam ettiğini söyler. ''Metinlerarasılık yıkım ve inşadır'' der. Yani bir metni almak parçalamak ve yeniden birleştirmek gerekir.

Genel anlamıyla metinlerarasılık; iki ya da daha çok metnin arasındaki ortak birliktelik ilişkisi yani temel olarak bir metnin diğer metindeki varlığı olarak tanımlanabilir (Aktulum, 2000: 83).

Metinlerarasılık teknikleri arasında sayılan parodi, ortaya çıkan bir kültürel olgu yada uygulamaya, bir metne, taklit yoluyla atıfta bulunulup, insanları mizah yoluyla güldürmek, toplumları, kişileri, kurumları eleştirmek, yermek, iğnelemek için postmodern dönemde de sıklıkla kullanılmıştır.

3.2.1.2. Pastij ve Kolaj

Postmodernizmin en önemli kavramlarındandır. Pastiş'in kelime kökeni, Latince hamur işi demek olan "pasta"dan başlayıp, İtalyanca "pasticcio" sözcüğünden türetilmiştir. "Turta" anlamına gelen kelime zamanla "ortaya karışık" olarak evrimleşmiştir. İlk defa 17. yüzyılın sonunda Fransız Güzel Sanatlar söyleminde ortaya çıktığı iddia edilen pastiş terimi, günümüz de tam olarak anlamına ulaştığı söylenebilir.

Temel anlamda parodi gibi daha önce ortaya konan bir sanatsal eseri taklit eden pastiş, parodiden farklı olarak onunla alay etmek yerine onu olumlamaktadır. Postmodern süreci üslup ideolojisinin çöküşü olarak yorumlayan Jameson'a göre, bireysel öznenin kaybolması sonucu, kişisel biçemin daha da zor bulunur olması, postmodern sürecin ayrılmaz parçası haline gelen pastişi ortaya çıkarmıştır. Postmodern dönemde estetik değerinin yerini pastiş öğeleri almıştır. Bu bağlamda Jameson pastişi, mizahını yitirmiş boş parodi olarak tanımlamaktadır (Şahin, 2015:111).

"Sözcük olarak kullanımının tarihçesi ve sanatın çeşitli yönleri üzerindeki etkileri, günümüzde müzikal, bilimsel, sinematografik ve başka alanlarda da kolajların yapılmasına yol açmıştır" (Başaran, 2006:5).

Kolajın Türk Dil Kurumu'na ait sözlükteki anlamına baktığımızda, kısaca kes-yap olarak tanımlanmaktadır. Fransızca 'yapıştırma'' anlamına gelen kolaj dergilerde, gazetelerde, fotoğraf gibi nesnelerin düz bir zemin üzerine yapıştırılarak ve olaya ve duruma göre zaman zaman boyada kullanılarak oluşturulan bir kompozisyon, bir resim tekniğidir. Kolaj, sadece resim sanatında değil diğer sanat dalları olan edebiyat, şiir ve tiyatro gibi dallarda da bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Bu yöntem, 20. yy. sanatında ilk defa Kübistler tarafından bulunmuştur. Kübizm akımının önde gelen sanatçıları, basit objeleri kolajda bilinçli olarak kullanarak, sanatı değer biçilmez gören burjuva sanat kuramına meydan okumaktadırlar.

3.2.1.3. Absürd Mizah

Fransızca "absürde" kelimesinden dilimize absürd olarak geçen bu kelimenin TDK'ya göre anlamı "saçma " olarak belirtilmektedir. Hem gündelik yaşamda kullanılan hem de pek çok sanatsal alanda değerlendirilen bir kelime olan absürd, cümle içerisinde herhangi bir durumun abartılması üzerinden de yan anlam olarak kullanılır.

Aslında gerçek anlamı yaşanan bir olgu, durum ya da olay karşısında durumun saçmalığını anlatmak için kullanılır. Edebi eser ve yazılı kaynaklarda çok sıkça kullanılan bu durum ayrıca birbiri ile uyumlu olunmaması, birbiri ile karşılaştırılması veya anlamsız durumlarda da kullanılabilmektedir.

Absürde kavramsal açıdan bakıldığında, ilk kez XIX. yüzyıl felsefesinde başlayarak, 1900'lü yılların ortalarında edebiyat ve tiyatro alanında gittikçe yaygınlaştığı ve kullanıldığı görülmektedir. Absürdizm, temelde insanların içerisinde bulunduğu koşulların saçma olduğu ve bundan ötürü mevcut durumun en iyi ifadesinin absürd belirtmektedir. Absürd biçemin en önemli niteliği içerisinde barındırdığı gülünçlüklerdir (Baysal, 2005: 65).

Absürd kavramı ile literatür de en çok felsefi anlamında varoluşçuların ilgilendiği görülmektedir. Jean Paul Sartre ve Albert Camus'nun bunların başında gelmektedir. Camus, Sisifor Söyleni'nde : "Saçma, insani ihtiyaçla dünyadaki mantık dışı sessizlik arasındaki çatışmadan doğar." demektedir.

Sartre tarafından da ileri sürülen bu görüş, insanlığın onlara karşı düşman ya da kayıtsız olan bir dünyada yaşamak zorunda olduğu yönündedir. Evrenin insanlığa asla istediğimiz, arzuladığımız şekilde bakmadığıdır. Yaratıcıyı inkâr eden bu düşünce ile

insanlara, onların ihtiyaçlarını karşılamak için gerçeküstü hikâyeler veya tanrılar yarattırmaktadır.

Camus'nün absürd kavramına yaklaşımında, absürdün var olanda ortaya çıkmadığı insanın bilincinden kaynaklanmakta olduğu üzerinde durulmuştur. Bireyin ya da bilincin olmadığı yerde absürdden bahsedilmesi mümkün değildir. Absürdün ortaya çıkması için iki tarafa ihtiyaç vardır, bunlar insan ve dünyadır.

Absürd, insanın dünyadan kopuşunun, onunla anlamlı ve özlemlerine uygun düşen bir ilişkiyi kuramayışının ifadesidir (Gündoğan, 1995:56-57). Absürdün ortadan kalması demek insanın ya da dünyanın yok olduğuna işarettir. Biri olmazsa diğeri olmayacak bu iki etken birbirini beslemekte diğerinin yokluğunda absürdün de ölümü olmaktadır.

Absürd mizahta, insanoğlunun gündelik yaşamında akıl ve mantığını ihlal edecek müdahaleleri konu alarak, mantıksız akıl dışı olduğu belli olduğu durum ve olaylar yaratan bir mizah türüdür. Gerçeküstü durumlar yaratılarak anlamın mizahtan kovulması, birbirinden alakasız iki kavram bir araya getirilerek, mantık hatası ve saçmalıklarla süslenerek izleyicilere sunulmaktadır.

Absürd mizahta doğru düşünme veya yanlış düşünme yoktur. Kimseyi karalamadan, düşündürmeden, yargılamadan güldüren mizah insanları çok rahatsız etmemektedir. Hatta yakın zamanlarda absürd mizah, standap-up sektöründe çok kullanılmaya başlanmış, cinsellik, gündelik hayat ve hayali olaylar üzerinden insanların çok fazla aklında kalmayan, düşündürmeyen, sadece gülmeye odaklı, anlam kaygısı olmayan kelime oyunları ile beslenen bir mizah türü olarak kullanılmıştır. Gerek sinema, gerek tiyatro gerekse tv ve basılı yayınlarda da absürd mizah çok kullanılmıştır.

Sinema alanında yönetmenliğini Tim Burton'ın yaptığı ve usta oyuncu kadrosuyla çekimleri ABD'de 1996 yılında tamamlanan ve tüm dünyada gösterime giren "Çılgın Mars'lılar" filminde de absürd mizahın birçok öğesini görmemiz mümkündür. 1950'lerin uzaylı istilacılarını konu alan filmde Nevada Çölü'ne inen bir uzay gemisi, dünyalılar tarafından heyecanla karşılanmaktadır. Uzay gemisinin kapısı açıldığında küçük yeşil renkte uzaylılar görünmektedir. Dünyaya dostluk için geldiklerini söyleyen Mars'lılar uzay aracından inerler. Fakat dostluk sevinci, Çılgın Mars'lıların yüksek teknolojik silahları kullanarak dünyayı ele geçirme planlarının ortaya çıkması ile birlikte yaşam savaşı başlamakta ve film boyuncu birçok anlamsız

olay saçma ve akıldışı durumlar meydana gelmektedir. Seyirciler bu akıldışı kurguyu, saçma olayları bildiği halde filmi mizahı anlamda gülerek izlemişlerdir.

Görsel 3.10. Çılgın Marslılar Filmi, (1996)
(http://www.beyazperde.com/galerileri/filmler/galerileri-77674/

Daha çok sinema filmlerinde karşımıza çıkan absürd mizahı, klişelerle dalga geçen, saçma ve anlamsız olaylardan mizah üretmeye çalışan mizah dergilerinde de görmekteyiz. Bunların başında Oğuz Aral'ın mizah yönetmenliğinde 1973 yılında yayın hayatına başlayan Gırgır dergisi gelmektedir. İlk yıllarda "sulu" mizah yaptığı için eleştirilen dergi, zaman içerisinde olaylara bakış acısı ile siyasi konuları mizahi bir dille eleştirmeye başlamıştır. 1990'ların ve 2000'li yılların başında siyasi göndermelere devam ederken absürd konulara da değinmeye başlamıştır. O döneme kadar çok fazla değinilmeyen cinsellik, ergenlik, bekaret, kız erkek arkadaşlığı gibi konular absürd çizimlerle okuyucuya aktarılmıştır.

Görsel 3.11. Gırgır Mizah Dergisi

(https://twitter.com/tcarsiv/status/1281916408578932737/photo/1)

Absürd mizahta doğru düşünme yada yanlış düşünme diye bir olgu olmadığı için insanlar tarafından rahatça kabullenilmiştir. Olayın temelinde saçmalıklar olduğu için bu tür mizah rahatlatıcı bir etkiye sahiptir. Akılda kalmayan, düşündürmeyen sadece gülme eğlendirme amacı güden absürd mizah son dönemlerde sosyal medyada ve stand-up sektöründe de çok kullanılan bir mizah türü olmuştur.

3.2.1.4. Konserve Kahkaha

Konserve kahkahanın genel olarak anlamına bakacak olursak; Sit-com olarak tabir edilen komedi dizilerinde, bir olay ya da konuşma esnasında arkadan yüklenen kahkaha efektine konserve kahkaha denilmektedir. İlk olarak Amerika'da durum komedilerinde kullanılmaya başlanan konserve kahkaha ile elde edilmek istenen, seyircinin mizahi bir durum yada görsel karşısında dikkatini çekmek ve olayın vurgusunu daha da artırmak amaçlanmaktadır.

Normalde İngiltere ve Amerika'da sit-comlar stüdyodaki kalabalık bir izleyici grubu önünde çekilir ve sahnelerdeki kahkahalar o sırada kaydedilir. Eğer bu imkan yoksa, dizi çekildikten sonra, bölüm bir grup seyirciye izletilir ve kahkahalar o gösterimde kaydedilir.

Türkiye'de konserve kahkahanın gelişimine baktığımız zaman, 1984 yılında ABD'de çekimlerine başlanan ve tüm dünyada büyük bir ilgi uyandıran "The Cosby

Show" adlı sit-com dizisi ile kulaklara daha aşina geldiğini söyleyebiliriz. New York, Brooklyn'de yaşayan siyahi bir Huxtable ailesine odaklı bir dizi olan Cosby Ailesi, yaşam ile ilgili mesajları ve komik diyalogları ile seyircileri kendine bağlamıştır. Dizide aile arasında özellikle baba rolündeki Bill Cosby'nin esprili diyaloglarını tamamlamak için diyalog sonrasında gülme efektleri çokça kullanılmıştır.

Görsel 3.12. Cosby Ailesi, (1984)
(http://www.beyazperde.com/diziler/dizi-651/)

1980 sonrası birçok dizi ve projede kullanılan konserve kahkaha, teknolojinin ve çekim tekniklerinin değişmesi, yeni efektler ve en önemlisi de izleyici profilinin zaman içerinde değişime uğraması sonucu eski gücünü kaybetmiştir. Mekanik bir gülme biçimi olan konserve kahkaha bazen seyircide itici bir etki bırakmakta ve beklenen gülme eylemini geciktirebilmektedir. Bu komedi biçimi kendi sınırları içerisinde belli bir izleyici kitlesine hitap edebilmekten öteye gidememiştir.

3.2.1.5. Animasyonlar

Resim ya da nesnelerin hareketli ve canlı oldukları yanılsamasını uyandıracak biçimde düzenlenmesi işlemi olarak tanımlanan ve diğer adı "Canlandırma Sineması" olarak da bilinen animasyon, günümüz sineması tarafından çok fazla kullanılmaktadır.

Animasyonun yaratıcılarından Norman Mc Laren, animasyonu; hareket eden çizimlerin değil, çizilenlerin hareketi sanatı olarak tanımlamıştır. Me Laren'e göre; her iki kare arasında ne olduğu, karenin üzerinde ne olduğundan çok daha önemlidir. Bu

yüzden animasyon, “kareler arasında (yer alan) görünmeyen aralıklı oluşturma sanatıdır” (Aydın 1989:28).

Animasyonun en yalın halde tanımını yapacak olursak, zamanla değişen görüntülerin insanda sanki hareket ediyormuş gibi görüntelenmesi diyebiliriz. Eski tarihlere dayanan animasyonun başlangıcı olarak farklı kaynaklarda tarih öncesi devirlerde mağara duvarlarına yapılmış olan resimlerin olabilceği iddia edilmiştir. Bu fikre ışık tutan göstergenin, mağarada çizilen hayvan resimlerinin üst üste çizilmesinin bir hareketin yansıtılmasının anlatmayı istenmesi olduğu düşünülmektedir. Tabiki bu çizimlerin animasyonun ilk örnekleri dememiz için elde somut bir delil bulunmamaktadır.

19. yy. başlarında ilk örnekleri görülmeye başlayan animasyonlar, John Ayrton Paris ve John Frederick William Herschel tarafindan gelistirilmis olan “Thatimatrope” adı verilen bir oyuncak sayesinde izleyicilere gösterilmeye başlanmıştır. Yapımı oldukça basit olan bu oyuncak, iki yüzünde birer resim olan, yanlarından iplere bağlı bir diskti ve ipler parmakların arasında çevrildigi zaman bu iki resim birbirinin ardı sıra gözün önünden geçerek hareket eden tek bir resimmiş gibi görünmekteydi (Parkinson 1995:7). “Thatimatrope” adlı oyuncak, görme özürü olarak da bilinen, insandaki göz kusurunu kullanarak, disk üzerindeki resimlerin tek bir resimmiş gibi görünmesini sağlamaktadır. Sinema tarihi için önemli bir yere sahip olan bu oyuncak daha sonra geliştirilmiştir.

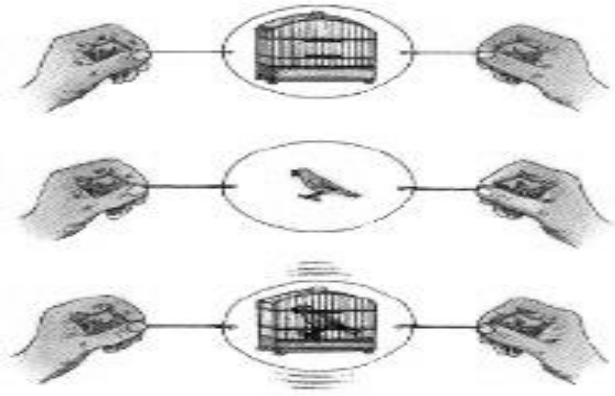

Görsel 3.13. Thatimatrope örneği

(https://caworld3.files.wordpress.com/2013/04/thaumatrope.jpg)

Animasyonun başlangıcı olarak, 1832 yılında Joseph Antoine’un phenakistoscope’u icad etmesi kabul edilmektedir. Ayrıca bu icad ile dünya sinamasının

temellerininde atıldığı söylenmektedir. Animasyonlara teknik açıdan bakıldığında, animasyon diğer ifade ile canlandırma sanatının her materyali anlatım aracı olarak kullanabildiğini görürüz. Günümüz animasyon üretiminde kullanılan teknikler ve yöntemlerin başında; Cel/Geleneksel 2B Animasyon, Cut-out animasyon, Stop Motion, Rotoskopi, 3B Animasyon, Motion Capture ve Prosedürel Animasyon gelmektedir. Animasyonlar, reklam, canlandırma filmlerinde, tanıtımda, digital oyunlarda, müzik ve dans sanatlarında, interaktif medyada, mimari proje uygulama görselleştirmelerinde sıklıkla kullanılmaktadır.

3.2.1.6. Montaj

Günümüzde bilgisayar teknolojileri ve buna bağlı olarak birçok programın kullanıma sunulması ve bu gelişmelerin mizah alanında da çok yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Postmodern mizah anlayışı ile birlikte değişen mizaha sosyal medyada çok fazla kullanılan montaj tekniğinin de katkı sunduğunu söyleyebiliriz. Belli bir bilgisayar teknolojisi bilgisi gerektiren bu mizah ürünlerini oluşturmak için Photoshop, PhotoScape, Picassa, After Effects CC, Audition veya Edius gibi programlar kullanılmaktadır.

Bu mizah öğesinde birbirinden ayrı ve anlamsız iki veya daha fazla olan ögeleri montajlayarak gerçek anlamının dışına çıkarılıp yeni bir pastij yaratma gayesi güdülmektedir.

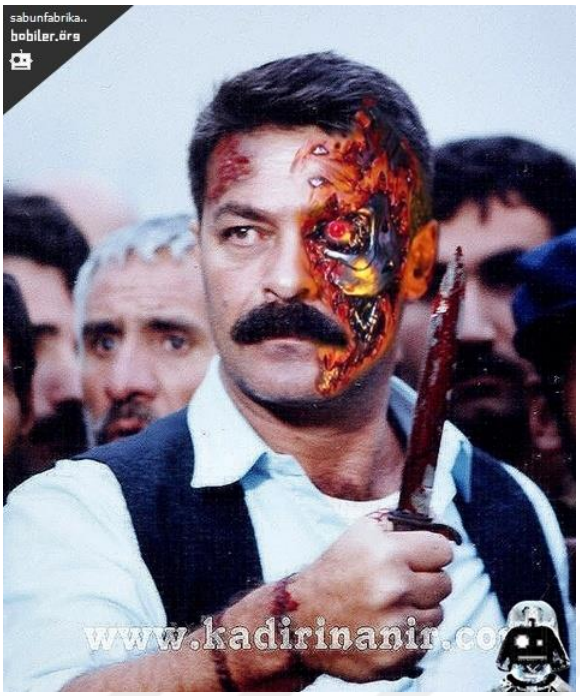

Görsel 3.14. Terminatatar isimli bir montaj örneği
(https://www.bobiler.org/monte/terminatatar--224369)

Tüm dünya'da ve Türkiye'de de yayılım gösteren ve her ortamda kendisini hissettirmeye başlayan kültür bozumuna bir örnekte montajı gösterebiliriz. Kültür bozumu, kapitalizm ve tüketim toplumu eleştirisinin yeni biçimlerinden birisidir. 1984'de San Franciscolu bir müzik grubu olan "Negative Land" tarafından üretilmiş olan kültür bozumu kavramı, "köklerini punk, hippi, durumsalcılık, sürrealizm, dadaizm, anarşizmden alan ve başlıca amacı yaygın kültürel yapıya meydan okumak olan, yıllardır süregelen diğer sosyal eylemci kişi ve grupların, düşünce ve eylemlerinin bir potada eridiği bir tür doğrudan eylem biçimini ifade etmektedir." (Andersen 2004: 120).

Günümüzde özellikle kapitalizm karşıtı toplumlarda, bir toplumsal farkındalık oluşturmak amacıyla üretilen bu ürünlerin temeli XX. yüzyılın ortalarında atılmaya başlanmıştır (Ünsay, 2014: 6).

3.2.1.7. Caps yada Memes

Caps, İngilizce 'capture' kelimesinden türetilmiştir. Capture sözcüğü Türkçe'de 'ele geçirmek, yakalamak, zaptetmek, esir almak, ganimet almak, tutsak etmek, el koymak, almak; çekim alanına almak' olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca caps'ın dünya

genelindeki kullanım adı olan memesise, kökü meme kelimesinden türeyen taklit edilen şey anlamına gelen Yunanca mimema ifadesinden gelmektedir (Shifman, 2014: 10).

Memes sözcüğünün tanımına bakacak olursak Merriam Webster Sözlüğü'nde; bir kültürün içinde kişiden kişiye yayılan bir fikir, davranış, stil ya da kullanım olarak; Oxford İngilizce Sözlüğü'nde ise; imitasyon gibi genetik olmayan yollarla aktarıldığı düşünülen bir kültürel eleman olarak tarif edilir (akt. Tyler, 2011).

Genel olarak caps nedir sorusuna cevap verecek olursak; Caps, kırmızı zemin üzerine mizah içerikli beyaz altyazı iliştirilmiş görsellere denilmektedir. Son yüzyılda yani dijital çağda yaşanan teknolojik ilerlemeler ve dönüşümler, küresel ve yerel bağlamda sürekli bir ağ üzerinden iletişim medyasına ulaşımı sağlarken sosyal anlamda da hayatın bütününü etkilemektedir. İnternet alanındaki yenilikler ve kablosuz ağların kullanımın artması yeni bir tanım olan kitlesel öz iletişim kavramını ortaya çıkarmaktadır. Bu kavram sayesinde kişiler mesajları ile ilgili bağımsız kararlar almakta ve mesajın kimlere iletilmesini yani alıcıları da kendisi tarafından seçilerek bir nevi öz seçim yapılmasına imkan sağlamaktadır. Yeni sanal ortamlar insanlar arasında interaktif iletişim imkânı sunarken her birey kendi özgün mizahını oluşturmaktadır (Fırat, 2016: 641).

Şekil 4. Örnek bir Caps Tablosu

Herhangi bir durum ya da olay karşısında üretilen bir caps, temelde onun gizli kalmış yönlerini de ortaya koymaktadır. Yapılan bu mizahi çalışma karmaşıklaşan durumun en iyi açıklamasını da sunmaktadır (Kullar ve İnci, 2015: 24).

Siyaset, ekonomi, spor, vb. gündemlerle ilgili olarak üretilen caps'ler o alana ait görsel anlamı yeniden üretip inşa etmektedir. Böylece caps'lerin yeni bir anlam, yeni bir temsil aracı olmaktadır. Caps'ler ile birlikte temsil edilen durum mizahi anlamda yeniden üretilerek dijital mecralarda dolaşım içine girmektedir.

Gündemdeki mevcut olaylara toplumsal bir tepki olarak üretilen internet ortamındaki caps'lerde, siyasetçi, sanatçı, sporcu gibi figürler seçilerek, hiciv üretilmekte ve alternatif bir söylem oluşturmaktadır. Bu caps'leri oluşturan birey ya da bireyler, kurumlar, memnuniyetsizliklerini, eleştirlerini ya da hayal kırıklıklarını mizahi bir dille aktarmaktadırlar.

Dijital caps'lerin iki farklı boyutu söz konusudur. Bunlardan ilki, bir koleksiyona uyum sağlama ve internet kullanıcıları için okunaklı olmaları için bir şablona güvenmeleri anlamındaki şablonlanabilirlik yani templatability özelliğidir. İkincisi ise, metinlerarasılık anlamına gelen intertextuality özelliğidir ki bu öğelerin önemli bir ayırt edici özelliği olarak ortaya çıkmaktadır. Zira her yaratımda, aynı koleksiyona ya da diğer koleksiyonlara ait diğer öğelere referanslar vardır (Aktaran: Kılıç, 2017: 15).

Limor Shifman'ın "*Memes in Digital Culture* (2014: 99-115)" adlı eserinde, Türkçede caps olarak adlandırılan memes'leri; Reaction Photoshops, Photo Fads, Flash Mob, Lipsynch, Misheard Lyrics, Recut Trailers, LOLCats, Stock Character Macros ve Rage comics adı altında kategorize etmiştir. Bu kavramlardan;

Reaction Photoshops: bir olaya ait görüntülerin, çeşitli programlarla düzenlenerek yeniden anlam yaratılmasıdır.

Photo Fads: Orijinal ve çok fazla rağbet görmüş fotoğrafların, taklit edilerek web ortamında yayınlanması işlemidir.

Flash Mob: Aynı Photo Fads'te olduğu gibi toplumun dikkatini çekip ilgi gören videoların, başkaları tarafından yayınlanmak üzere yeniden üretilmesidir.

Lipsynch: Dudak senkronize videosu da denilen bu türde, konuşan veya şarkı söyleyen bir kişinin dudak hareketlerini önceden kaydedilmiş, söylenen veya konuşulan vokallerle eşleştirmek için kullanılan tekniktir.

Misheard Lyrics: Bir şarkı veya videodaki sözlerin yanlış anlaşılması, yada yanlış tercüme edilmesine dayanan bir türdür.

Recut Trailers: Orijinal kaynak malzemeden farklı bir içerik oluşturmak için bir filmden veya orijinal fragmanlarından alınmış görüntüleri yeniden kurgulayarak, sahte film fragmanı yaratılma işlemidir.

LOLCats: Bir veya daha fazla kedinin görüntü makrosudur. Görüntünün metni genellikle kendine özgü ve kasıtlı olarak dilbilgisi açısından yanlıştır ve lolspeak olarak bilinir. Lolcat, akronimik kısaltma LOL ve "kedi" kelimesinin bileşik bir kelimesidir.

Stock Character Macros: Hayvanların tavsiyelerini içeren görsellerdir. Çeşitli hayvanların resimleri ile birlikte sanki konuşuyormuş gibi tavsiyelerinin bulunduğu resimlerdir.

Rage comics: Önceden hazırlanmış karikatür yüzleri veya öfke yüzlerini kullanan kısa bir çizgi film şeridi dir. Genellikle Microsoft Paint veya diğer basit çizim programlarında kabaca çizilirler.

Temel anlamıyla caps'ler, tüm postmodern mizah formlarını içine alarak orijinal bir öğeyi çoğaltıp taklit eder ve birçok kişi tarafından tekrar tekrar işlenip paylaşılmaktadır. Bu viral dolaşım, kendi mizah üslubunu oluşturmuştur. Her internet kullanıcısının, dijital öğeleri caps'lere dönüştürerek, yeniden üreterek çoğaltma ve paylaşması anlamı yeniden kurgulamaktadır. Bu bağlamda, internet ortamının katılımcı yapısının, kullanıcılara görüntüleri manipüle etme, değiştirme ve yeniden üretme, paylaşma ve paylaşma şansı veriyor olması, internet ortamındaki caps'lerin zaman içinde olan kolektif yaratımına örnek niteliğindedir (Kılıç, 2017: 14).

İnternet üzerinden kayıtlı yazarların yorumlarını içeren bir katılımcı sözlük olarak 15 Şubat 1999 tarihinde yayın hayatına başlayan " Ekşi Sözlük" ile insanlar artık bir konu hakkında özgürce yorum yapabilme şansına kavuşmuşlardır. Ekşi Sözlük'ün açmış olduğu bu akıma, Uludağ Sözlük, İncisözlük, İtü Sözlük, Cogito Sözlük, Galatasaray, Fenerbahçe ve Kartal Sözlükler, Metun, Marun gibi diğer interaktif sözlüklerde katılmıştır.

Bu sözlüklerde yapılan binlerce tanım, dijital mizah ve caps kültürünün oluşmasında önemli bir katkı sunmuştur. Türkiye'nin gündemindeki bir konu ile ilgili üretilen caps'ler olayı mizahi bir duruma sokup, daha fazla insan tarafından tartışılmasına zemin hazırlamaktadır. Bu anlamda Türkiye'de internet alt yapısının gelişmesi, daha çok kişinin interaktif olarak sisteme dahil olması ile birlikte caps kültürüde gelişmeye başlamıştır. İncisözlük adı altında yayın yapan yazarların birbirleri ile iletişim kurmak için 2009 yılnda kurdukları "İncicaps" ile birlikte caps'ler artık daha da ulaşılabilecek duruma gelmiştir. İncicaps tarafından oluşturulan infografikte "8 Adımda Türkiye'deki Caps Kültürünün Sayısal Analizi"nde, Caps akımının 2009'da Fatih Terim ve Liseliler Capsleri ile başladığı belirtilmiştir

İncisözlük'ün kurucusu da olan Serkan İnci ile birlikte Umut Kullar'ın, caps'lerin özellikleri ve bazı caps örneklerinide içine "İnci Caps Kutsal Mizahın Kırbacı" adlı kitap ile birlikte caps kültürü basılı hale de gelmiştir.

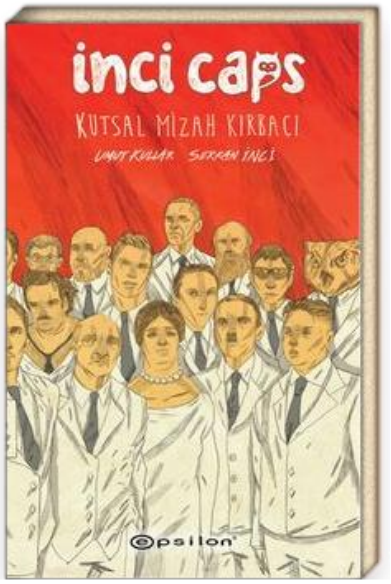

Görsel 3.15. "İnci Caps Kutsal Mizah Kırbacı" adlı kitap
(https://www.kitapyurdu.com/kitap/inci-caps-kutsal-mizah-kirbaci-1/359441.html)

Her yıl dünya genelinde ve ülkeler bazında internet ve sosyal medya kullanımına dair ortak rapor hazırlayan We Are Social ve Hootsuite sitesinin Türkiye için hazırlamış olduğu 2020 yılı raporlarına bakacak olursak;

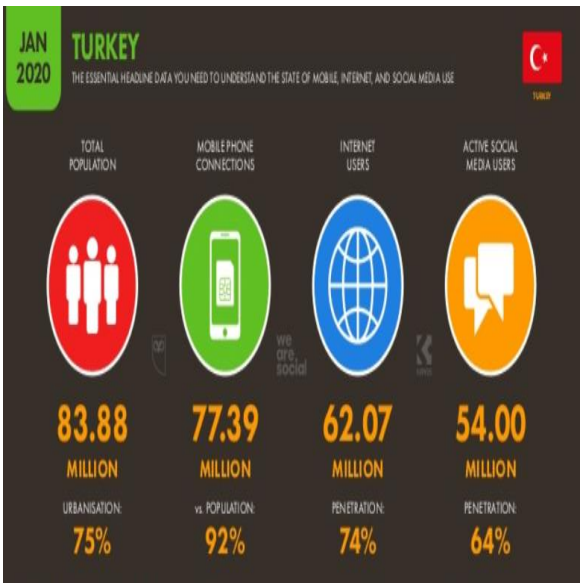

Görsel 3.16. We Are Social 2020 Türkiye İnternet, Sosyal Medya ve Mobil Kullanım İstatistikleri
(https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/)

We Are Social 2020 yılı raporuna göre Türkiye İnternet, sosyal medya ve mobil kullanıcı istatistiklerine göre;

62 milyon internet kullanıcısının bulunduğu ve Türkiye nüfusunun %74'ünü oluşturduğu,

54 milyon kişinin sosyal medya kullanıcısı olduğu ve Türkiye nüfusunun %64'ünü oluşturduğu,

77 milyon mobil kullanıcısının, Türkiye nüfusunun %92'sini oluşturduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Görsel 3.17. We Are Social 2020 Türkiye İnternet, Sosyal Medya ve Mobil Kullanım İstatistikleri – Yıllık Büyüme Oranları

(https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/)

Yine We Are Social 2020 raporuna göre, Türkiye İnternet, Sosyal Medya ve Mobil Kullanım İstatistikleri Yıllık Değişimlerine göre;

İnternet kullanıcı sayıları %4 (2,4 milyon)

Sosyal medya kullanıcı sayısı %4,2 (2,2 milyon)

Mobil kullanıcı sayısı %3,4 (2,6 milyon) artış göstermiştir.

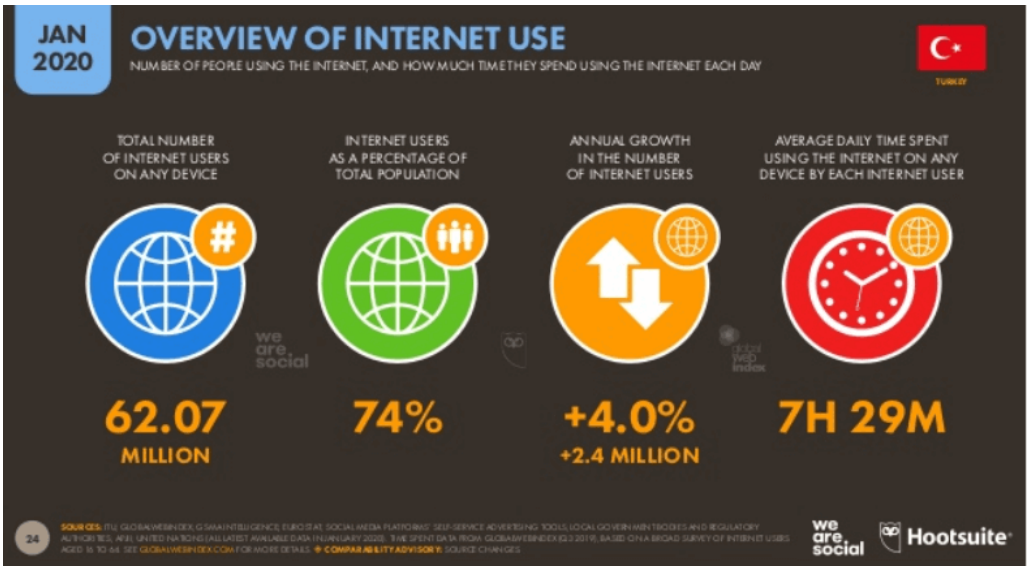
JAN 2020
OVERVIEW OF INTERNET USE
NUMBER OF PEOPLE USING THE INTERNET, AND HOW MUCH TIME THEY SPEND USING THE INTERNET EACH DAY
TOTAL NUMBER OF INTERNET USERS ON ANY DEVICE
INTERNET USERS AS A PERCENTAGE OF TOTAL POPULATION
ANNUAL GROWTH IN THE NUMBER OF INTERNET USERS
AVERAGE DAILY TIME SPENT USING THE INTERNET ON ANY DEVICE BY EACH INTERNET USER
62.07 MILLION
74%
+4.0% +2.4 MILLION
7H 29M
we are social
Hootsuite

Görsel 3.18. We Are Social 2020 Türkiye İnternet Kullanım İstatistikleri
(https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/)

Yayınlanan rapora göre Türkiye İnternet kullanım istatistiklerine baktığımızda genel kullanıcı sayısı toplamda 62 milyon olduğu görülmektedir. Bu rakam, Türkiye nüfusunun %74'ü anlamına gelmektedir. İnternet kullanıcıları günde yaklaşık olarak 7,5 saat internette vakit geçirdikleri görülmektedir.

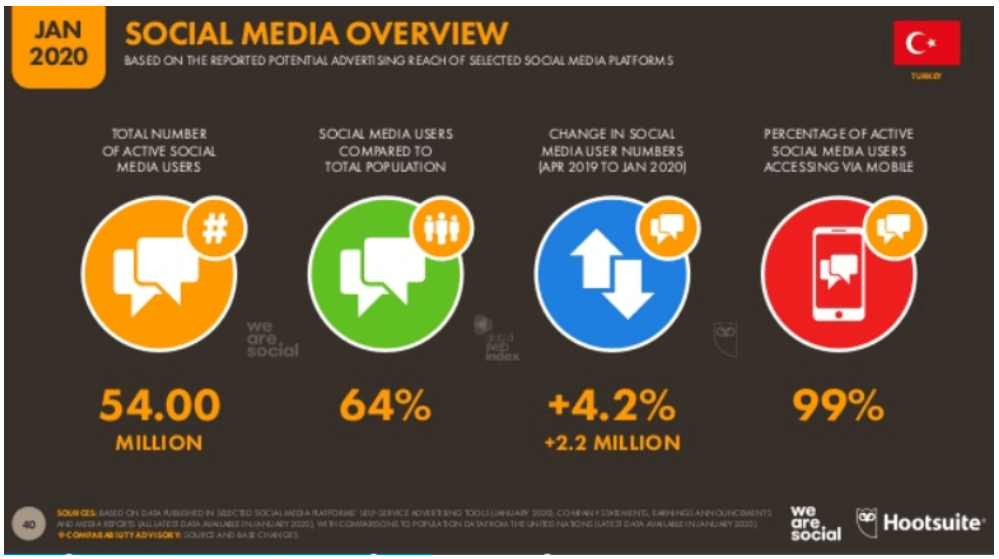
JAN 2020
SOCIAL MEDIA OVERVIEW
BASED ON THE REPORTED POTENTIAL ADVERTISING REACH OF SELECTED SOCIAL MEDIA PLATFORMS
TOTAL NUMBER OF ACTIVE SOCIAL MEDIA USERS
SOCIAL MEDIA USERS COMPARED TO TOTAL POPULATION
CHANGE IN SOCIAL MEDIA USER NUMBERS (APR 2019 TO JAN 2020)
PERCENTAGE OF ACTIVE SOCIAL MEDIA USERS ACCESSING VIA MOBILE
54.00 MILLION
64%
+4.2% +2.2 MILLION
99%
we are social
Hootsuite

Görsel 3.19. We Are Social 2020 Türkiye Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri
(https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/)

We Are Social 2020 raporuna göre, Türkiye'de sosyal medya kullanıcı sayısı 54 milyona ulaşmış durumda. Türkiye nüfusunun yaklaşık % 64'ünün sosyal medyayı kullanmakta olduğu görülmektedir.

Yukarıda tablolardan da anlaşılacağı üzere Türkiye internet ve sosyal medya kullanımında büyük bir artış olduğu, insanların yeni iletişim teknolojileri ve internet alt yapısı sayesinde bilgiye çabuk ulaşabilmekte, kısa süre içerisinde insanlarla etkileşim içine girebilmektedir. Sosyal medyanında bu kadar aktif olarak kullanılması caps mizahının da gelişmesine katkı sağlamıştır. Caps'ler genellikle medya alanında uzmanlıkları olmayan, bu alanda herhangi bir eğitim almamış, yaratıcı yetenekleri olan amatör gençler tarafından üretilmektedir. Sosyal medyanın, kitlelere çabuk ulaşabilmesi ve bilginin çabuk yayılabilmesi açısından iyi bir mecra olma özelliğinden dolayı, sosyal medyanın gençler tarafından, kendilerini ifade edebilmek yada üretilen caps'leri okuyabilmek için kullandıkları görülmektedir.

Facebook, Instagram ve Twitter kullanıcılarının herhangi bir fotoğraf üzerine ekledikleri ya da yorum olarak yazdıkları diyaloglarla da caps üretimine katkı sağlamaktadırlar. Caps'lerin gerçeğin birer temsilini yansıttığı düşünüldüğünde, görüntüye eklenen mizahi yazılar ile resimdeki genel anlam bozularak, yeniden inşa edilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. EĞİTİM ALANINDA ÜRETİLEN İNTERNET CAPS'LERİNİN ANALİZİ

4.1. Araştırmanın Bulguları ve Yorumlar

Araştırmamızın bu bölümünde eğitim alanında üretilen caps'lerin analizi, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel yöntemine katkı sağlayan, çağdaş göstergebilimin öncülerinden Roland Barthes'in, görsel öğelerin ilişkinlenmesi ile ilgili ortaya koyduğu "Düz Anlam", ve "Yan Anlam" kuramları ile yapılacaktır. Ayrıca caps'lerin altında yazılan yazıların alt metinlerinde hem mizahi hemde eleştirel bir durumun ortay konulmak istenilmesi nedeniyle, ABD'li göstergebilimci Charles William Morris'in göstergebilim kavramları olan Sözdizimsel Boyut, Anlambilimsel Boyut ve Edimbilimsel Boyut kavramları ışığında ayrıca açıklanacaktır.

4.1.1. Öğretmen Temalı Üretilen Caps'ler

Görsel 4.1. Öğretmen Ekdersleri

(http://www.ogretmenlerhaber.com/ogretmen-capsleri-p4-aid,1.html#galeri)

Tablo 4.1. Öğretmen Ekdersleri ile ilgili Caps analizi

GÖSTEREN	GÖSTERİLEN	ALT METİN
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Düz saçlı küçük bir çocuk	Sezer İnanoğlu	Ekders ücreti alamayan öğretmen
Para yığını içinde bıyıklı bir adam	Şinasi Yurtsever	Çok fazla ekders ücreti alan öğretmen
Yüz ifadesi	Gülümseme/Mahsun duruş	Ekders alanların mutlu, alamayanların hüzünlü duruşu

Sözdizimsel Boyut	Ek ders konulu caps, sözdizimsel olarak ele alındığında; capsin iki görsel üzerinden oluşturulduğu görülmektedir. Birinci görselde eski Türk filmlerinde Sezercik rolüyle tanınan Sezer İnanoğlu'nun oynadığı bir filmden kesitin alınıp kırmızı zemine beyaz yazı ile 15 saat ek dersi olan öğretmenler yazısının eklendiği, diğer görselde sinema ve dizi oyuncusu olan Şinasi Yurtsever'in para desteleri içindeki bir sahnesinden kesit alınıp görselin altındaki kırmızı zemine beyaz yazı ile 30 saat ders+egzersiz+hafatasonu kurs ve özel dersi olan öğretmen yazıldığı görülmektedir.
Anlambilimsel Boyut	Capsi anlambilimsel olarak incelediğimizde, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışan öğretmenler arasındaki ek ders ücretlerinin farklılığı ve bu durumdan öğretmenlerin nasıl mağdur veya mutlu oldukları mizahi bir dille anlatılmak istenilmiştir. Bir tarafta maaş karşılığı 15 saat ek dersi olup hiç ücret alamayan bir öğretmenin, eski Türk filmlerindeki çocuk oyuncu "Sezercik" gibi garip ve mahsun duruma düştükleri temsil edilirken, diğer taraftan ek ders, kurs, özel ders gibi çeşitli yollarla tüm ek derslerden faydalanıp, bunun karşılığında yüksek bir gelire sahip olan öğretmenlerin, dizi karesinde abartılı olarak resmedilen görseldeki gibi para içinde yüzdükleri eleştirel mizah yoluyla anlatılmıştır.
Edimbilimsel Boyut	Edimbilimsel olarak incelediğimizde, aslında öğretmeler arasında ek ders ücreti konusunda uçurumların olduğunu bir tarafta 15 saat maaş karşılığı ek dersi olan öğretmenle, diğer tarafta yüksek ek ders ücreti alan para içinde boğulduğu resmedilen caps, öğretmenlerin bir kesimin çok iyi bir gelire sahip oldukları, diğer kesimin ise ekonomik anlamda düşük gelire sahip olduğu bunun da adaletsiz bir durum oluğu ironik bir biçimde vurgulanmıştır. Caps'teki görsellerdeki durumların yaşanmaması için öğretmenler arasındaki ek ders dağılımlarını adaletli bir şekilde yapılması gerektiği ayrıca anlatılmak istenilmiştir.

Görsel 4.2. Okul tatili
(http://fencalis.com/wp-content/uploads/2017/04/2-1.jpg)

Tablo 4.2. Tatil Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN DÜZANLAM	GÖSTERİLEN YANANLAM	ALT METİN MİZAHİ ANLAM
Oynayan çocuklar	Afrikalı yerli çocuklar neşe ile dansediyor	15 tatilin gelmesiyle öğrencilerin çok mutlu olması
Halay çeken bir grup kişi	Düğün Dernek filminden bir kare	Öğretmenlerin de 15 tatile çok sevinip halaylar çektiği
Üzgün ve düşünceli orta yaş bıyıklı iki adam	İbrahim Tatlıses, Cengiz Bozkurt	15 tatilin gelmesine en çok velilerin ve kantincilerin üzüldüğü

Sözdizimsel Boyut	Tatil temalı capsin sözdizimsel analizine baktığımızda, capsin 4 parça görselden bir araya getirildiği görülmektedir. Birinci kare görselde, ten renkleri ve kıyafetleri nedeniyle Afrika'lı oldukları düşünülen bir çocuk grubunun, meydanda neşe içinde oynadıkları görülmektedir. Mevcut durumlarından çok mutlu oldukları yüz ifadelerinden anlaşılmaktadır. Diğer karede bir grup yetişkinin arka arkaya dizilip, en öndeki kişinin de elinde mendil olması nedeniyle halay çektikleri görülmektedir. Üçüncü karede ise masada oturmuş bir adamın üzgün ve derin düşüncelere daldığı görülmektedir. Son karede ise beyaz önlük ve şapkalı bir adamın resimdeki cipslerden anlaşıldığı kadarıyla bir bakkal ya da markette bulunduğu ve son derece üzgün ve düşünceli olduğu görülmektedir.
Anlambilimsel Boyut	Anlambilimsel olarak birinci karedeki çocukların görselinin altında yazan öğrenciler yazısından anlaşılacağı üzere okul çağındaki çocukların yoğun ve yorucu bir eğitim dönemi sonrası ara tatil denilen 15 tatile girmelerine ne kadar çok sevindikleri, yerli çocuklarının dansıyla temsil edilmiştir. İkinci karedeki halay çeken bir grubu gösteren görselimizin altında öğretmenler yazısı yazılarak, 15 tatilin

	gelmesinin öğretmenler içinde çok sevindirici olduğu, hatta öğretmenlerin bu durumu daha da ileri götürerek olayı bir düğün havasına sokarak, sevinçlerini halaylar çekerek kutladıkları temsil edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü karedeki görselimizde, İbrahim Tatlıses'in "Nasıl İsyan Etmem" adlı filmindeki fakirliği nedeniyle "ben oğluma flüt alamayacak mıyım?" repliği öncesinde masadaki o isyana hazır hali kullanılarak, Tatile girildiğinde velilerinde ruh hallerinin bozulacağı, isyan edecek duruma gelecekleri temsil edilmiştir. Son karemizde de yine 15 tatil nedeniyle okulların eğitime ara vermesi ve öğrencilerin okula gelmemesinden zarar görecek ve bu duruma üzülecek diğer bir kesiminde kantinciler olacağı, Leyla ve Mecnun dizisindeki Erdal Bakkal olarak yer alan Cengiz Bozkurt'un bir sahnesinden kesit alınarak yansıtılmaya çalışılmıştır.
Edimbilimsel Boyut	Capsteki görseller bütünü ile değerlendirildiğinde, okulların tatil olmasına en çok sevinen öğrenci ve öğretmenlerin olması, eğitimin direk paydaşları olan öğrenci ve öğretmenlerin aslında eğitim sürecinde çok zorlandıkları, yoruldukları ve bir an önce eğitime ara verip tatil yapmayı istedikleri vurgulanmıştır. Diğer taraftan okullar açıkken öğrencisini okula gönderip rahatlayan velilerin tatil nedeniyle çocuğun evde olmasının kendisini yoracağını, sorumluluklarının artmasına ve sürekli ilgilenip zaman ayırmak zorunda kalacakları nedeniyle bu durumdan memnun olmayacakları, ayrıca ara tatilin ekonomik açıdan da kantincileri çok etkileyeceği bu durumdan maddi zarar görecekleri temsil edilmiştir.

Görsel 4.3. Nöbetçi Öğretmen

(http://www.ogretmenlerhaber.com/birbirinden-komik-nobetci-ogretmen-capsleri-p13-aid,40.html#galeri)

Tablo 4.3. Nöbetçi Öğretmen Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Orta yaş bir adam	Oyuncu/Kemal Sunal	İşini bilen ,uyanık birisi
Takım elbise, şapka.duvar halısı	İtibar, Resmiyet, Köylülük	Kapıcılıktan, patronuluğa
Ağızlıklı Sigara	Kötü alışkanlık	Statü atlama göstergesi

Sözdizimsel Boyut	Capste, koyu renk takım elbise giymiş, başında şapka, bir eliyle pipo tarzı bir ağızlıkla sigara içen ve yüzünde hafif bir gülümse olan orta yaşlı bir adam ile duvara asılmış, renkli bir halı ve görselin altında nöbet görevi olmayan öğretmen yazısı görülmektedir.
Anlambilimsel Boyut	Ünlü sinema oyuncusu Kemal Sunal'ın "Kapıcılar Kralı" filminde canlandırmış olduğu kapıcı Seyit'in, kurnaz ve iş bilirliği sayesinde kapıcısı olduğu apartmanın sahibi olmasından sonraki o gurur ve kurnazlık duruşunu temsil eden görsel kullanılarak, okul nöbetçi öğretmenliğinin aslında zor ve bir o kadar da sorumluluk getirdiği, nöbet görevi olmayan öğretmenlerin kapıcı seyit gibi iş bilen, uyanık, bu durumdan fayda gören öğretmenler olarak temsil edilmiştir.
Edimbilimsel Boyut	Capsin, öğretmenlerin eğitim sürecinde kapıcı seyit gibi çok çalışıp, yıprandıkları, dersten çıkıp birde nöbet görevini yerine getirmelerinin iş yükünü artırdığı, ancak işini bilen, sorumluluk almayan, idare ile arası iyi olup bu durumdan faydalanıp kendisine nöbet yazdırmayan öğretmenlerin bu durumdan fayda sağladıkları mizahi bir dille eleştirilmiştir.

Görsel 4.4. Öğretmen Semineri

(http://www.ogretmenlerhaber.com/siyasi-liderlerin-ogretmen-capsleri-p5-aid,153.html#galeri)

Tablo 4.4. Öğretmen Semineri Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Bir evin önünde halay çeken insanlar	Bir kutlama	Öğretmenlerin yıl sonu seminerleri ile ilgili bir karara sevinmeleri temsil edilmektedir.
Muharrem İnce	Siyasi bir kimlik	Milletvekilinin halaybaşı olduğu görsel kulanılması, bu kişinin de eski bir öğretmen kimliğine sahip olmasıdır.
Davul/Para	Eğlence/Gelir	Davulcuya para takılıp, çılgınca eğlenilmesi

Sözdizimsel Boyut	Görselde, bir evin önünde içinde çocuk, genç ve yaşlılarında bulunduğu bir grup , el ele tutuşan insanların bir araya oldukları, diğer tarafta ağzında para, elinde davul ve tokmak bulunan bir insan görülmektedir. İnsanların yüzlerinde gülümseme ve sevinç ifadeleri bulunmaktadır. Görselin altında da "Semineri istediği ilden alacağını duyan öğretmenler" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Siyasetçi kimliği ile bilinen ancak özellikle eski bir öğretmen olması ve mecliste öğretmelerle ilgili konularda söz alıp konuşmalar yapması ile bilinen eski milletvekili Muharrem İnce'nin bir düğün yada eğlence sırasında halay başını çektiği bir görsel kullanılarak, öğretmenlerin seminerlerini istediği ilden alacak olmalarının çok sevindirici bir haber olduğunu, bu haberi düğün dernek kurarak davullar eşliğinde kutladıkları temsil edilmektedir.
Edimbilimsel Boyut	Öğretmenlik mesleğini seçen öğretmenler, yurdun dört bir yanında il, İlçe, kasaba, köy demeden kutsal görevlerini yerine getirmektedirler. Okulların yaz tatiline girmesi ve ders yılının başlangıcında öğretmenlere verilen mesleki eğitim seminerlerinin görev yaptıkları okullarda alınması zorunluluğu, öğretmenlerin memleketlerine geç gitmelerine ya da görevlerine erken dönmelerine neden olmaktaydı. Böyle bir zorunluluğun ortadan kalkmasının öğretmenler için çok önemli olduğu, bu mağduriyetlerinin ortadan kalkmasının yerinde bir karar olduğu vurgulanmak istenilmiştir.

Görsel 4.5. Bekar Öğretmenler

(http://www.ogretmenlerhaber.com/siyasi-liderlerin-ogretmen-capsleri-p6-aid,153.html#galeri)

Tablo 4.5. Bekar Öğretmen Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Orta yaşlı, takım elbiseli bir adam	Devlet Bahçeli	Temiz, bakımlı, bekâr siyasetçi,
Kahve fincanı	Zevk sahibi	Kibarlık
Tesbih ve yüzük	Gelenekçi, dinsel	Otoriter, muhafazakâr

Sözdizimsel Boyut	Elinde bir kahve fincanı olması nedeniyle kahve içtiği düşünülen orta yaşlı bir adamın, bir parmağında yüzük ve elinde tuttuğu kırmızı renkli bir tesbih ile belli bir yöne bakış acısından karşısında biri ya da birilerine hafif bir gülümseme ile mesaj verdiği görülmektedir. Görselin altında "Okula yeni atama gelince bekâr öğretmenler" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Capsi oluştururken kullanılan görselde siyasetçi, parti lideri Devlet Bahçeli'nin bir yerde kahve içerken fotoğraflandığı görsel kullanılmıştır. Devlet Bahçeli'nin ilerleyen yaşına rağmen halen bekâr olması bu capste temsilen kullanılmasında en önemli etken olmaktadır. Takım elbise giymesi, kahve fincanı tuttuğu elinde ayrıca tesbihi de tutması, hem bakımlı, zevkine düşkün hemde kendine güvenen biri imaj yaratılarak bekar öğretmenlerin fiziki özellikleri üzerinden mesaj verilirken diğer taraftan ilerleyen yaşlara rağmen halen bekâr olan ve sürekli okula yeni gelen bayan öğretmenlerle evlenme hayali kuran öğretmenlerede absürd bir göndermede bulunulmaktadır.
Edimbilimsel Boyut	Tesbih dini bir simge olmasının yanında, Türkler içinde ayrıca farklı bir anlamı bulunmaktadır. Yüzük ve tesbih, erkeklerin çok çok eskilerden beri kullandığı bir aksesuar haline gelmiştir. Türkler için tesbih, yapıldığı malzemeye göre, yapan ustaya göre, çekiliş biçimine göre farklı anlamlar ifade eder. Bu görselde tesbih ve yüzük delikanlığının bir sembolü olarak kullanılmış, okullardaki bekar öğretmenlerin okula gelen yeni bekâr bayan öğretmenleri sevinerek bekledikleri, onları eş adayı görüp, davetkar bir bakış ile bakmaları mizahi bir capse dönüştürülerek anlatılmak istenilmektedir.

Görsel 4.6. 3600 Ekgösterge

(http://www.ogretmenlerhaber.com/siyasi-liderlerin-ogretmen-capsleri-p7-aid,153.html#galeri)

Tablo 4.6. Ekgösterge Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Orta yaş bir erkek	Recep Tayyip Erdoğan	Siyasal otorite
Konuşma	Topluluğa hitap	Siyasal retorik
Öğretmenler	Ekgösterge vaadi	Vaadin gerçekleşmemesi eleştirisi

Sözdizimsel Boyut	Capste ortayaşlı takım elbiseli bir adamın, mikrofanların bulunduğu bir kürsüden, yüzündeki alaycı bir tavır ifadesi ile belli bir topluluğa hitap ettiği görülmektedir. Bu konuşmanın tv konuşması olduğu sağ köşede kare içindeki işitme engellilere çevirmenlik yapan bir bayanın resminin olmasından anlaşılmaktadır. Görselde " Nasıl verdim ama Öğretmenlere 3600 ek göstergeyi" ifadesi bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın muhtemelen parti grup toplantısında çekilen fotoğrafın altına eklenen yazıdan da anlaşılacağı üzere, öğretmenlere seçim öncesi vaad edilen ekgöstergenin siyasal otorite olarak hala verilmemiş olması mizahi bir dille eleştirilmiştir. Öğretmenlerin fiilen çalışırken daha da önemlisi emeklilik durumunda mali hakları için önemli olan 3600 ek göstergenin öğretmenlere verilmesi için biraz mizah da kullanılarak tekrar talep edilmektedir.
Edimbilimsel Boyut	Öğretmenlerin ekonomik gücünün artırılması için, mevcut hükümetin vaadleri arasında bulunan öğretmenlere 3600 ek göstergenin verilmemiş olmasının aslında bir aldatmaca olduğunu, Recep Tayyip Erdoğan'nın konuyla hiç alakası olmadığı bir konuşması sırasında yakalanan bir yüz ifadesiyle eklenen 3600 ekgösterge ile ilgili yazıyla aslında öğretmenlerin hayalkırıklığı içerisinde bulundukları vaadin gerçekleşmesinin çok zor olduğu siyasal eleştirel biçimde yansıtılmıştır.

Görsel 4.7. Öğretmen evrimi
(https://listelist.com/ogretmen-capsleri/)

Tablo 4.7. Öğretmen Evrimi Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Farklı mekanlarda çekilmiş 4 erkek görseli	Ahmet Kural'ın gençlik, orta yaş ve yaşlılık resimleri	Öğretmenlerin nasıl evrildikleri temsil edilmektedir.
Çeşitli yüz ifadeleri	Yaşadıklarının ifadesi	Yıllar geçtikçe bakışlardaki ifadelerin nasıl değişikliğe uğradığı
Saç şekillleri	İnsan anotomisinin değişimi	Öğretmenlik mesleğinin zorluğunun insan vücuduna yan etkileri

Sözdizimsel Boyut	Görsele aynı kişiye ait, farklı zamanlarda çekilmiş 4 adet fotoğrafın monte edildiği görülmektedir. Birinci karede genç, bıyıkları yeni yeni çıkan, mahsun bakışlı birinin resmin altında "atama beklerken" yazısı, diğer karede takım elbiseli, keskin ve karizmatik bakış atan bıyıklı, sakallı bir kişinin, resmin altında "atanınca" yazısı, üçüncü karede saçları uzamış, bakımsız, yorgun gözlerle bakan bir kişi ve resmin altında "1 yıl sonra" yazısı ve son karede bir parkta, yakası açık klasik gömlek giyen, saçları dökülmüş orta yaşlı birisi ve resmin altında "5 yıl sonra" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Caps'in anlambilimsel olarak analizinde, sinema oyuncusu Ahmet Kural'ın gençlik ve orta yaş yıllarına ait fotolar ile son olarak rol aldığı "Düğün Dernek" filmindeki çevresinde sevilen, komik, , birazda delilikleri farklı bir karaktere sahip "Tüpçü Fikret" tiplemesi kullanılarak, öğretmenlerin atanmadan önce genç ama umutsuz oldukları, atandıktan sonra enerjik, kendine güvenen, bakımlı oldukları, yıllar geçtikçe bu hallerinin değiştiği ve eskiye oranla giyim kuşam tarzının kötüleştiği, bedenen de hızlıca yaşlandıklarına göndermeler yapılmıştır.
Edimbilimsel Boyut	Edimbilimsel olarak; öğretmenlerin atanma sorunlarına değinilmektedir. Genç, atama bekleyen öğretmenlerin sorunlarına dikkat çekmek için birinci karedeki görsel kullanılmış, umutsuz bakışlarla sanki yardım bekleyen birisi imajı verilmiş, daha sonra atanınca çok hevesli, idealist bir öğretmen havası ile göreve başladıkları, yıllar geçtikçe öğretmenlik mesleğinin maddi, manevi ve fiziki çalışma koşullarının zorluklarının bedensel olarak insan vücudundaki etkileri temsilen yansıtılmak istenilmiştir.

Görsel 4.8. Ücretli Öğretmenler

(http://www.ogretmenlerhaber.com/kemal-sunal-in-filmlerindeki-karakterleri-ogretmen-olsaydi-p10-aid,46.html#galeri)

Tablo 4.8. Ücretli Öğretmenler Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Ata binmiş, apoletli, fesli bir adam	Oyuncu /Kemal Sunal	Osmanlı Paşası
Ters selam	Kural dışı	Gerçek olmayan
At üstünde silahlı fesli adamlar	Osmanlı askerleri	Güç Gösterisi

Sözdizimsel Boyut	Görselde, at üstünde duran başında fes, askeri üniformasındaki apoletler ve nişanlardan yüksek rütbeli olduğu anlaşılan , elinin tersi ile karşısındaki kişilere selam duran bir kişi ile çevresinde yine askeri üniforma ile at üstünde ilerleyen silahlı kişilerin olduğu görülmektedir. Görselin altında "Ücretli Öğretmenler" yazısı yazmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Senaryosunu Yavuz Tuğrul'un yazdığı, yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, başrolünü Kemal Sunal'ın canlandırdığı 1976 yılında çekilen " Tosun Paşa" filminden alınan bir kare üzerinden caps oluşturulmuştur. Film'de evin uşağı rolünde olan Şaban'ın, dönemin heybeli paşalarından Tosun Paşa kılığına sokularak bir araziyi almak için yapılan aldatmacalar mizahi bir dille sahnelenmiştir. Bu filmden hareketle ücretli öğretmenlerin, almış oldukları mesleki eğitim ve formasyon bilgilerinin aynı olmasına rağmen, kadrosuzluk nedeniyle atanamadıkları için mecburen ücretli öğretmenlik yapmaktadırlar. Ücretli öğretmenler aynı filmdeki sahte tosun paşa ile özdeşleştirilerek parodik bir durum yaratılmaktadır. Bu öğretmenlerin, bitirdikleri fakülte ve mesleki unvanları aynı olması, öğrencilere aynı müfredat üzerinden eğitim vermelerine rağmen gerçekte öğretmen olarak görülmedikleri vurgusu mizahi bir dille gösterilmektedir.
Edimbilimsel Boyut	Türkiye eğitim sisteminde kadrolu öğretmen, zaman zaman sözleşmeli öğretmen ve ücretli öğretmen gibi istihdamlar yapılmaktadır. Öğretmenlik mesleği için alınan mesleki eğitim ve formasyonların aynı olmasına rağmen ücretlendirme sisteminde farklı farklı uygulamalar eğitim sistemindeki sürdürülebilir eğitim kalitesine ve uygulama birliğine zarar vermektede olduğu, ücretli öğretmenliğinde bu sorunlu alanlardan biri olduğu, ücretli öğretmenlerin gelecek kaygısı taşıdıkları, değer görmedikleri, gerçek anlamda öğretmen olarak kabullenilmedikleri bu mizahi caps'le bir kez daha vurgulanmıştır.

Görsel 4.9. 41. Tercihle atanan öğretmenler

(http://www.ogretmenlerhaber.com/ogretmen-capsleri-resimleri,1.html)

Tablo 4.9. Tercih Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
3 tane adam	Zeki Alasya, Kemal Sunal, Halit Akçatepe/Oyuncular	Yüz ve mimiklerinden bulunukları ortama şaşırmaları
Çim saha ve eşilmiş toprak	Futbol sahası	Tünel kazıp, futbol sahasından çıkmak
Şapka	Köylülük göstergesi	Köyden, şehire gelmek

Sözdizimsel Boyut	Caps görselinde; şapkalı, ceketli üç tane adamın yeşil bir zemin üzerindeki bir çukurun içinde çıkıp, sağa sola şaşkın ifadelerde bakışları görülmektedir. Görselin altında " 41. Tercihi ile atanan öğretmenler" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Başrollerini, Zeki Alasya, Metin Akpınar, Kemal Sunal ve Halit Akçatepe'nin paylaştığı, 1974 yapımı Yeşilçam filmi olan "Köyden İndim Şehire" adlı film karesinden alınan bu görselde, altın aramaya şehire gelen 4 kardeşin maceraları sırasında yaptıkları altın arama kazıların, bir futbol sahasının ortasına çıkması ve beklemedikleri bir sonuç ile karşılaşmaları nedeniyle yaşadıkları şaşkınlık gösterilmiştir. Caps'e eklenen yazı ile görselin anlamı bozulmuştur. Öğretmenlerin atama dönemlerindeki 40 tane tercih haklarını kendi planları çerçevesinde atanmak istedikleri yerlere göre yapmaktadırlar. 41. tercihi işaretlemeleri, Türkiye'nin herhangi bir yerine tercih dışı atanmayı kabul etmeleri anlamına gelmektedir. Bu caps'e de 41. tercihi seçen öğretmenlerin tercihlerinin hiçbirinin gelmemesi sonucunda 41. tercih dışı atama ile hiç de planlamadıkları ya da istemedikleri bir okula atanmalarının yapılmasının şaşkınlığı ve hayal kırıklığı bu görselde yeniden anlamlandırılmıştır.
Edimbilimsel Boyut	Öğretmenlik mesleği, Türkiye'nin her yerinde görev yapmaya açık bir meslektir. Öğretmen adaylarının atanmadan önce puanlarına göre tercihleri alınmakta ve bu tecihlerine puan üstünlüğü neticesinde atanamamaları durumunda 41. Tercihi seçmektedirler. Bu tercihle Türkiye'nin herhangi bir yerinde görev almayı kabul eden öğretmenlerin, 41. tercihle atanmaları sonucunda filmden alınan karede de temsilen vurgulandığı gibi, hiç ummadıkları, istemedikleri bir durum ile karşılaştıklarını, bununda büyük bir şaşkınlık ve hayal kırıklığı yarattığını, sistemin öğretmenleri bu tercihi yapmalarını mecbur kıldığı, Öğretmenlerin çaresizlik içinde mecburen bu tercihleri yapmak zorunda olmaları nedeniye içine düşecekleri çelişki durumları mizahi eleştirel bir yolla aktarılmıştır.

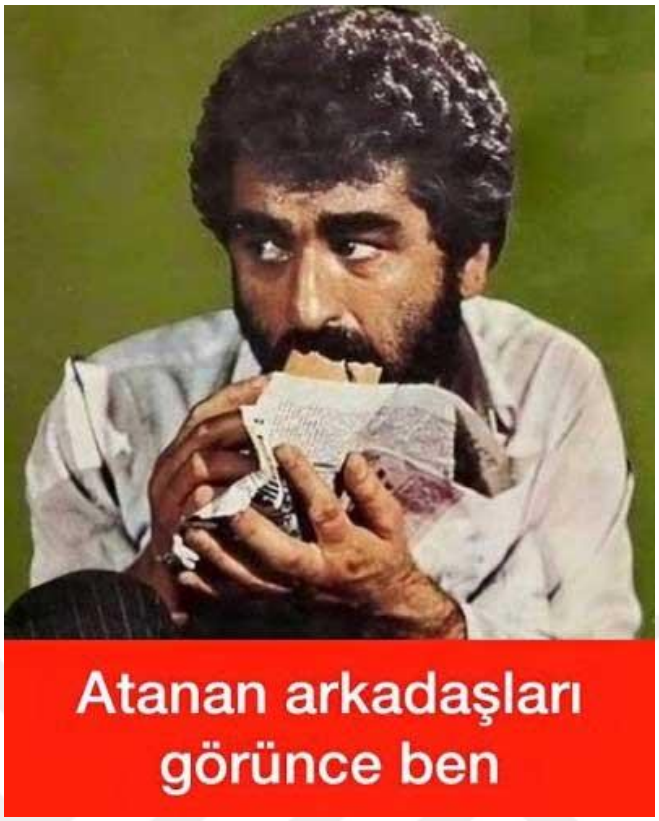

Görsel 4.10. Atanamayan öğretmen
(http://www.kpsskonu.com/bwg_gallery/egitim-caps/)

Tablo 4.10. Atanamayan Öğretmen Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Saçı, sakalı uzamış orta yaş bir adam	İbrahim Tatlıses	Ünlü türkücü ve sinema sanatçısı
Oturur vaziyette ürkek bir bakış	Birilerinden korkma, ürkme, irkilme hali	Ruh Hali
Gazete kağıdına sarılı ekmek	Açlık	Yoksulluk

Sözdizimsel Boyut	Ortayaşlı, sakallı, bakımsız bir kişinin, bir duvar kenarında çömelmiş vaziyette, ürkek bakışlarla, elinde gazete kağıdına sarılmış ekmek parçasını yerken ki hali görselde kullanılmıştır. Görselin altında " Atanan arkadaşları görünce ben" yazısı bulunmaktadır.
AnlambilimselBoyut	Ünlü türkücü ve sinema oyuncusu İbrahim Tatlıses'in "Yaşamak bu değil" adlı plağının kapak fotoğrafı olan görsel kullanılarak, eğitim fakültesini bitiren ancak ataması yapılmayan, maddi olarak kuru ekmeğe muhtaç bir öğretmen adayının arkadaşlarının atanmasına gıpta ile bakışı caps'te temsil edilmiştir.
Edimbilimsel Boyut	Eğitim fakültesini bitiren her öğretmen adayı bir gün mesleğini icra edeceği okullara atanma hayalini kurmaktadır. Ancak fakültelerden mezun sayısı ile atama yapılan kadrolar arasında büyük bir fark olması nedeniyle birçok öğretmen adayı atanamamakta, maddi ve ruhsal açıdan görselde temsil ediliği gibi acınacak durumlara düştüğü eleştirisi yapılmaktadır.

Görsel 4.11. Norm fazlası öğretmenler

(http://www.ogretmenlerhaber.com/birbirinden-komik-kemal-sunal-ogretmen-capsleri-resimleri,4.html)

Tablo 4.11. Norm Fazlası Öğretmenler Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
İzci topluluğu	"Hababam Sınıfı Tatilde" filmi oyuncuları	Şaban karakterinin kendini pişirme sahnesinden bir kesit
Büyük bir kazan ve kepçe	Yemek pişirme araçları	Afrika yerlilerinin kazanda insan pişirmeleri
Kazanın içinde bir izci	Kemal Sunal/Oyuncu	İnek yahnisi

Sözdizimsel Boyut	Capste; ormanlık alanda kıyafetlerinden izci oldukları anlaşılan bir grup kızlı, erkekli öğrenci ile başlarında orta yaşlı iki adam ve bir başörtülü kadın ile ortada büyük bir kazanın içinde elinde kepçe ile duran şaşkın bakışlı erkek bir izci görülmektedir. Görselin altında "Norm fazlası olduğunu öğrenen öğretmen" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Rıfat Ilgaz'ın, "Hababam Sınıfı" adlı Hababam kitap serisinden uyarlanarak yapılan film serisinden biri olan "Hababam Sınıfı Tatilde" filminde izci olarak ormanda kamp kuran öğrencilerin, İnek Şaban lakaplı Kemal Sunal'dan inek yahnisi yapmak için kazana girdirdikleri muzip sahneden alınan resmin altına yazılan yazı ile gösteren ve gösterilen arasına uyumsuzluklara neden olmuş ve alt metni mizahi anlamda yeniden üretmiştir. Okullarında norm fazlası olan öğretmenlerinde aynı inek şabanın düştüğü durumda oldukları, her an kendilerinin ihtiyaç fazlası durumda başka bir okula gönderilme korkusu içerisinde, kazan içerisinde elinde kepçe ile pişirilmeyi bekleyen İnek Şaban konumunda oldukları gösterilmektedir.
Edimbilimsel Boyut	Milli Eğitim Bakanlığı'nın yürürlüğe koymuş olduğu yönetmeliğe göre ihtiyaç fazlası öğretmenler her yıl okullarca belirlenmekte, norm fazlası olan öğretmenler, ya merkeze alınmakta ya da ihtiyaç olan başka bir okula gönderilmektedir. Bu durumun öğretmenlerin tercihen ya da resen istemedikleri bir ilçeye ya da başka okullara görevlendirilmelerinin bir sorun olduğu, norm fazlası duruma düşen öğretmenlerin, heran tayin olma korkusu yaşadıkları, aidiyet duygusundan uzak, düzenlerinin heran bozulacağı endişesi taşıdıkları, capste eleştirel olarak anlatılmak istenilmiştir.

4.1.2. Öğrenci Temalı Üretilen Caps'ler

Görsel 4.12. Sınav Muhabbeti

(https://www.cnnturk.com/universiterehberim/ogrenci-capsleri?page=12)

Tablo 4.12. Sınav Sonrası Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Takım elbiseli orta yaşlı sohbet eden bir grup insan	Ülke Başbakanları	Nato zirvesi
El hareketleri	Birşeyler anlatma, muhabbet	Paylaşım, anlaşma
Kırmızı çerceveye alınmış, kimseyle konuşmayan birisi	Bülent Ecevit	Siyasetçi, Başbakan

Sözdizimsel Boyut	Görselde altlı, üstlü sıralarda bir grup takım elbiseli orta yaşlı erkeklerin kendi aralarında konuşma yaptıkları görülmektedir. Resmin en sağında gruptan ayrı olarak kimseyle konuşmayan, karşıya bakan gözlüklü biri kırmızı şerit içine alınmıştır. Caps'in altında "Sınavlardan sonraki muhabbetlerde ben" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Türk siyasetçi, gazeteci, şair, yazar; Türkiye eski başbakanı, Bülent Ecevit'in bir Nato zirvesi sonrası dünya liderleriyle vermiş olduğu bu resim karesinde, herkesin birbiri ile konuşma dinleme halindeyken, kendisinin bu ortamın dışında kalması ve bir köşede yalnız kalıp muhabbetlere dahil olmaması halini gösteren kareye bir yazı eklenerek, görsel ve metinarası göndermeler ile mizahi bir anlatım yapısı inşa edilmektedir.
Edimbilimsel Boyut	Öğrencilerin en büyük korkusu olan sınav fobisi üzerinden oluşturulan bu caps'te, sınava iyi hazırlanan ve sınavı iyi geçen öğrencilerin sınav çıkışı sonunda birbirileri ile sınav soruları hakkında konuşmalarının yanında sınavı kötü geçen ya da sınav ile ilgili konuşmak istemeyen öğrencilerin durumununu, eski Başbakan Bülent Ecevit'in Nato zirvesi sonrası verdiği toplu pozdaki duruşu kullanılarak temsil edilmek istenilmiştir.

Görsel 4.13. Karne Günü

(http://www.sanalbasin.com/karne-gunu-capsleri-sosyal-medyayi-salladi-19455720/)

Tablo 4.13. Karne Günü Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Banyoda kovanın üstüne oturmuş pijamalı bir adam	Normal olmayan bir insan davranışı	Deli gibi davranmak
Kalem	Yazı yazmak	Not bırakmak
Tabanca, bardaklar, boş teneke kutusu	İçki içmek, Öldürmek	Zararlı ve kötü alışkanlıklar

Sözdizimsel Boyut	Birinci görselde beyaz fayanslar, sabunluk ve musluklardan banyo olduğu anlaşılan bir ortamda, çizgili pijama giyen orta yaşlı bir adamın ellerini bağdaş yapıp kovanın üstüne tünemiş gibi durduğu, ikinci görselde ise aynı adamın oturma odasında yere çömelmiş vaziyetteyken masa üstünde kalemle birşeyler yazdığı, masanın üstünde içi boş bardaklar, ezilmiş boş bir teneke içki kutusu ve silah görülmektedir. Birinci görselin altında "Karne günü babamı beklerken ben" , ikinci görselde ise "Babamın eve geldiğini görünce ben" yazıları bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Türk televizyon tarihinin en kült dizilerinden biri olan Flash Tv'de yayınlanan Gerçek Kesit'in "Sarı Bıyık" lakaplı oyuncusu Cahit Kaşıkçılar'ın rol aldığı dizi sahnelerinden alınan kesitlerin altına eklenen yazılarla görselin anlamsal açıdan sabote edildiği ve biçimin bozularak anlamın yeniden inşa edildiği görülmektedir. Bu görsel kullanılarak öğrencilerin karne gününde yaşadıkları sıkıntılar, içinde bulundukları psikolojik durumlar dramatize edilmiştir. Karnesi kötü olan öğrencinin babasını evde beklerken, alacağı olumsuz tepki nedeniyle deli gibi davrandığı, babasının eve geleceğini öğrenince de içki içip, geriye bir veda notu bırakıp her şeyden vazgeçip silahla hayatına son vereceği algısı yaratılmak istenilmiştir.
Edimbilimsel Boyut	Pek çok ailede kötü karne ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Karne döneminde öğrenciler, karnelerindeki notlarla, ailesi tarafından derslerindeki başarısının değerlendirilecek olmasının verdiği kaygıyı yaşarlar. Karnesindeki notları kötü olan öğrencinin, ailesinin gözündeki değerinin düşeceği, başarısız, zeka eksikliği gibi geribildirim alacağını düşünen çocuklarda evden kaçma, karne notlarında değişiklik yapma, psikolojik travmalar sonrasında intihar teşebbüsünde bulunma gibi davranışlar görülebilmektedir. Başarısızlık nedenleri, çocuğun kişiliğine zarar vermeden, onu aşağılamadan iyi analiz edilmelidir. Sorunun okul ortamından, öğretmenden ya da aileden mi kaynaklanığının araştırılması diğer taraftan öğrencinin dikkat eksikliği gibi yapısal bir takım bozukluklarının mı olduğu, ya da çocuğun ruh dünyasında sıkıntı oluşturan bir takım psikolojik nedenlerden mi kaynaklanıyor olduğu gibi nedenler aile ve okul rehberlik servislerince araştırılmalı ve ona göre çözüm yolları bulunup, öğrencinin karne sendorumu en az düzeye indirilmelidir.

Görsel 4.14. Okul Kantini

(https://www.sozcu.com.tr/2014/gunun-icinden/gulme-garantili-capsler-679752/84/?_szc_galeri=1)

Tablo 4.14. Okul Kantini Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	GÖSTERİLEN	ALT METİN
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Kafa kafaya girmiş 3 tane köpek	Bir yere ulaşmak isteği	Okul öğrencileri
Ortası delik bir kapı	Kantin penceresi	Öğrencilerin sipariş verme yarışı
Kapalı bir yer	Alışveriş	Okul kantini

Sözdizimsel Boyut	Eski, sürgülü bir ahşap kapının ortasından açılan bir delikten geçmeye çalışan siyah, beyaz ve kahverengi renkte köpek başları, kahverengi renkli köpeğin bir gözünün delikten geçme çabası nedeniyle kapandığını gösteren görselin altında " tenefüste okul kantini" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Caps sadece görsel anlamda değerlendirildiğinde kapı deliğinden bakan köpekler olarak değerlendirilebilecekken, resme yazınsal unsur eklenerek bambaşka bir anlam ortaya konulmuştur. Öğrencilerin teneffüslerde en çok vakit geçirdikleri yerlerden biride okul kantinleri olmaktadır. Ancak okulların aşırı kalabalık olması, okulda da tek kantinin bulunması nedeniyle bu alanda büyük bir yığılma meydana getirmektedir. Görsele dair anlamın eklenen sözel ifadelerle manipüle edildiği caps'te, yeni bir anlam kurgusu oluşturulmaktadır. Görsel, sanki okul kantini penceresinden sipariş vermek isteyen öğrencilerinin temsil edilmesini göstermektedir. Farklı renkte köpeklerin görselde olması farklı sınıflardan öğrencileri temsil etmektedir. Köpeklerde birinin gözünün kapalı olması çok sıkışık bir vaziyette olduklarının bir an önce siparişlerini almak gayreti içerisinde olduklarının göstergesidir.
Edimbilimsel Boyut	Okulların eğitim öğretim yuvaları olmasının yanında, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine, sosyal, kültürel, eğitsel etkinliklerle katılmalarına, kendilerine, ailelerine, topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışan, hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli, iyi ve mutlu yurttaşlar olarak yetiştirmek gibi sorumlulukları vardır. Bu anlamda öğrencilerin sağlık, spor ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayacakları mekânların buna göre belirlenmesi gerekmektedir. Kalabalık bir okul ortamında, teneffüs sürelerin de az olması, okul kantinlerinde bu resimdeki gibi absürd durumların oluşmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin daha rahat bir ortamda ihtiyaçlarını giderebilmeleri için gerekli fiziki düzenlemelerin yapılması öğrencilerin yaşam kalitelerini daha da artıracaktır.

Görsel 4.15. Okulun İlk Günü

(https://twitter.com/incicaps/status/508953454287409152/photo/1)

Tablo 4.15. Okulun İlk Günü Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Yatakların olduğu, taşlık bir meydan	Harem	Topkapı Sarayı
İki sıra dizilmiş başlarında rakam bulunan kadınlar	Harem kadınları	Cariyelik
Meydanın ortasında kaftanlı bir kadın ve arkasında iki kişi	Meryem Üzerli	Muhteşem Yüzyıl, Hürrem Sultan

Sözdizimsel Boyut	Görselin üst çekim ile oluşturulduğu görülmektedir. Yatakların önünde taşlık bir alanda toplanan iki sıra halindeki başları önde kafalarında 9 ve 10 rakamı yazan kadınların dizildiği, ortada ise kaftan giyen, başında tacı, önünde 12 rakamı yazan bir kadının arkasında ellerini birbirine tutturmuş, kafalarında 11 rakamı yazılmış kadınlar görülmektedir. Resmin altında " Okulun ilk günü kantin" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Kanuni Sultan Süleyman dönemini anlatan "Muhteşem Yüzyıl" dizisinde, hareme cariye olarak geldikten sonra her türlü entirikalara rağmen zekası, cesareti ve ihtiraslarıyla harem yönetimini ele geçiren ve Kanuni Sultan Süleyman ile evlenen Hürrem, sultanlığa yükselmiş ve Osmanlı Devletinin en güçlü kadınlarından birisi olmuştur. Görsel, dizideki bir harem sahnesinden alınmıştır. Hürrem Sultan tacını giydikten sonra taşlık meydanında geçişini yapmakta, haremdeki cariyelerde başları önde Hürrem Sultan'ı selamlamaktadırlar. Görselde kişilerin başına eklenen rakamlar lisedeki sınıfları temsil etmektedir. Okulun ilk günü açıldığında okul kantininde tecrübeleri ve okulda eski olmaları nedeniyle 12. sınıfların bir hakimiyetinin olduğu, onların kantinde öncelikli oldukları bir sultan gibi değer görmek istedikleri, okula yeni başlayan 9. ve 10. sınıfların bu durumu kabullendikleri, 12. sınıfı temsil eden kişinin arkasından gelen 11. sınıfların ise gelecekteki sultan olacakları algısı yaratılmaktadır.
Edimbilimsel Boyut	Söz konusu görsele eklenen rakamlar ve yazı ile görselin alt metnini bütünsel açıdan yeniden oluşturulmaktadır. Burada ifade edilmekte olan okul ortamındaki hiyerarşik yapıdır. Hayatın her alanında, askerlikte, okulda, iş hayatında vb. yerlerde mutlaka bizden önce bu alanlarda çalışmış, görev almış bizden daha tecrübeli insanlar bulunmaktadır. Her ne kadar bir birey, çalışan, öğrenci ve asker olarak eşit haklara sahip olsak bile bazen bu hiyerarşik yapının bizide etkisi altına almaya çalıştığını görmekteyiz. Okullardaki 12. sınıfların diğer sınıflara üstünlük kurma gibi bir davranışı zaman zaman görülebilen bir durumdur. Bunu önleyebilmek için okul idarelerinin, öğretenlerin bu konuda hassas davranmaları, rehberlik servislerinin bu durumların yaşanmaması için öğrencilere seminerler vermesi ve gerekli tedbirleri almaları bu durumları en az seviyeye indirmede etkili olacaktır.

Görsel 4.16. Matematik Yazılısı
(https://listetek.com/haber/845(17.caps))

Tablo 4.16. Matematik Yazılısı Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Atlar	Ahır	Dar alan
Kan	Şiddet	Dayak yemek
Yere otumuş bir grup insan	Yılmaz Erdoğan ve film oyuncuları	Organize İşler Filmi

Sözdizimsel Boyut	Atların bulunduğu bir ahırda, beton zemin üzerine oturmuş vaziyette, yüzleri gözleri kan içinde, kıyafetleri yırtılmış bitkin ve perişan durumda bulunan yedi tane adam ve arkalarında ayakta duran takım elbise giymiş adamlar görünmektedir. Görselin altında "Matematik yazılısı açıklandıktan sonra sınıf" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Sinema ve tiyatro sanatçısı Yılmaz Erdoğan'ın, 2005 yılında çekimlerini İstanbul'da yaptığı ve başrolünü kendi oynadığı, dolandırıcılık hikâyesinin anlatıldığı aksiyon ve komedi filmi olan "Organize İşler" filmindeki "Müslüm" karakterini canlandıran ünlü komedyen Cem Yılmaz'ın kaldığı eve baskın yapmaları sonucunda hiç ummadıkları bir durumla karşılaşıp çok kötü dayak yedikten sonraki hallerini gösteren görsel kullanılarak, öğrencilerin en çok zorlandıkları derslerden biri olan matematik yazılı sınavı sonrasında tüm sınıfın başarısız olması nedeniyle, darmadağın olup, perişan duruma düştükleri görsel ile söylem arasında suni bir uyum yaratılarak oluşturulmaya çalışılmıştır.
Edimbilimsel Boyut	Öğrencilerin birçok fobisi bulunmaktadır. Bunlar okul hayatı ile ilgili derslerlerle, sınavlarla ilgili ya da arkadaş ortamları ile ilgili olabilmektedir. Bu fobilerin başında da sınav fobisi gelmektedir. Öğrencilerin sınav korkusu ve kaygısı zaman zaman psikolojik olarak hayatlarını etkilemektedir. Bu korkunun yol açtığı fizyolojik sonuçlar ile ilgili araştırmalarda, korku sırasın da kortizol gibi stres hormonlarının salgılandığı ortaya konulmuştur. Matematik sınavına gireceğini bilmek bile beyinde aktif hale gelen "acı matrisi" bölgesini harekete geçirdiği belirtilmektedir. Türkçeye kıyasla matematiğin neden bu kadar korkuya yol açtığı tam olarak bilinmemekle birlikte matematiğin kesin sonuçlar içermesi, yoruma yer bırakmaması başarısız olma korkusunu artırabilmektedir. Bu korkuyu yenebilmek için öğrencilerin matematik sınavlarını tehdit olarak değil, kendilerini deneyecekleri bir zorluk olarak görecek şekilde korkularına yeni bir gözle bakmalarının ve bu korkularının üstüne giderek bu algılarını değiştirmeleri gerektiğinin, başarısızlıklarının beceriksizlik anlamına gelmediğini, bunu değiştirmek için daha sistemli bir şekilde ders çalışmaları gerektiği konusunda ailenin ve idarelerin öğrencilere destek vermeleri bu sorunu çözmede yararlı olacaktır.

Görsel 4.17. Kopya
(https://gaunweb.webnode.com.tr/caps/#ogrenci-capsleri-15-jpg)

Tablo 4.17. Kopya Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Çoşkulu bir insan kalabalığı	Alman askerleri	Militarizm
Hitler/Gamalı Haç	Nazi rejimi	Faşizim/Diktatörlük
Uzatılmış eller	Başarı kutlaması	Kabul görme

Sözdizimsel Boyut	Coşkulu bir kalabalığın ortasında, üstü açık bir arabanın içinde, kolunda gamalı haç işareti bulunan üniformalı, ortayaşlı bir adamın çevreden kendisine uzatılan elleri sıktığı görülmektedir. Adamın ve çevresindekilerin yüz ifadelerindenki sevinç ve memnuniyetten anlaşılacağı üzere olumlu bir olay ya da bir başarının kutlandığı görülmektedir. Görselin altında "Arkadaşlarıma kopya verdiğim sınavın çıkışında" ifadesi eklenmiştir.
Anlambilimsel Boyut	Görseldeki kişi, Alman politikacı ve demagog, 20. yüzyılın en ünlü diktatörü, Adolf Hitler'dir. Hitler'in liderliğindeki ve onun ırkçılık temelinde motive edilmiş ideolojisiyle dolu Nazi rejimi yüzünden, 2. Dünya Savaşı başlamış ve milyonlarca asker, sivil halk bu savaşta ölmüştür. Hitler'in ari ırk ideali, büyük Almanya ülküsü gibi düşünceler ile Alman milletinden büyük destek görmüştür. Hitlerin bir başarı ya da zafer kutlaması sırasında tebrikleri kabul ederken çekilmiş fotoğrafı kullanılarak bir dersin sınavı yapılırken kurallara aykırı olduğu halde sınıf arkadaşlarına kopya veren kişinin, sınav çıkışında arkadaşlarının gözünde bir kahraman olarak görüldüğü, görsele eklenen yazı ile anlam yapısı bozularak yeniden anlamlandırılmıştır.
Edimbilimsel Boyut	Öğrencilerin üzerindeki aile baskısı, çevrenin iyi not beklentisi, yüksek not alamama kaygısı, kopya çekmeyi hobi olarak görme, dersten sınıfta kalma gibi duygular öğrencilerin kopya çekmeye iten nedenlerin başında gelmektedir. Capsteki göstergelere bakıldığında, Dünya'yı kanlı bir savaşa sürükleyen, milyonlarca insanın ölmesine neden olan bir diktatörün çevresinde bu yaptıklarının çok doğru olduğu, takdir gördüğü ve sevildiğinden hareketle sınavda diğer arkadaşlarına kopya veren bir kişinin yasak olan bir olayı meşruymuş gibi gösterme, böyle bir davranış sonucunda arkadaşlarının arasında lider olma çabasının olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okul ortamında kopya çekme eğiliminde oldukları bilindiğine göre kopya eylemlerini azaltmaya dönük olarak okul idaresi, öğretmen işbirliği ile örgütsel önlemler alınarak eğitim kalitesine sekte vuran bu davranışların engellenmesi gerekmektedir.

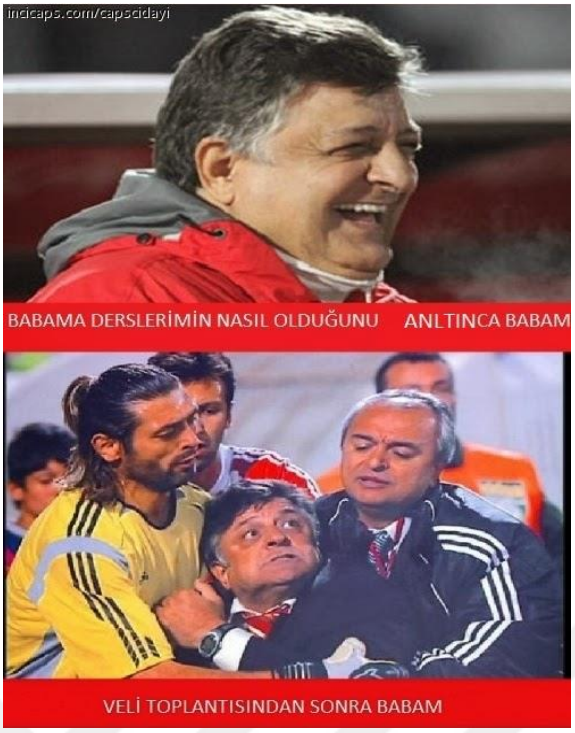

Görsel 4.18. Veli Toplantısı
(http://karikaturrkulubunn.blogspot.com/2013/11/veli-toplants-oncesi-babam-sonras-babam.html

Tablo 4.18. Veli Toplantısı Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Orta yaşlı gülen bir adam	Yılmaz Vural	Teknik direktör
Çevresindekilerinin tutmaya çalıştığı kızgın bir adam	Yılmaz Vural	Teknik direktör
Eşofman/Forma	Spor	Futbol

Sözdizimsel Boyut	Birinci karedeki görselde, kapşonlu kırmızı bir mont giyen orta yaşlı bir adamın karşıya bakarak güldüğü görülmektedir. Resmin altında " Babama derslerimin nasıl olduğunu anlatınca babam" yazısı eklenmiştir. İkinci görselde de birinci görseldeki aynı kişinin sarı forma giymiş kaleci eldiveni giymiş saçı bağlı bir kişi ile siyah beyaz eşofman giymiş orta yaşlı bir adamın ortasında sıkışmış kalmış bir vaziyette, gözlerini havaya dikmiş kızgın bir ifade ile baktığı görülmektedir. Resmin altında ise "Veli toplantısından sonra babam" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	İki görseldeki kişide Türkiye'nin yetiştirmiş olduğu başarılı ve renkli bir kişiliği ile tanınan yerli teknik adam Yılmaz Vural'dır. İlk karedeki görselde bir maç esnasında Yılmaz hocanın bir olaya ya da takımın başarısına ağzı açık bir şekilde verdiği gülümse tepkisi bulunmaktadır. Caps'in altında yazan yazıda öğrencinin babasına dersleri hakkında olumlu geri bildirim yaptığında babasının bu olaya verdiği sevinci anlatmak için kullanılmıştır. Ancak ikinci caps'te yine Yılmaz Vural'ın, hakemin aleyhte vermiş olduğu bir karara karşı vermiş olduğu gözü dönmüş, aşırı tepki sonucunda çevresindekilerin kendisini zor zaptettikleri görülmektedir. Öğrencinin babasına dersleri hakkında aslında yalan söylediğini, babasının veli toplantısı sonrasında çocuğunun aslında başarısız bir öğrenci olmasını öğrenmesine verdiği tepki, Yılmaz Vural üzerinden absürd bir şekilde anlatılmak istenilmiştir.
Edimbilimsel Boyut	Görsel üzerine eklenen yazılı ifadeler dikkate alındığında öğrencilerin aile baskısını üzerlerinde hissettikleri, aile içi iletişimin çok sağlıklı olmadığı, gerçeklerin ortaya çıktığında başına gelebileceklerini düşündükleri için öğrencilerin eğitimleri ile ilgili yalana başvurabildikleri anlatılmak istenilmiştir. Eğitim sadece okul öğrenci ekseninde devam eden bir süreç değildir. Bir öğrencinin başarısında en önemli etkenlerden biri de veli desteğidir. Velinin öğrencisi ile ilgilenmeli sadece sözsel ifadelerle çocuktan bilgi alıp veli toplantılarında gerçekle yüzleşip sinir krizleri geçirmemesi için çocuğunun derslerini fiilen takip edip, şiddet ya da baskı ile değil anlayış ve özveri ile çocuğunun eksikliklerini hep beraber gidermeleri gerekmektedir.

Görsel 4.19. Vize Haftası
(https://www.ozeldersimiz.com.tr/ogrenci-capsleri/545807dc7b109690421646e2-2/#main)

Tablo 4.19. Vize Haftası Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN **DÜZANLAM**	**GÖSTERİLEN** **YANANLAM**	**ALT METİN** **MİZAHİ ANLAM**
Zayıf yırtık elbise giymiş düşünceli bir adam / Takım elbiseli, gülen şişman adam	Çok Fakir adam Zengin bir adam	Çaresizlik Zenginlik/Mutluluk
Yıkık eski bir oda, tahta sandalye, fareler Yeni masa,halı,perde ve lüks koltuk, Puro	Bitmişlik Varlık sembolleri	Umutsuzluk Mal Çokluğu
Kağıt dolu boş kasa/ Para dolu bir kasa	Hayalkırıklığı Başarı	Yanlış tercih Doğru Tercih

Sözdizimsel Boyut	Caps, iki bölüme ayrılmıştır. Resmin üzerinde büyük punto ile "Vize Haftası" yazmaktadır. Sol tarafta; boş bir para kasasının yanındaki hasır sandalyede, üstü başı eskimiş, pantolonu yamalı, zayıf ve yıkılmış bir adam oturmaktadır. Adamın yüzünde hayattan bezmiş, mutsuz bir ifade var. Duvarlardaki sıvalar dökülmüş, halısız zeminde ve kasanın boş raflarında fareler gezinmektedir. Yerdeki sepette ve kısmen kasanın alt gözünde senetler göze çarpmaktadır. Resmin altında "Öğrenci" yazmaktadır. Sağdaki resim de gösterişli bir koltukta oturup bir eliyle masaya yaslanan, giyim kuşamı yerinde, , elinde puro, yüzünde mutluluk ifadesi olan kilolu bir adam görünmektedir. Kapağı açık kasanın içi tıka basa parayla doludur. Görselin altında " Fotokopici" yazmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Görsel, ticaret hayatında esnaflar tarafından müşterilere mesaj vermek için duvara astıkları " Veresiye satan, peşin satan" adlı tablodan esinlenilerek üretilmiştir. Derste not tutmayan, ders materyallerini zamanında temin etmeyen tembel öğrencilerin vize haftası geldiğinde, arkadaşlarından bulduğu ders notları ya da hocanın ders kitabını temin edemediyse onun fotokopisini çekmek için fotokopiciye gitmesi ile zaten ekonomik anlamda zor durumda olan öğrencilerin ellerinde ne var ne yoksa fotokopiciye vermeleri sonucunda birinci resimdeki adam gibi fakir, perişan duruma düştükleri, bunun sonucu olarak fotokopicilerin çok fazla gelir elde edip zenginleştikleri vurgusu absürd bir biçimde anlatılmak istenilmiştir.
Edimbilimsel Boyut	Okul hayatı hem öğrenci hemde veli açısından zor ve maliyetli bir süreçtir. Bu süreçte maddi durumu iyi olan öğrencilerin çok fazla zorlanmadıkları, ancak ekonomik anlamda belli bir gelire sahip ailelerin öğrencileri açısından şartların zor olduğu, öğrencilerin fotokopi, kitap, ders materyalleri gibi kaynaklara rahat bir şeklide ulaşabilmeleri, ekonomik anlamda rahatlamaları için öğrenci kredi ve burslarının artırılması gerekmektedir. Ayrıca dijital anlamda yeni ders materyallerinin öğrencilere verilmesi ile birlikte fotokopi gibi gereksiz bir kağıt kaynağı israfınında önüne geçilmiş olacaktır.

Görsel 4.20. Not İsteme

(https://iasbh.tmgrup.com.tr/f5431c/0/0/0/0/0/0?u=http://i.sabah.com.tr/sb/galeri/yasam/gulduren-sinav-haftasi-capsleri/33.png)

Tablo 4.20. Not İsteme Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Sokak	Köşe başları	Her köşe başından çıkmak
Kravatlı, bıyıklı bir adamın resimleri	Hakkı Bulut	Ses Sanatçısı
Eski bir çeşme	Musluk	Her delikten çıkma

Sözdizimsel Boyut	Görselde, eski, yıkık taş bir duvar ve üzerinde ağaçlar, yan tarafta bir elektrik direği, parke taşları ile örülmüş bir sokakta akmayan yıkık bir çeşme bulunmaktadır. Ortayaşlı bıyıklı, kravatlı bir adamın her köşede belli ebatlarda resimlerinin monte edildiği görülmektedir. Resmin altında " hocam 50 yetiyor" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Capsi, anlambilimsel boyutta incelediğimizde; ünlü arabesk sanatçısı Hakkı Bulut'un bir portre resmi farklı boyut ve çeşitli açılardan değiştirilerek, içinde çeşme bulunan bir köşe başı sokak içerisindeki farklı yerlere montajının yapıldığı görülmektedir. Resmin altında yazan " hocam elli yetiyor" yazısı yazılarak görsele absürd bir alt anlam kazandırılmıştır. Öğrenciler için sınıf geçme notu olan "50" puanı öğretmenlerinden almak için ne kadar çaba sarfettikleri, her köşe başı ve delikten çıkarak hocalarının peşini bırakmadıkları mizahi bir dille anlatılmaktadır. Görsel de Hakkı Bulut'un resminin kullanılmasının sebebi ise, sanatçının " Bana Yetmiyor" şarkısına tersine gönderme yapılarak bana yetiyor hocam denilmektedir.Anlamsal açıdan birbirinden bağımsız unsurların bir arada kullanımı görsele mizahi katmanlar eklerken onu kendi gerçekliğinden uzaklaştırmaktadır. Bu noktada gösteren ve gösterilen arasında bağlantı zayıflayarak, görsel anlamda daha önce üretilmiş bir fotoğraf remix tekniğiyle anlamsal açıdan manipüle edilmektedir. Orijinal fotoğrafa monte edilen görsel ve metinsel eklemeler ile görselin asıl anlamı sabote edilerek genel kurgu yeniden oluşturulmaktadır.
Edimbilimsel Boyut	Öğrencinin bilgi ve becerisini ölçmek için kullanılan sınav yöntemi eğitim sistemimizde sıklıkla kullanılmaktadır. Sınavlar öğrenci üzerinde baskı ve stres yaratabilir. Bu stres sınavların sonuçları açıklanıncaya kadar sürer. Öğrenciler, çoğunlukla derslere karşı tutumlarını ve bunun sınava yansımasının farkındadırlar. Bu nedenle bir kısmı henüz sonuçlar açıklanmadan, sınav kağıtlarının değerlendirme aşamasında, yılmadan, usanmadan öğretmenlerinin peşini bırakmadan, durumlarını anlatarak sınavlarının geçecek şekilde sonuçlanması için öğretmenlerinden not isterler. Bu durumda not verilip dersten geçen öğrenci olması, dersine çalışıp başarılı olan öğrenciler için bir haksızlık doğurabilmektedir. Her köşe başından çıkıp pervasızca not isteyen öğrencilerinde, öğretmenler üzerinde nasıl bir baskı kurdukları bu görselle ifade edilmeye çalışılmıştır.

Görsel 4.21. Yazılı

(https://listetek.com/haber/845(13.caps))

Tablo 4.21. Yazılı Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Genç bir erkek	Kim Jong-Un	Kuzey Kore
Gülümseme	Mutluluk	Özgüven
Ağlayan kadınlar	Askeriye	Militarizm

Sözdizimsel Boyut	Kalabalık bir topluluğun önünde, saçları kazılı, siyah bir gömlek giyen, gülümseyen genç bir adamın etrafını sarmış, asker kıyafetli, miğferli, ağlayan kadınlar bulunmaktadır. Resmin altında " Yazılıdan düşük aldıklarında kızlar" yazısı eklenmiştir.
Anlambilimsel Boyut	Dünyanın en kapalı ülkelerinden biri olan Kuzey Kore'nin Lideri Kim Jong-Un'a askeri bir törende, sevgilerini ağlayarak gösteren kadın askerler tarafından etrafının çevrildiği resmini altına eklenen alakasız bir altyazı ifadesi ile fotoğrafın görece ile yeniden kurgulanarak anlamlandırılması onu anlamsal açıdan yeni bir anlam kazandırmaktadır. Resimde, bir sınıfta yazılıdan düşük not alan bir grup kız öğrencilerin bu olumsuz durumu kendi lehlerine çevirebilmek için kadınların en güçlü silahı olan gözyaşları ile öğretmenlerini ikna etme çalışmaları temsil edilmektedir. Anlamsal olarak kızların olumsuz bir durumda, erkekler kadar soğukkanlı olmadıkları, kadınsal içgüdü ile olaylara yaklaştıkları mizahi bir dille anlatılmıştır.
Edimbilimsel Boyut	Edimbilimsel olarak capsin analizine baktığımızda, yine eğitim alanında yaşanan öğretmen öğrenci ilişkilerinin zorluklarından bahsedilmek, diğer taraftan cinsiyet farkının eğitim alanında nasıl suistimal edildiği ile ilgili bir soruna da parmak basıldığı görülmektedir. Asker denince akla, sert, güçlü, kararlı duruş gibi erdemler akla gelmektedir. Resimdeki ağlayan kadın askerler bu tanımlamaların tam tersi bir duruş sergilemeleri, kadınların bu meslekte zayıf olduklarını ama en güçlü silahları olan gözyaşlarını da kullanmaktan çekinmedikleri imajını da vermektedir.

Görsel 4.22. 9.Sınıf
(http://www.gazetevatan.com/gulme-garantili-caps-ler-32948-galeri-karikatur-fotogaleri/?Sayfa=44)

Tablo 4.22. 9. Sınıf Temalı Caps Analiz

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Göl	Tabiat	Yaşam alanı
Horoz	Kümes hayvanı	Lider
Flamingolar	Kuş	Özgürlük

Sözdizimsel Boyut	Görselde, çamurlu bir su içerisinde, sıra halinde yürüyen iki tane pempemsi renkte flamingo kuşu ile bunların ortasında tahta çubukların üstünde yürümeye çalışan alacalı renkte bir horoz olduğu görülmektedir. Resmin sağ alt köşesinde sarı renkte dikdörtgen şeklinde bir şekil ve National Geographic" yazısı bulunmaktadır. Resmin altında " 9. Sınıfların varoluş mücadelesi" yazısı beklenmiştir.
Anlambilimsel Boyut	İnternet caps'lerinin en önemli özelliği orijinal görselin farklı bir diğer görsel ile montajlanması ve bu iki görsel arasında anlamsal bir ilişkinin kurularak bunun alt yazı ile desteklenmesidir. Yukarıdaki caps'de de tüm dünyada büyük bir ilgiyle takip edilen doğa, bilim ve keşif dergisi olan National Geographic adlı dergide yayınlanmış olan filamingolara ait bir fotoğrafa, horoz resmi montaj edilerek, görsel anlamsal açıdan sabote edilmiştir. Topluluk halinde yaşamayı seven Flamingolar, diğer havyanların pek tercih etmedikleri, lagünler, sodalı ve tuzlu göllerde yaşarlar. Tavukgillerden olan horozlar ise bir kümes hayvanıdır. Montajlanan resimde, doğal ortamını terk etmiş bir horozun, flamingoların yaşam alanına ayak uydurmak için kendi tabiatı dışına çıkıp onlara benzeme çabası anlatılmaktadır. Liseye yeni başlayan 9.sınıfların kendilerini üst sınıflara kabul ettirmek için onlar gibi davranmaya, onlara benzemek için hertürlü şeyi yapmaya çalışmaları anlatılmak istenilmiştir.
Edimbilimsel Boyut	Liseye geçiş öğrenciler için çok heyecan verici bir süreç olmakla birlikte zorlu bir dönemin de başlangıcıdır. Çünkü mesleki yönelimin ilk basamaklarını lisede atan öğrenci diğer taraftan fizyoljik ve psikolojik olarak ergenliğini de en yoğun şekilde bu dönemde yaşar. Bu anlamda beğenilme, kabul görme gibi kavramlar 9. sınıflar için çok daha önemli olmaktadır. Görselde kendi kümesinde lider olan horozun, yaşam alanını terk edip başka canlıların alanına girdiğinde, yaşamını sürdürmek, kabul görmek için onlara benzemeye çalışması gibi, okula yeni başlayan öğrenciler yeni ortamlarına alışmak için, diğerleri gibi giyinmek, davranmak, olmadıkları şekillere girmek, kendi tabiatlarına aykırı olarak biçim ve yapı değişikliklerine başvurma eğiliminde olmaktadırlar. Bu konuda en büyük görev velilere, okul yöneticilerine, rehberlik öğretmenlerine düşmektedir. Bu konuda bireysel görüşmeler, toplantılar, seminerler verilerek öğrencilerin bu süreçleri daha çabuk atlatmalarına yardımcı olmaları gerekmektedir.

Görsel 4.23. Boş Ders

(https://listetek.com/haber/845(29.caps))

Tablo 4.23. Boş Ders Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Sıra/tahta/defter	Sınıf	Okul ortamı
Ayakta, sıralarda yatan öğrenci grubu	Yaramazlık	Başıboşluk
Sıralarda düzenli oturan kızlı, erkekli öğrenci grubu	Düzen	Otorite

Sözdizimsel Boyut	Sözdizimsel boyutta caps analiz edildiğinde; resim iki kareden oluşmaktadır. Sıralar, tahta, prejeksiyon perdesi, dolap, çanta ve kalemliğin olduğu birinci resimde kıyafalerinden öğrenci oldukları anlaşılan bir grup çocugun değişik hareketler yaptıkları, sıralara yattıkları, ortalığı karıştırdıkları görülmektedir. Görselin hemen altında " Dersin boş geçeceğini duyunca biz" ifadesi bulunmaktadır. İkinci görselde ise, aynı kıyafeti giymiş kızlı erkekli bir grubun sıralarda dikkatli ve kontrollü bir biçimde oturdukları görülmektedir. Sıraların üzerinde defter, kitap ve kalemler bulunmaktadır. Grubun bakış açısından karşılarında bir kişi ya da kişierin olduğu düşünülmektedir. Görselin altında ise " Derse müdür yardımcısı gelince biz" ifadesi eklenmiştir.
Anlambilimsel Boyut	Caps'teki iki görsel arasındaki farka baktığımız zaman birbiri ile tezat iki durumu görmekteyiz. Birinci görselde, sınıf içerisinde değişik hareketler ve davranışlar sergileyen öğrencilerin bu hareketleri neden yaptıklarına dair cevap, görsele eklenen alt metinden anlaşılmaktadır. Dersleri boş geçeceği haberini aldıkları varsayılan öğrencilerin, derslerden geri kalacaklarını düşünüp bu duruma üzülmeleri gerekirken, abartılı bir bir şekilde bu habere sevindikleri, kendilerini şekilden şekile soktuklarını ifade edilmektedir. Başka bir sınıf ortamından alınan bir kare üzerine eklenen alt metinle görselin anlamının değiştirildiği, ikinci görselde ise, boş geçeceğini sandıkları derse, okul müdür yardımcısının gelmesi ile o sevinç ve başıboşluğun bir anda kaybolduğu, herkesin yerine geçip ciddi bir şekilde ders işleme moduna geçtikleri mizahi yolla anlatılmak istenilmiştir.
Edimbilimsel Boyut	Görseldeki göstergelere baktığımız zaman, öğrencilerin ders ortamından sıkıldıkları, zorlamayla, belli bir otorite sayesinde derslerine devam ettikleri, derslerin boş geçmesinden ise çok mutlu oldukları anlatılmak istenilmiştir. Eğitim –öğretim hayatında öğrenciler için alacakları derslerin çok büyük bir önemi bulunmaktadır. Yaşları itibari ile yeterli olgunluğa erişmemiş, oyun çağındaki bu çocukların bu gibi davranışlar içerisinde bulunması normal olabilmekle birlikte, aslında bu durumun öğrenci başarısını olumsuz etkilediğini, derslerin boş geçmesinin sevinilecek bir durum olmadığının öğrenciye anlatılması gerekmekte olup ayrıca derslerin boş geçmemesi için öğretmen ve okul idarecilerinin düzenli bir planlama yapmaları bu durumların yaşanmasının önüne geçecektir.

Görsel 4.24. Hocalar not verirken

(https://gaunweb.webnode.com.tr/caps/#ogrenci-capsleri-28-jpg)

Tablo 4.24. Not Veren Öğretmenler Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Terazi	Tartı	Ölçü
Şapkalı, yaşlı bir adam	Ali Şen	Sinema oyuncusu
Kepçe	Dağıtmak	Ayar

Sözdizimsel Boyut	Caps, sözdizimsel boyutta incelendiğinde; eski model bir tartının arkasında, şapkalı, yaşlı bir adamın elindeki mavi küçük bir kepçe ile gözlerini kısarak bir şeyler tartmak istediği görülmektedir. Adamın arkasındaki kutulardan ve dolaplardan buranın küçük bir bakkal dükkânı olduğu anlaşılmaktadır. Görselin altında " hocalar not verirken" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Caps'teki görseldeki kişi, bir çok Yeşilçam komedi filmlerinde genellikle, uyanık, üç kağıtçı, kötü karakterli rolleri başarı ile oynayan sinema oyuncusu Ali Şen'dir. 1977 yılında çevrilen " Sakar Şakir" adlı filminde uyanık bakkal rolünü canlandıran Ali Şen, küçük bir kız çocuğu müşterisine şeker tartarken, gözlerini kısıp, diğer elinin parmakları ile çocuğa göstermeden tartıya bastırıp, vermesi gerekenden daha az şeker verdiği sahnenin ekran görüntüsü alınıp altına eklenen " hocalar not verirken" yazısı ile, resim gerçek anlamı dışına çıkartılıp, görsel göstergeler arası benzetimler yapılarak anlam yeniden kurgulanmıştır. Hocalarında aslında not verirken hile yapan bakkal gibi öğrencinin gerçek alması gereken not yerine sanki bilerek daha düşük not verdikleri ironisini oluşturulmaya çalışılmaktadır.
Edimbilimsel Boyut	Capsteki görselde, öğrenci psikolojisi ile göstergelerin olduğunu görmekteyiz. Her öğrenci sınavlardan yüksek not almak ister, ancak gerek sınav öncesi hazırlık sürecinin yetersiz olması, gerek soruya verdiği cevabın istenilen cevaptan uzak olması gibi nedenlerle düşük not almasının sebebini sadece öğretmenin kötü niyetiymiş gibi gösterilmeye çalışıldığı görülmektedir. Sınav sistemi, öğrencinin eğitim hayatındaki başarısını ölçme değerlenme aşamasında günümüze kadar kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem kullanılarak öğrencinin kapasitesi hakkında belli bir ölçme değerlendirme yapılabilse bile, tek başına yeterli olamamaktadır. Sınavlar sadece belirli alanlara dair teknik bilgiyi ölçen aracılardır. Zekâ ise çok yönlü bir kavramı içerir. Görsel, sözel, matematiksel, işitsel, kinestetik, sosyal, içsel ve doğacı zekâ alanlarının tümünü sınav gibi eksik bir ölçüm aracı ile belirlemek mümkün değildir. Bu anlamda eğitim hayatının sadece sınav odaklı bir merkeze çekilmesinin öğretmen öğrenci ilişkilerini de zedeleyeceği, düşük not alan öğrencinin, öğretmenini hile yapan bakkal pozisyonunda görmesine neden olabilmektedir.

4.1.3. Veli ve İdareci Temalı Üretilen Caps'ler

Görsel 4.25. Okullar Açılınca
(http://www.gazetevatan.com/gulme-garantili-caps-ler-32948-galeri-karikatur-fotogaleri/?Sayfa=59)

Tablo 4.25. Okullar Açılınca Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Duvara asılı, açık bir tv	Çizgi film	Çocuk eğlencesi
Kitap,defter	Okul	Eğitimin başlaması
Yere uzanmış elinde kalem olan bir adam ve tv'ye bakan iki çocuk	Baba ve çocukları	Aile

Sözdizimsel Boyut	Görselde, duvara asılı bir televizyonda CN(Cartoonnetwork) kanalının açık olduğu, tv nin altında saksıda çiçekler ile desenli bir halının üzerine uzanmış elinde kalem ile önündeki kitaplardan deftere bir şeyler yazan mavi gömlekli bir adam ile adamın yanına oturmuş ancak kafalarını arkadaki tv ye çevrilmiş iki tane küçük çocuğun olduğu görülmektedir. Görselin altında "okullar açılınca" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Resim anlambilimsel boyutta incelendiğinde, odadaki objelerden anlaşılacağı üzere bir evdeki oturma odasında, tv'de Cartoonnetwork adlı çizgi film kanalında yayınlanan çizgi filmden izlemekten kopamayan iki tane ilkokul çağındaki çocuklar ile, bu çocukların babası olduğu tahmin edilen orta yaşlı bir adamın çocuklarının yapması gereken bir ödevi, ev halısının üzerine uzanarak kitaplara bakıp elinde kalem ile kendisinin yaptığını, bu durumun ise resme eklenen yazıdan okulların açılmasına bağlandığı görselden anlaşılmaktadır. Caps'te iki olaya dikkat çekilmiştir. Birincisi; tatil döneminde çocukların iyiden iyiye tatile ve rahatlığa son derece alışmış olmaları ve okulların açılması ile bu alışkanlıklarından kopamadıkları, dikkatlerini toplayamadıkları, tv'de çizgi film izlemenin ders yapmaktan daha cazip geldiği anlatılmaktadır. Caps'te ikinci olarak verilmek istenen mesajda, okulların açılmasının veli üzerine getirdiği sorumlulukların yanlış anlaşıldığı, velinin çocuğun derslerini anlamasına, kavramasına yardımcı olma görevinin abartılarak dersleri sanki kendisine verilmiş bir ödev gibi görüp, yerine getirmesi olduğu görülmektedir.
Edimbilimsel Boyut	Edimbilimsel olarak bu caps incelendiğinde, eğitimin temel taşlarının okul(öğretmen), öğrenci ve aile üçgeninde şekillendiği bilinmektedir. Bu üçlünün üstüne düşen görev ve sorumluluklar farklıdır. Okulun birinci görevi öğrencilere iyi bir eğitim ve öğretim sağlamak, topluma yararlı bireyler yetiştirmektir. Öğrenciye düşen görevlerin başında da ödevlerini tam ve zamanında yapma ve derslere hazırlıklı olarak gelmeleridir. Veliye derslerle ilgili düşen görevlerin başında, çocuğunun evde ders çalışmasını, okulda verilen ödevlerini yapıp, yapmadığını kontrol etmesi, eksik olduğu konularda çocuğa yardımcı olması gelmektedir. Bu görevlerin ihmalinde ya da suiistimalinde yukarıdaki gibi dersi yapması gerekirken çizgi filme dalan çocuklarla, dersi kontrol etme görevi bulunan velilerin bu işi abartarak doğru olsun diye ödevleri kendilerinin yapması gibi eğitim alanında istenmeyen görüntülerin oluşmasına neden olabilmektedir.

Görsel 4.26. Veli
(https://videoara.ws/?q=okul+caps)

Tablo 4.26. Veli Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN **DÜZANLAM**	**GÖSTERİLEN** **YANANLAM**	**ALT METİN** **MİZAHİ ANLAM**
Eli coplu adamlar	Şiddet	Toplu saldırı
Fotoğraf makinesi	Çekim	Kayıt altına alma
Yerde yatan adam	Mağdur	Dayak yeme

Sözdizimsel Boyut	Açık bir alanda, değişik kıyaferler giymiş bir grup insanın, yerde yatan bir kişiye doğru bazılarının ellerindeki cop ile vuracak gibi hamle yaptıkları, diğerlerininde yine ellerinde copla adama doğru baktıkları görülmektedir. Capsin sağ köşesinde de elinde fotoğraf makinesi olan bir adamın görüntü aldığı görülmektedir. Adamların üzerinde "Servis", "Kantin", "Kırtasiye", "Okul" yazarken, yerde yatan adamın üzerinde de "Veli" yazmaktadır. Görselin altında da, "Öğrenci velisinin dramı" yazısı eklenmiştir.
Anlambilimsel Boyut	Görsel, anlambilimsel olarak analiz edildiğinde, gündüz vakti, açık bir alanda bir eylem ya da kavga sırasında, yere düşürdüklere bir kişiye hırslarını alamayıp, coplarla şiddet uygulayan kişiler ile, bu durumu fotograflayan bir kişinin yer aldığı bir görselin üzerine yazılan yazılar ile orijinal fotoğrafa dair temel düşünceyi yeniden inşa etmektedirler. Okulların açılmasıyla çocuklarının eğitim-öğretim hayatına başlamasına sevinen anne ve babalar, bu işin ekonomik yönünü de düşünmektedirler. Caps'te vurgulanmak istenen ana fikir de budur. Her ne kadar devlet okul çağındaki öğrencilerin ders kitaplarını ücretsiz dağıtıyor olsa bile, günümüz koşullarında eğitim giderleri aile bütçesinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Bunlar, servis parası, kırtasiye masrafları, okula ait diğer giderler (yıllık ücret, aidat, temizlik parası vb.) ve öğrencinin okuldaki ihtiyaçlarını karşıladığı kantin masraflarıdır. Absürd bir biçimde bu giderleri insan kılığına sokup, velinin bu giderlerin altında ezildiği, dram yaşadığı anlatılmak istenilmektedir. Görsele eklenen " Öğrenci velisinin dramı" altyazısı içerdiği yerel unsurlar açısından parodik bir anlatıma sahip olup metinsel aktarım amacı taşımaktadır.
Edimbilimsel Boyut	Her eğitim-öğretim döneminde veliler, okul başlangıcı harcamaları, okul kayıt ücretleri, aile birliğine bağış, forma, kıyafet, çanta, servis, kantin için harçlıkve buna benzer birçok eğitim masrafı için kendince bütçe ayrımaktadır. Ekonomik açıdan bu masrafları kolayca karşılayabilecek veliler olduğu gibi, belli bir gelire sahip olup bu masraflar nedeniyle zor durumda kalan veliler de bulunmaktadır. Edimbilimsel olarak görseldeki gösterenler de buna işaret etmektedir. Okul masraflarının velilerin üzerine acımasızca geldikleri, velilerinn bu giderler karşısında çaresiz kaldıkları ve bu duruma seyirci kalan kişilerin olduğu vurgusu yapılmak istenilmektedir.

Görsel 4.27. Okul Müdürü

(http://www.hurriyetaile.com/fotogaleri/ebeveyn/en-komik-okul-capsleri-1399#p-15)

Tablo 4.27. Okul Müdürü Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Kaplan	Etcil memeli bir hayvan	Kedigiller familyası
Yavru kedi	Masumiyet	Savunmasızlık
Sivri diş	Tehlike	Korku

Sözdizimsel Boyut	İki kareden oluşan görselimizin birinci karesinde, açık ağzından sivri dişleri görülen, her an saldırmaya hazır sert bakışlı , alaca renkte büyük bir kaplan bulunmaktadır. Resmin altında " Normalde okul müdürü" yazmaktadır. İkinci karede ise, yeşil bir alanın önünde taş üstüne duran, yardım isteyen bakışlarla karşıya bakan sarı renkte küçük bir yavru kedi bulunmaktadır. Görselin altında " Müfettiş gelince" yazısı eklenmiştir.
Anlambilimsel Boyut	Birinci görseldekii kaplan, kedigiller familyasının etçil bir memeli hayvan türü ve büyük kediler ailesinin bir üyesidir. Turuncu-kahverengi renge sahip kürkünün üzerinde, koyu dikey çizgiler vardır. Kaplanlar ürkütücü ve yırtıcı hayvanlardır. Özellikle olağan üstü saldırganlıklarının yanında besinleri arasında insan ve hayvan ayrımı yapmamaları onları daha tehlikeli yapmaktadır. Caps'de mizahi bir anlam yakalanmak için görsel asıl temelinden uzaklaştırılmış ve okul müdürleri kaplana benzetilerek ironi yapılmıştır. Sert, öfkeli sanki saldıracakmış gibi temsil edilen müdürlerin, müfettişlerin okula gelmesiyle o korkunç ve görkemli halinden eser kalmadığı, sindiği, çaresizce karşısındakinden yardım bekler gibi gösterildiği ikinci görseldeki küçük yavru kedi ile gösterenler ve göstergeler arasındaki ilişki eklenen metin ile birbirinden uzaklaşmakta ve caps temsil açısından sorunlu bir görünüm kazanmaktadır
Edimbilimsel Boyut	Okul müdürü; ders okutmanın yanında Milli Eğitim Bakanlığının çalışma alanı ile ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program vb. emirlere uygun olarak görevlerini yürütmeye, okulu düzene koymaya ve denetlemeye yetkilidir. Bu yetkiyi kullanan idarecilerin yönetim felsefeleri farklı olabilmektedirler. Bazı idareciler sert, otoriter, esnek olmayan bir tarz sergileyebilirken bazıları ise, babacan, katılımcı, esnek tarzı uygulayabilirler. Görseldeki kaplan resmi ile temsil edilen müdürün, mahiyetindekilere, öğrencilere sert, saldırgan, ve tehlikeli bir yaklaşımın olduğu eleştirilmiştir. Bir müfettiş denetlemesinde aynı müdürün gerçek kişiliğini sakladığını, tam tersi bir şekilde müfettişlere masum, zavallı görünme çabası içerisinde bulunmasının aldatmaca olduğu yargısı oluşturulmak istenilmiştir.

Görsel 4.28. Kabadayı Müdür

(https://guldum.net/post/157995247283/dinleyin-ulan-develer-meslek-lisesi-m%C3%BCd%C3%BCr%C3%BC/)

Tablo 4.28. Kabadayı Müdür Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Kel, bıyıklı, yaşlı bir adam	Hasan Ceylan	Dikiştutmaz sabri
Elde tesbih	Güç	Kabadayılık sembolü
Sert bakış	Mizaç	Kabadayılık

Sözdizimsel Boyut	Loş bir ortamda, ceketli, sarı gömlekli, bıyıklı, saçları dökülmüş, şakakları beyaz, ağzı yarım açık, sert bakışlı orta yaşlı bir adamın göründüğü görselde, " dinleyin ulan develer" ile kırmızı şeride yazılan "Meslek Lisesi Müdürü konuşma yaparken" yazılı alt metinler eklenmiştir.
Anlambilimsel Boyut	Görseldeki kişi, başrolünü Kemal Sunal'ın canlandırdığı, 1976 yapımı " Sahte Kabadayı" filminde, "Dikiş tutmaz Sabri" rolünü canlandıran Hasan Ceylan'dır. İstanbul'u haraca kesen, millete kan kusturan bir kabadayı olan Dikiş Tutmaz Sabri'nin etrafındaki adamlarına "dinleyin ulan develer" repliği ile başlayan sahnesinden kesit alınarak sanki bir meslek lisesi müdürü konuşma yapıyormuş gibi caps oluşturulmuştur. Meslek liseleri teoriden çok pratik eğitim veren, çeşitli iş kollarına kalifiye eleman yetiştirmeye amaçlayan, çoğunlukla erkek öğrencilerin tercih ettiği liselerdir. Erkeklerin çoğunlukta olduğu bu liselerde, okulu idare etmek, disiplini sağlamak gibi konularda müdürlerin daha sert ve kaba oldukları ile ilgili gönderme bu caps ile yapılmıştır. Caps'te kullanılan " dinleyin ulan develer" sözü, müdürün öğrencilerine bir kabadayı gibi davrandığı, üslup olarak diğer müdürler gibi konuşmadığı, okulda tek adam algısı yarattığı ve bu durumun herkes tarafından kabullenilip, itiraz edilmediği eleştirel olarak anlatılmak istenilmektedir.
Edimbilimsel Boyut	Orijinal fotoğrafa monte edilen metinsel eklemeler ile görselin asıl anlamı sabote edilerek yeni bir anlam yüklemesi yapılmıştır. Görseldeki gösterenler, meslek liseleri okul müdürü ile eşleştirilerek, müdürlerin okulda kanun, nizam tanımayan, bildiğini okuyan, öğrencilerine hakaret eden yöneticeler olduğu algısı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Esasında okul müdürleri, öğretmenlerinin ve diğer çalışanların gelişimini sağlamalı, öğrenci odaklı, müfredatın uygulanmasına ve değişimine öncülük eden, okulun diğer idareci ve örğretmenlerini karar alma süreci içerisinde aktif olarak kullanan, okulda öğrenme ortamını kolaylaştırıcı tedbirler alan ve etik ilkeleri uygulayan idareciler olmalılardır.

Görsel 4.29. Müdür Yardımcıları
(https://listelist.com/ogretmen-capsleri/)

Tablo 4.29. Müdür Yardımcıları Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Orta yaşlı takım elbiseli bir adam	Beyazıt Öztürk	Beyazshow
Ağız açıklığı	Kahkaha	Mutluluk
Tv amblemi	Kanal D	Televiyon kanalı

Sözdizimsel boyut	Caps'in, aynı mekânda ve aynı zaman diliminde çekilmiş 2 fotoğraftan oluşturulmuştur. Geriye yaslanmış, ağzı oldukça açık, dişlerinin tamamının göründüğü bir adamın, farklı yönlere bakarken çekilmiş iki resim görülmektedir. Görselin altında "Okul müdürleri espri yapınca, müdür yardımcıları ve bazı öğretmenler" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Görseldeki kişi, ünlü showmen, Beyazıt Öztürk'dür. Kanal D kanalında ekranlara gelen "Beyaz Show" adlı talk-show programının sunuculuğunu yapmaktadır. Show, programa davet edilen sanatçılarla neşeli sohbetler edilip, gerek stüdyodaki gerekse tv başındaki seyircilerin eğlenmesi üzerine kurulu bir proğramdır. Beyazın, bir program esnasında konukları ile neşeli bir anında çekilmiş fotograflarının altına yazılan"okul müdür espri yapınca müdür yardımcıları ve bazı öğretmenler yazısı" ile bu kişilere parodik bir gönderme yapılmaktadır. Metinlerarası bir üslupla oluşturulan bu anlatım ile okuldaki hiyerarjik yapı gereği, okul müdürü ne derse desin çevresindeki yardımcıları ve bazı öğretmenlerin bunu teyit ettiği, hatta resimdeki beyaz'ın abartılı gülmeleri gibi bu olayı abarttıkları vurgusu yapılmak istenilmektedir.
Edimbilimsel Boyut	Okuldaki hiyerarşik düzen gereği, müdür okuldaki eğitim-öğretimin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinden, okulun Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği amaçlara uygun olarak sevk ve idaresinden, mevzuatın değerlendirilmesinden ve eğitimin sürdürülebilmesinden sorumludur. Bu sorumluluğu yerine getirirken de okulda kendisine yardım edecek müdür yardımcılarıda bulunmaktadır. Caps'te eleştirel olarak anlatılmak istenen, okul idarecilerinin çevresinde kendisini öven, her yaptığı işe olumlu bakan amiyane tabirle yalaka denen müdür yardımcısı ve öğretmenlerin bulunduğu, bu kişilerin idarecinin yönetim zaaflarından yararlanmak, kendilerine imtiyaz sağlamak için müdüre yakın oldukları, belirtilmek istenilmektedir. Tabiki bu gibi abartılı, sahte, çıkar üzerine kurulu davranışlar bir süre sonra narsist idarecilerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu durumların yaşanmaması için okul idaresine, demokratik, katılımcı, eleştiriye açık idarecilerinin atanması ile gerektiğinde hatayı söyleyebilecek, müdürü eleştirebilecek yardımcılarınında seçilmesi gerekmektedir.

Görsel 4.30. Okul Memurları
(https://guldum.net/post/131988241673)

Tablo 4.30. Okul Memurları Temalı Caps Analizi

GÖSTEREN	**GÖSTERİLEN**	**ALT METİN**
DÜZANLAM	**YANANLAM**	**MİZAHİ ANLAM**
Orta yaşlı adamlar	Zafer Ergin, Atilla Olgaç, Tarık Ünlüoğlu	Sinema ve dizi oyuncuları
Takım elbise	Resmiyet	Erkekliğin sembolü
Sert ve donuk bakışlar	Tavır	Gerilim

Sözdizimsel Boyut	Yanyana dizilmiş, takım elbise giymiş, üç tane orta yaşlı adamın aynı anda belli bir noktaya, sert ve donuk ifadelerle baktıkları görülmektedir. Görselin altında "Öğretmenlerin tatile çıkışını izleyen diğer memurlar" yazısı bulunmaktadır.
Anlambilimsel Boyut	Caps'teki kare; yıllar önce fenomen olan "Kurtlar Vadisi" dizisindeki illegal bir yapılanma ile oluşturulan konseyin üyelerinin dizideki bir sahnesinden alındığı görülmektedir. Sırasıyla "Baron" karakterini canlandıran Zafer Ergin, ikinci sırada "Kılıç" karakterini canlandıran Atilla Olgaç ile "Testere Necmi" karakterini canlandıran Tarık Ünlüoğlu'ndan oluşan üçlünün ortak özellikleri, devletin içinde illegal bir yapılanma kurarak, mafyalık, uyuşturucu ticareti, cinayet vb. yasa dışı işlerle uğraşmalarıdır. Capse eklenen metin ile görsel gerçek anlamı dışına çıkarılmıştır. Okuldaki idari memurların, tatile çıkan öğretmenlere nasıl bir bakış açısı içerisinde olduklarını, bu durumdan hiç memnun olmadılarını, düşmanca bir tavır takındıklarını parodik bir ifade ile ortaya konmak istemektedirler.
Edimbilimsel Boyut	Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda, eğitim ve öğretim kadrosu dışında büro hizmetlerini sunan personelin yanı sıra okulunun temizlik, güvenlik, varsa yemek hizmetleri ve teknik hizmetleri sunan personeli de bulunmaktadır. Bu personeller yılın tamamında çalışıp, 20 ya da 30 günlük yıllık izin hakları bulunmaktadır. Aynı kurumda çalıştıkları öğretmenler ise, eğitim öğretimin ara verildiği tatil dönemlerinde memurlardan daha çok izin kullanmaktadırlar. Bu durumun, öğretmen-memur sınıfsal farkını ortaya çıkardığını, memurların bu durumdan memnun olmadılarını, öğretmenlerin varlığından rahatsız oldukları, onları mafyavari bir gözle yok etmek için hedef aldıkları imajı bu capsle absürd bir biçimde verilmeye çalışılmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Geçmişi Eski Yunan'daki Dionysos şenliklerine kadar dayanan, tarihsel süreç içerisinde birçok değişime ve dönüşüme uğrayan mizah, toplumsal gerçekliğe; gülünç, sıradışı, eğlenceli, satirik bir dil ile yaklaşmıştır. Gelenekler, görenekler, toplumsal yaşam, iktidardaki yönetimlerin zayıflıkları ya da adaletsizlikleri gibi olaylar, mizahın temel eleştiri kaynağı olmuştur. Sadece güldürmek değil, güldürürken de düşündürmeyi, sorgulamayı ve aydınlatmayı amaçlayan mizah, Antik Yunan Tiyatrosunun iki esas ögesinden biri olan Komedyanın içinde görmekteyiz. Komedyanın en büyük özelliği, yazarın herkesi ve her şeyi alaya alarak taşlamasıdır. Bu dönemde iktidarlar, yapılan eleştirel mizahı engelleyici bir tutum sergilememişlerdir.

Karanlık çağ olarak da adlandırılan Orta Çağda'ki mizah anlayışına baktığımız zaman, savaşlar, kıtlık, hastalıklar gibi olumsuzlukların insanların gülme alışkanlığını etkilediği, insanların özgür düşüncesine yasak koyan bir kilise baskısı görülmektedir. Bu dönemde bu olumsuz nedenlerde dolayı mizah alanında çok fazla çeşitlilik ve üretim olmamış, mizah anlayışı, kişiler ve figürler üzerinden sözlü kültür olarak yürütülmüştür.

Ortaçağ'dan, Modern döneme geçiş ile birlikte mizahın üstündeki kilise baskısının azalması, insanların daha özgürce düşünüp, hareket edebilmesi ile birlikte teknoloji alanındaki ilerlemelerde mizahın bu dönemde gelişmesine etkili olmuştur. Eski sözlü kültüre dair örneklerin devam etmesi ile birlikte, modern dönemde mizah, yazılı-basılı olarak da kitlelere ulaştırılmıştır. Modernizm herşeyin akıl ile çözüleceğini ileri sürmektedir. Modernizm, ekonomiden, sanata dair her şeyin sorgulanmasının gerektiğini, böylelikle kültürün öğelerinin yeni ve daha iyi olanla değiştirilmesine olanak sağlanacağını savunmaktadır.

Modernizm'in sonrası ve ötesi anlamında kullanılan Postmodernizm, 20. yy. ortalarında ortaya çıkmıştır. Her şeyin akıl ile çözümleneceğini savunan modernizm'in aksine postmodernizm; doğruya ulaşmak için akıl ve bilimi temel almamaktadır. Kalkınma, demokrasi, ilerleme, insan hakları gibi modernizmin temel kavramlarının içinin tam doldurulamaması, insanların mutsuzluk ve umut arayışlarını dindirebilmek için topluma tüketim kültürünün empoze edildiği halde başarılı olunamaması da Postmodernzmin doğuşuna katkıda bulunmuştur. Belirsizlik, parçalanma, kurallığın bozumu, ironi, absürtlük, ben in yitimi, melezleşme, katılma, karnavallaşma, metinlerarasıcılık, geleceğe dönüş, süreksizlik mantığı gibi kavramlar,

postmondernizmin içini doldurmaktadır. Mizahtaki modern tarzları kendi içerisinde yeniden anlamlandıran postmodernizm'de, parodi, pastij, absürd mizah, konserve kahkaha, animasyonlar, montaj ve internet capsleri diğer adıyla memes gibi mizah türleri sıklıkla kullanılmıştır. Bu dönemde dijital alanda meydana gelen değişikler, teknikler sıklıkla kullanılmaktadır. Bütünün bozulduğu, anlamın değiştirildiği, kolayca üretilip, kolayca tüketilen caps'lerde, montaj teknikleri ile görüntüler yeniden inşa edilmekte, resmin altına eklenen kırmızı şerit üzerine yazılan yazılarda mizahi bir dil, kelime oyunları ve postmodern söylemlerle görselin genel anlamı sabote edilmektedir.

İnternette, dijital platformlarda özellikle de sosyal medyada sıklıkla üretilen caps'ler de, günlük hayat, siyaset, spor, eğitim, ekonomi vb. alanlarda yaşanan olayları yada olguları, yermek, yada bir soruna dikkat çekmek için üretilmektedirler.

Postmodern mizah döneminde üretilen caps'ler ile ilgili olarak eğitim alanında üretilen caps'lerin incelenmesini amaçlayan bu çalışma kapsamında, internet siteleri ve sosyal medyadan örneklem seçilen öğretmen, öğrenci, idareci, veli temalı 30 adet caps, Fransız dilbilimci Roland Baarthes'ın göstergebilim kavramları ile ABD'li göstergebilimci, filozof Charles William Morris'in ortaya koyduğu "Sözdizimsel Boyut", "Anlambilimsel Boyut" ve "Edimbilimsel Boyut" kavramları üzerinden analiz edilmiştir.

Eğitim-öğretim sürecinin tamamlayıcı unsurlarından biri olan okulun, karmaşık ve çok yönlü bir yapısı ile belirlenmiş amaçları bulunmaktadır. Genelde okul etkililiği, öğrencilere kazandırılan olumlu etkiler olarak tanımlanmaktadır. Okul ve öğrencinin etkililiğinin ölçütü ise büyük oranda öğrencilerinin kazandığı bilgi, beceri ve davranışlarındaki gelişme ile ölçülür (Purkey ve Smith,1985: 353). Okul etkililiğini oluşturan çok sayıda faktör vardır. Bunlar: Okul müdürü ve yardımcıları, öğretmenler, öğrenciler, anne ve babalar (veliler) okul iklimi ve kültürü, eğitim-öğretim programları, çevre, okulun fiziksel yapısı ve eğitim teknolojisi gibi önemli faktörler yanında eğitim-öğretim süreci ve eğitim-öğretim ortamı da çok önemli etkililik boyutları içerisinde yer almaktadır (Şişman,1996: 96–115).

Öğretmen temalı üretilen capslerin analizinde, görsellere eklenen alt metin montajları ile resim ve anlatım arasında bir bağ kurulmaya çalışılmaktadır. Öğretmenlerin mesleki anlamda; atanma, ücret sistemi, seminerler, çalışma koşulları, kadro sorunu gibi konularda yaşadıkları sıkıntılara daha çok değinildiği görülmektedir. Bazen bir film karesi, bazen bir sanatçı görseli kullanılarak, bazen de anlamsız bir

görselin altına eklenen mizahi dil ile görsel ile söylem birleştirilip yeni bir anlam inşa edilmektedir. Bir ülkenin gelişmesinde eğitimin çok önemli bir yeri vardır. Eğitimin temel yapı taşlarından biri olan öğretmenlerin öğrencilerini bir taraftan bilgi ile donatırken bir taraftanda düşünceleri ve davranışları ile öğrencilere rol model olmakta, kişiliklerinin gelişmesine katkı sağlamaktadırlar. Öğrencinin başarısı ve kişisel gelişimi dolaylı yönden toplumunun yapısını da etkilemektedir. Genç bireyler ne kadar iyi yetiştirilirse, toplumun refahı ve kalkınmasıda o kadar ileriye gitmektedir. Toplumların, ülkelerin bu amaçlarına ulaşabilmeleri için, öğretmenlerine sahip çıkması gerekmektedir. Bu anlamda iktidarların, öğretmenlerin atanma, istihdam ve çalışma koşulları, mesleki gelişimleri, ek ders ücreti, maaş vb. durumları ile ilgili ulusal politikalar geliştirmeleri gerekmektedir. Bu sayede öğretmenlik mesleğinin cazip bir hale gelmesine, öğretmenlerin toplumsal statüsünün artmasına, kendine güvenen, pedagojik formasyonu tam, donanımlı ve en önemliside mesleğini seven öğretmenlerin ortaya çıkmasına katkı sağlanmış olacaktır.

Öğrenciler ve veliler ile ilgili üretilen caps'lerin analizinde; öğrencilerin okula ilk başladıkları süre zarfında, yani oryantasyon döneminde üst sınıflardan baskı gördükleri, yeni bir ortama adaptasyon sorunları yaşadıkları, okul ortamında kendilerini ifade etme ve kabullendirme gibi psikolojik baskılar yaşadıkları, matematik gibi sayısal zeka gerektiren derslerde zorlandıkları, sınavlarda başarısız olma korkusu ile ilgili büyük kaygılar taşıdıkları, otorite eksikliği durumunda, sınıflarda otokontrolün yitirildiği, eğitim giderlerinin fazlalığından yakındıkları, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin sınav ve not kaygısı üzerinden ifade edildiği, öğrencilerin not veya derse katılımlarıyla ilgili gelebilecek olumsuz geridönüşlerde aile korkusunu üzerlerinde hissettikleri, bunun yanında okulların açılması ile velilerin yaşadığı maddi ve manevi zorluklar ile ilgili caps'lerin üretildiği görülmektedir. Öğrenciler okuldaki zamanlarının büyük bir çoğunluğunu arkadaşları ve öğretmenleri ile geçirmektedirler. Okulda öğretmen-öğrenci arasında karşılıklı güven, değer ve diyalog ne kadar iyi olursa, öğrencinin başarısı ve karakteri de o kadar iyi olacaktır. Tabi ki öğrencinin ailesinden alacağı eğitim ve terbiyede bu başarıya ya da başarısızlığa doğrudan etki edecektir. Bu bağlamda Okul-Öğrenci-Aile üçgeninde şekillenecek olan eğitim sisteminde öğrencilerin okul ve aile arasında sıkışıp kalmaması için, okul idarelerinin, okula yeni başlayan öğrencilerin oryantasyon dönemlerini iyi planlamaları, rehberlik servislerini daha aktif olarak kullanmaları, öğretmen öğrenci ilişkilerinde saygı-sevgi çerçevesinin dışına

çıkılmaması, ailelerinde çocuklarının eğitim hayatında yanında olmaları, baskı ve korkuyla onları düzeltmeye çalışmamaları gerekmektedir.

Okul idaresi ile ilgili caps'lerde, okulun sevk ve idaresinden birinci derece sorumlu olan okul müdürlerinin, sert, kabadayı, despot, kuralcı oldukları, öğrenci ile ilişkilerinde makamdan gelen gücü kullanarak onlar üzerinde hakimiyet kurdukları, bu olumsuz duruma düşmemek için diğer idareci ve öğretmenlerin de müdürün yanında durmak zorunda kaldıkları, idari personelin öğretmenlerin çalışma koşulları ile kendi durumlarını karşılaştırmaları nedeniyle bir memnuniyetsizliklerinin olduğu anlatılmak istenilmiştir. Bu durumların yaşanmaması için okullara atanacak müdürlerinin, ehliyet, liyakat, öz güven, kendini ifade edebilme ve temsil kabiliyetleri olmalıdır. Ayrıca teknolojik gelişmeleri takip edebilen, eğitim ile ilgili dünyadaki yenilikleri takip edebilen, kendisini sürekli yenileyebilen, idealist, çalışkan sabırlı ve fedakâr olmalıdır. Öğrenci ve öğretmenleri ile iyi diyalog kurabilmeli, evrensel liderlik değerleri ile onlara yaklaşması ve vizyon sahibi olması gerekmektedir.

Genel olarak çalışmanın amacına ilişkin varsayımlarla birlikte değerlendirdiğimizde araştırmamızda sonuç olarak;

Tarihsel süreç içerisinde mizah kavramı ve bunun uygulanma biçimleri, gerek çağın yenilikleri gerekse teknolojik alandaki gelişmeler sayesinde değişime uğramıştır. Sözlü kültüre dayanan geleneksel mizah anlayışı, modern dönem ile birlikte yerini sözlü-basılı kültüre bırakmıştır. Postmodern kültür geçiş ile birlikte mizah anlayışındaki değişim ve dönüşüm devam etmiş ve mizah dijital ortamlarla üretilmeye başlanmıştır. Bu dönemde, sosyal medya ve internet sitelerinde caps üretimi ile ilgili bir çok çalışma bulunmaktadır.

Postmodern mizah ile birlikte üretilen caps'lerde, siyaset, spor, eğitim, ekonomi, sanat vb. konulardaki sorunlar, mizahi bir dil kullanılarak, pastiş, animasyon, montaj vb. postmodern yöntemler kullanılarak yapı bozumuna uğratılıp yeni anlamlar yaratılmaktadır. Üretilen capsler internet mizahı olmaları yanında, bazen siyasi ve ideolojik mesajların, ekonomik ve sosyal hayatta kişiler veya kurumlarla ilgili yaşanan sorunların, çok kısa ve çarpıcı, dikkat çekici, ikna edici mizahi metinler ile dile getirilmesine imkân sağlamaktadır.

Bu anlamda eğitim alanında da, öğrenci-öğretmen-idareci-veli temalı birçok caps üretilmektedir. Görsel üzerine eklenen yıkıcı –yapıbozucu, aykırılık yaratan metinler ile öğretmen, öğrenci, idareci ve velilerin kabul görmüş temsillerinin

bozularak, mevcut durumlarına yeni anlamlar yüklenip, mizahi bir dil kullanılarak eleştirilmektedir. Öğretmenler ile ilgili üretilen caps'lerde, bir anlamda öğretmenlerin toplum nezlindeki temsillerinin bozularak, statü kaybı ve değersizleştirmelere sebep olunurken, diğer taraftan öğretmenlerin yaşamış oldukları atanma, kadro, özlük ve diğer sorunlara da dikkat çekilmiş olunmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin okul ve dersler ile ilgili korku ve kaygıları mizahi bir dil ile de olsa ifade edilebilmiştir. Velilerin ise, gerek maddi gerekse öğrenci-veli ilişkilerinde yaşadıkları zorluklar, caps görsellerindeki benzetimlerle ortaya dökülmüştür. Son olarak, okul idarecilerinin öğretimsel liderliklerinin sorgulandığı, kötü örneklerin ortaya çıkarılmasına katkıda bulunması ve bu durumda olan idarecilere gerekli uyarıların yapılmasına imkân tanınması açısından bu caps'ler, önemli bir durum tespiti yapmaktadır.

Toplumsal bir sorun yada olguyu, yerleşik kültürü sözler üzerinden kullanarak, çok kısa bir sürede diğer bireylere iletmeyi başaran caps'ler, estetik ve tasarım açısından kabul görmese bile günümüzde iletişim ve mizahi anlamda önemli bir yere sahip olmaktadır.

KAYNAKÇA

Aktulum, K. (2000), Metinlerarası ilişkiler, Öteki Yayınevi, Ankara.

Aktulum, K. 2008-01, SDÜ GSF, ART-E Dergisi, Isparta.

Andersen, M. (2004) All the Power: Revolution without Illusion, Punk Planet Books/Akashic Books, Canada.

Arpa, M.,& Çakı, C. (2018b). İş Kazası Diye Bir Şey Yoktur: Kanada İş Güvenliği Reklamları Üzerine İnceleme, Çalışma İlişkileri Dergisi, 9(2), 78.

Atiker, Erhan. (1998), Modernizm ve Kitle Toplumu, Vadi Yayınları, Ankara.

Aubert, C. (2005). The Art of Pantomime. New York: Henry HoetandCompany.

Aydemir,U. (1997). Meclis Kürsüsü Temel Fıkraları: Bağlam Merkezli Halkbilimi Kuramlarıyla Bir Kültürel Analiz Denemesi, Milli Folklor Dergisi, (15),8.

Aydın. Hasan. "Kamerasız, Senaryosuz Sinema ve Norman Mc Laren" •... Ve Sinema. (Hazırlayanlar: H. Sönmez. İ. Kabil. H. Aydın). 7, İstanbul: 1989: 28-29

Barthes,Roland: (1979). Göstergebilim İlkeleri, çev. Berke Vardar-Mehmet Rifat, Ankara: Kültür Bakanlığı.

Barthes, R. (2012) The Eiffel Tower. AA Files, (64), 112-131

Barthes, R. (2016) Göstergebilimsel Serüven. Mehmet Rifat-Sema Rifat (çev.), 8.Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Barthes, R. (2017). Görüntünün retoriği, sanat ve müzik (2 b.). (A. Koş, & Ö. Albayrak, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Başaran, Z. (2006). Resim Eğitiminde Parça Bütün İlişkisi Açısından Kolaj Tekniğinin Önemi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi, EBE.

Bayram, Y. (2009). Türkiye'de Siyasi Karikatürün Yeri ve 11'inci Cumhurbaşkanlığı Seçimine İlişkin Siyasi Karikatürlerin Çözümlenmesi. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 6(1), 107-123.1

Baysal, A. (2008). "Piyanoya Ters Oturup Klozet Çalan İnek ya da Absürd Reklamcılık".Aşkın Baysal (Ed.), Yeni Pazarlama Trendleri. (ss. 29-56). İstanbul: MediaCat.

Bergson, H. (2006). Gülme. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Berk, R. (2001). Theactiveingredients in humor: psychophysiologicalbenefitsandrisks forolder adults. Educational Gerontology, Vol.27, 323-339.

Bertrand, Denis. (2000). Précis de SémiotiqueLittéraire. Paris: Nathan.

Biricik, İbrahim;"Saatler'in Genişliği", Ayraç Dergisi, S.24, 2011.

Chandler, Daniel. (2007). Semioticsthe Basics. Londonand New York: Routledge.

Connor, S. (2001). Postmodernist Kültür. Çev. Şahiner,D. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Coupe, W.A.(1969). Observation on a Theory of Political Caricature, Comperative Studies in Society and History, Vol. 11(1), 79-75.

Culler Jonathan: (2008), Barthes, çev. Hakan Gür, Ankara: Dost.

Çakır, H. (2006). "Tarihimizin İlk Mizah Dergisi Diyojen"in Kapatma Cezalarına Yine Mizahi Yoldan Gösterdiği Tepkiler". Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15: 161-172.

Eagleton, T. Estetiğin İdeolojisi (Çev.) Gözkan B. Özne Yayınları, İstanbul, 1998.

Eagleton, T. (2011). Postmodernizmin yanılsamaları (Çev. Mehmet Küçük). İstanbul: Ayrıntı.

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi (1997). Cilt.2, s.955.

Eker, Gülin Öğüt, İnsan, Kültür, Mizah (Eğlence Endüstrisinde Tüketim Nesnesi Olarak Mizah), Grafiker Yayınları, Ankara 2009.

Elçin, Ş. (1998). Halk Edebiyatına Giriş. Ankara: Akçağ Yayıncılık.

Eliuz, Ülkü; Oyunda Oyun Postmodern Roman. Kesit Yayınları, İstanbul, 2016.

Emre, İ. (2004). Postmodernizm ve Edebiyat. Ankara: Anı Yayıncılık.

Esteves, Victoria, and Graham Meikle. "'LOOK @ THIS FUKKEN DOGE': Internet memes and remix cultures." In The Routledge Companion to Alternative and Community Media, by Chris Atton, 561-570. New York and London: Routledge, 2015.

Erkman, F. (1986). Göstergebilime Giriş. Alan Yayıncılık, İstanbul.

Fırat, T. E. (2016) "Dijital Mizahın Biçimbozumu: Bobiler.org Örneği", Tarih Okulu Dergisi, 641-655.

Fiske, J. (2017). İletişim Çalışmalarına Giriş.Süleyman İrvan, (Çev.). 5. Basım. Ankara: Bilim ve SanatYayınları.

Gökalp, G. (1998). Göstergebilim Açısından Bir Şiir Değerlendirmesi: 'Bir Sözlükte Kitap Adları, Ankara, Düzenleyenler: Özarslan, M., Çobanoğlu, Ö.

Gökçeaslan, A. (2008). "Canlandırma Sinemasında Mizahın Kullanımı". Gazi Sanat Tasarım Dergisi, 2: 103-133.

Guiraud, P. (1990) Göstergebilim, Çev: Mehmet Yalçın, Sivas: M.Y.Özel Yayım.

Guiraud, P. (2016) Göstergebilim. Mehmet Yalçın, (çev.), 3.Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.

Güler, Çağatay-GÜLER, Bilge Ufuk (2010). Mizah, Gülme ve Gülme Bilimi, Ankara: Yazıt Yayıncılık.

Gündoğan, A. O. (1995). Albert Camus ve Başkaldırma Felsefesi. Erzurum: Birey Yayıncılık.

Güzel, A., Torun, A. (2008). Türk Halk Edebiyatı El Kitabı. Ankara: Akçağ Yayıncılık.

Harvey, David. (2012), Postmodernliğin Durumu, (Çev. Sungur Savran), 6.basım İstanbul: Metis Yayınları.

Kayış, Y. (2009). Demokrat Parti Döneminde Siyasi Karikatür. İstanbul: Libra Yayıncılık.

Kılıç, B. (2017). Communıcatıve Potentıals of Internet Memes in Cyberspace of Turkey: An Analysıs of Caps Culture. (The Degree of Master of Arts in Socıology). İstanbul: The Graduate School of Humanities And Social Sciences Of İstanbul Şehir University.

Koç, Saliha. (2009). İyileşme ve İyileştirmede Gülümsemenin Gücü/Hastane Palyaçoları, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Kullar, U., İnci, S. (2015). İnci Caps: Kutsal Mizah Kırbacı. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Kuruoğlu, H.,& Boz, M. (2016). Medya ve Mizah. İstanbul: Nobel Yayınları.

McLuhan, M. (2014). Gutenberg Galaksisi. İstanbul: Yapıkredi Yayınları.

Mccreaddie, May-Wiggins, Sally (2008). The purpose and function of humour in health, health care and nursing, Journal of Advanced Nursing 61(6), 584-595.

Morreall, J. (1997). Gülmeyi Ciddiye Almak. İstanbul: İris Yayıncılık.

Nesin, A. (2001). Mizah=Gülmece. T. Çeviker (Ed.), Cumhuriyet dönemi Türk mizahı içinde (s. 19-63). İstanbul: Adam Yayınları.

Nutku, Ö.(2013) Dram Sanatı, Kabalcı Yayıncılık.

Öğüt Eker, Gülin. (2014). İnsan Kültür Mizah. Ankara: Grafiker.

Önder Şenyapılı, Neyi, Neden, Nasıl Anlatıyor Karikatür, Kim Niye Çiziyor, ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve iletişim A.Ş, Ankara 2003, s. 14.

Öngören, Ferit, Cumhuriyet Dönemi Türk Mizahı ve Hicvi (1923-1983), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1983.

Özdemir, Nebi. (2005). Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü. Ankara: Akçağ Yayınları.

Özünlü, Ü. (2000). Gülmecenin Dilleri, Ankara: Doruk Yayınları.

Parkinson, David. "From Science to Cinema", History of Film, Italy: 1995: 7- 22.

Paulos, John Allen, Matematik ve Mizah, Çev: Aliye Kovanlıkaya, 1. Baskı, Sarmal Yayınevi, İstanbul,1996.

Peirce, Charles. (1984). Writings of Charles S. Pierce. Cilt: 2.

Purkey, C.S and Smith, M.S.(1983) Effective Schools: A Review, Elementary School Journal 83, 452-457.

Rıfat, M. (1992), Göstergebilimin ABC'si. Đstanbul: Simavi Yayınları.

Rıfat, Mehmet. (2013). Açıklamalı Göstergebilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Saussure Ferdinand de: (1985). Genel Dilbilim Dersleri, çev. Berke Vardar, Ankara: Birey ve Toplum.

Sığırcı, İ. (2016). Göstergebilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sim, S. (2006). Postmodern düşüncenin eleştirel sözlüğü (Çev. Mukadder Erkan-Ali Utku). Ankara: Ebabil.

Soykan, Ö.N. (1993) Türkiye'den Felsefe Manzaraları, Yapı-Kredi Yayınları, İstanbul.

Şahin, Hikmet (2015). "Günümüz Sanatında Üslup Karmaşası ve Pastiş", Art-e Sanat Dergisi, 15. Sayı, s.110-26.

Şaylan, G. (1999). Postmodernizm. İmge Yayınları, Ankara.

Şentürk, R. (2016). Gülme Teorileri. İstanbul: Küre Yayınları.

Şişman, M (1996). Etkili Okul Yönetimi, İlkokullarda bir Araştırma. Eskişehir.

Tural, H. (2007). "Cuhâ", DİA, VIII, 82. Diyanet İslâm Ansiklopedisi, İstanbul: Türkiye

Topuz, H. (1997). Başlangıcından Bugüne Dünya Karikatürü. İstanbul: İnkılap Kitabevi.2, Bursa, 367-375.

Tozar, Zeynep, "Niye Gülüyoruz?", Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı:408(Kasım 2001), 70-72.Diyanet Vakfı Yayınları.

Türkmen, Fikret, "Mizahta Üstünlük teorisi ve Nasrettin Hoca Fıkraları", V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Nasreddin Hoca Seksiyon Bildirileri, Ankara, 1996.

Türkmen, Fikret. (2002). "Gülme Teorileri ve Bursa Yöresi Yörük Fıkralarının Analizi".Bursa Halk Kültürü I. Bursa Halk Kültürü Sempozyumu (4-6 Nisan 2002) Bildiri Kitabı. Cilt.

Tyler, T. (2011). Memetics: Memes and the Science of Cultural Evolution. Mersenne Publishing.

Usta, Çiğdem. (2009). Mizah Dilinin Gizemi, 2. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.

Ünsay, Y. (2014). Türkiye'de Kültür Bozumu ve Dijital Aktivizmin Yeni Mecrası: Capsler. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Vardar, Berke. (2001). Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Vardar, B. (2001). Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Willson, J. (2008). TheHappyStrıpper: PleasuresandPolitics of The New Burlesque. New York: I.B.Tauris.

Yavuz, Kudret E. (2004). 0-12 Yaş Dönemi Çocuklarda Duygusal Zekâ Gelişimi. Ankara: Ceceli Yayınları.

Yıldırım, D. (1997). Sözel eleştiri türü ve Nasreddin Hoca bildirileri üzerine birkaç söz. Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, Ankara.

Yıldırım, M. (2010). Modernizm, Postmodernizm ve Kamu Yönetimi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,7(1), 703.

İnternet Kaynakları

http://www.beyazperde.com/galerileri/filmler/galerileri-77674/2/ Erişim Tarihi: 07.08.2020

http://www.beyazperde.com/diziler/dizi-651/ Erişim Tarihi: 07.08.2020

https://www.bobiler.org/monte/terminatatar--224369/ Erişim Tarihi: 08.08.2020

https://caworld3.files.wordpress.com/2013/04/thaumatrope.jpg/ErişimTarihi: 07.08.2020

https://www.cnnturk.com/universiterehberim/ogrenci-capsleri?page=12(12.caps)/ Erişim Tarihi: 06.07.2020

https://www.cnnturk.com/universiterehberim/ogrenci-capsleri?page=12(12.caps)/ Erişim Tarihi: 06.07.2020

https://www.cnnturk.com/universiterehberim/ogrenci-capsleri?page=12(20.caps)/ Erişim Tarihi: 06.07.2020

https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/ Erişim Tarihi: 08.01.2021

https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/ Erişim Tarihi: 08.01.2021

https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/ Erişim Tarihi: 08.01.2021

https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/ Erişim Tarihi: 08.01.2021

http://fencalis.com/wp-content/uploads/2017/04/2-1.jpg/ErişimTarihi: 04.07.2020

https://gaunweb.webnode.com.tr/caps/#ogrenci-capsleri-28-jpg/ Erişim Tarihi: 06.07.2020

https://gaunweb.webnode.com.tr/caps/#ogrenci-capsleri-15-jpg/Erişim Tarihi: 07.07.2020

http://www.gazetevatan.com/gulme-garantili-caps-ler-32948-galeri-karikatur-fotogaleri/?Sayfa=44 /Erişim Tarihi: 11.08.2020

http://www.gazetevatan.com/gulme-garantili-caps-ler-32948-galeri-karikatur-fotogaleri/?Sayfa=59/ Erişim Tarihi: 11.08.2020

https://guldum.net/post/157995247283/dinleyin-ulan-develer-meslek-lisesi-m%C3%BCd%C3%BCr%C3%BC/ Erişim Tarihi: 09.07.2020

https://guldum.net/post/131988241673/Erişim Tarihi: 09.07.2020

http://www.hurriyetaile.com/fotogaleri/ebeveyn/en-komik-okul-capsleri-1399#p-15/ Erişim Tarihi: 09.06.2020

https://iasbh.tmgrup.com.tr/f5431c/0/0/0/0/0/0?u=http://i.sabah.com.tr/sb/galeri/yasam/gulduren-sinav-haftasi-capsleri/33.png/Erişim Tarihi: 07.06.2020

https://www.imdb.com/title/tt0005077/mediaviewer/rm2481942528/ Erişim Tarihi: 03.07.2020

http://www.kpsskonu.com/bwg_gallery/egitim-caps/ Erişim Tarihi: 10.06.2020

https://www.kitapyurdu.com/kitap/inci-caps-kutsal-mizah-kirbaci-1/359441.html/ Erişim Tarihi: 04.10.2020

https://listelist.com/oguz-aral-avanak-avni/ Erişim Tarihi: 04.07.2020

https://listelist.com/ogretmen-capsleri/Erişim Tarihi: 04.07.2020

https://listelist.com/ogretmen-capsleri(6)/Erişim Tarihi: 04.07.2020

https://listelist.com/ogretmen-capsleri(12)/Erişim Tarihi: 04.07.2020

https://listetek.com/haber/845/Erişim Tarihi: 12.07.2020

http://www.ogretmenlerhaber.com/ogretmen-capsleri-p4-aid,1.html#galeri./Erişim Tarihi:05.07.2020

http://www.ogretmenlerhaber.com/birbirinden-komik-nobetci-ogretmen-capsleri-p13-aid,40.html#galeri/Erişim Tarihi: 05.08.2020

:http://www.ogretmenlerhaber.com/siyasi-liderlerin-ogretmen-capsleri-p5-aid,153.html#galeri/ Erişim Tarihi: 05.08.2020

http://www.ogretmenlerhaber.com/siyasi-liderlerin-ogretmen-capsleri-p6-aid,153.html#galeri/ Erişim Tarihi: 05.08.2020

http://www.ogretmenlerhaber.com/siyasi-liderlerin-ogretmen-capsleri-p7-aid,153.html#galeri/ Erişim Tarihi: 06.08.2020

http://www.ogretmenlerhaber.com/kemal-sunal-in-filmlerindeki-karakterleri-ogretmen-olsaydi-p10-aid,46.html#galeri/ Erişim Tarihi: 06.08.2020

http://www.ogretmenlerhaber.com/ogretmen-capsleri-resimleri,1.html/ Erişim Tarihi: 07.08.2020

http://www.ogretmenlerhaber.com/birbirinden-komik-kemal-sunal-ogretmen-capsleri-resimleri,4.html /Erişim Tarihi: 07.08.2020

https://www.ozeldersimiz.com.tr/ogrenci-capsleri/545807dc7b109690421646e2-2/#main/ Erişim Tarihi: 06.08.2020

https://porsukkultur.com/turk-karikaturunun-yapi-taslarindan-biri-olan-diyojen-karikatur-ve-mizah-dergisi/ Erişim Tarihi:09.07.2020

http://www.sanalbasin.com/karne-gunu-capsleri-sosyal-medyayi-salladi-19455720/Erişim Tarihi: 07.07.2020

https://www.sozcu.com.tr/2014/gunun-icinden/gulme-garantili-capsler-679752/84/?_szc_galeri=1/Erişim Tarihi: 07.07.2020

https://www.trtarsiv.com/cocuk/cocuklarin-evreni/cocuklarin-evreni-5bolum-1290/ Erişim Tarihi: 07.07.2020

https://twitter.com/incicaps/status/508953454287409152/photo/1/ Erişim Tarihi: 07.07.2020

https://videoara.ws/?q=okul+caps/ Erişim Tarihi:09.07.2020

https://www.wannart.com/gulunclu-toplum-elestirisi-vodvil/ Erişim Tarihi:15.07.2020

https://tr.wikipedia.org/wiki/Karikat%C3%BCr#/media/Dosya:Caricature_gillray_plum pudding.jpg , /Erişim Tarihi: 04.05.2020

https://tr.wikipedia.org/wiki/Burlesk, Erişim Tarihi: 03.05.2020

http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=56741 Erişim Tarihi:09.11.2020